

ΘΕΛΕΙΝΟΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΙΚΕΛΙΚΑ.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ.

(Συνέχεια, ὄρα Φυλ. Κ΄.)

Τοῦ δ' ἐπιγινομένου ἔτους, ἅμα ἕαρος ἐπιφανέντος, οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον ἐκ Σικελίας καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Ἐγεσταῖοι, ἀγγέλλοντες τὴν εὐπορίαν τοῦ τόπου καὶ φέροντες ἐξήκοντα τάλαντα (α) ἀσήμου ἀργυρίου, μηνιαῖον μισθὸν ἐξήκοντα νηῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, μαθόντες παρὰ τῶν πρέσβειων αὐτῶν ὅτι τὰ χρήματα ἦσαν πολλὰ καὶ ἔτοιμα ἐν τε τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἀκούσαντες δὲ καὶ τοὺς Ἐγεσταίους μυρία ὅσα ἐπαγωγὰ ὑποσχομένους, συνῆλθον εἰς ἐκκλησίαν καὶ ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου.

Μάτην παρῆλθον εἰς μέσον οἱ νοῦν ἔχοντες, ἀποτρέποντες τοῦ παρατόλμου ἐπιχειρήματος καὶ ὑποδεικνύοντες τὸ δεινὸν καὶ τὰς δυσχερείας τῆς πράξεως.

Τὸ κατὰ Σικελίας ἐπιχειρήμα ἦτον ἤδη βαθέως ἐρριζωμένον εἰς πλείστων κεφαλὰς, ἀν μὴ εἴπωμεν πάντων, ἐξαιρέσει τριῶν κἂν τεσσάρων. Οἱ νέοι, ἐπληρμένοι πρὸ πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἐκάθηγτο

(α) Χίλια τετρακκίσια τριάκοντα ὀκκάδες περίπου.

ἐν ταῖς παλαιστροῖς καὶ ἐν ταῖς ἡμικυκλίαις μετὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, προεξάρχοντος, καὶ σὺν τούτῳ, ὀνειροπολοῦντες Λιδύην τε καὶ Καρχηδόνα, Ἰταλίαν τε πᾶσαν καὶ Πελοπόννησον, ὡς πολέμου ἐφόδιον ἐθεώρουν τὴν Σικελίαν καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν ὑπέγραφον· οἱ πρεσβύτεροι, τεράστια περαίνοντες περὶ τῆς ἐκστρατείας, περιήγοντο διηγούμενοι πολλὰ τὰ θαυμάσια καὶ ἐξάπτοντες τὰς νεαρὰς ψυχάς. Ὁ Σωκράτης πρῶτος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ἀστρολόγος Μίτων ἐξέφερον γνώμην ἐναντίαν κατὰ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὁ μὲν παρρησία εἰπὼν τοῖς Ἀθηναίοις μηδὲν νὰ ἐλπίσωσιν ἐκ τῆς στρατείας, ὁ δὲ κατακούσας νυκτὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, εἶτα δὲ προελθὼν ἀπὸ πρωίας καὶ παρακαλέσας τὸν δῆμον ἐπὶ τῇ δεινῇ συμφορᾷ ταύτῃ ν' ἀπαλλάξωσιν αὐτοῦ τὸν υἱὸν ἐκ τῆς στρατολογίας.

Ὅταν ἡ τῆς καρδίας φωνὴ καταπνίγη τὴν τοῦ νοῦ, οἱ λόγοι τῶν φρονίμων οὐδὲν ἰσχύουσιν.

Ἐψηφίσθη ἡ ἐκστρατεία καὶ ἀπεφασίσθη νὰ σταλῶσιν εἰς Σικελίαν ἐξήκοντα νῆες, στρατηγοὶ δ' αὐτοκράτορες ἐξελέχθησαν τρεῖς, Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Λάμαχος ὁ Ξενοφάνους.

Καὶ πρόφασις μὲν τῆς στρατείας ἦτον αὕτη, τὸ βοηθῆσαι τοὺς Ἑγεσταίους πολεμοῦντας πρὸς τοὺς Σελιουντίους, κυρία δὲ πρόθεσις τὸ τὴν Σικελίαν καθυποτάξαι καὶ τὰ ταύτης πράγματα διατάξαι ὅσον οἷόν τε ἄριστα ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων.

Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ, μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, συνήλθον αὐτοὶ εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, σχεπτόμενοι περὶ τῆς ταχίστης παρασκευῆς τῶν νηῶν καὶ περὶ πάντων τῶν εἰς τὸν ἐκπλοῦν ἀναγκαίων τοῖς στρατηγοῖς.

Τότε ὁ Νικίας, ὅστις ἄκων ἠρέθη στρατηγός, διότι ἀπέφευγε τὴν ἀρχὴν καὶ διὰ τὸν συνάρχοντα υἱὸν τοῦ Κλεινίου, νομίζων τὴν πόλιν μὴ ὀρθᾷ βουλευομένην, ἀλλὰ, διὰ πρόφασιν εὐπρεπῆ, μεγάλα ἔργα ἐπιχειροῦσαν, παρελθὼν εἰς μέσον, ἠβουλήθη ν' ἀποτρέψῃ τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἔργου, συμβουλευὼν τοιαῦτα.

Ἡ μὲν ἐκκλησία, θεωρηθέντος ἀναγκαίου τοῦ εἰς Σικελίαν πλοῦ, συνήλθε περὶ τῆς παρασκευῆς, ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου δέον ἔτι νὰ σκεφθῶμεν, μὴ τι κάλλιον τὸ ἀπέχειν τῆς στρατείας ταύτης καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν ἀπροβουλεύτως πράγματα μεγάλα καὶ πόλεμον μὴ πρέποντα· διότι καὶ ὁ καιρὸς αὐτός, κατ' ἐμὲ, ἀναρμόδιος τούτῳ, καὶ τὸ κατορθῶσαι ὅσα ἤδη ἔχομεν ἐν νῶ λίαν ἐστὶ δύσκολον. Φέρ' ἐξετάσωμεν τὰ πράγματα. Καταλείποντες ἐνταῦθα, περὶ τὴν πατρίδα, πολλοὺς τοὺς ἐχθροὺς, τρέχετε ζητοῦντες καὶ ἄλλους, ὥστε πανταχόθεν νὰ ἐμβάλητε αὐτὴν εἰς κινδύνους· λέγω δὲ πολλοὺς τοὺς ἐχθροὺς, ὅτι θεωρῶ μετέωρους ἔτι τὰς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Λακεδαιμονίων κρίσεις καὶ μὴ βεβαίας τὰς ἡμετέρας σπονδὰς, ἀλλ' ὀνόματι σπονδὰς, διότι πᾶσαι ἐγένοντο ἐν ᾧ χρόνῳ τὰ πράγματα τῶν μὲν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῶν δὲ, πῆ μὲν εἶχον καλῶς, πῆ δὲ ἐσφάλλοντο, καὶ ἐπομένως ἡ σύμβασις ἄλλοις μὲν ἐγένετο ἐξ ἀνάγκης, ἄλλοις δὲ καὶ αἰσχροῖς, ἐνεκα συμφορῶν ἂν λοιπὸν, ἐπιχειροῦντές τι σήμερον ἡμεῖς πόρρω τῆς πατρίδος, ἀποτύχωμένῳ, καὶ τοὶ ἀξιοχρέους ἔχομεν τὰς δυνάμεις, οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δὲν θέλουσιν ἐπιδράμει ταχέως εἰς τὴν Ἀττικὴν, δίκην λαμβάνοντες ἀν' ὧν θεωροῦσιν ἑαυτοὺς παθόντας παρ' ἡμῶν; Ἐπειτα καὶ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ συμβάσει πολλὰ εἶσι τὰ ἀμφισβητούμενα, διότι ὑπάρχουσι καὶ τινες μὴ συνομολογήσαντες, οὗτοι δ' εἰσὶν οὐχὶ οἱ ἀσθενέστατοι, ἀλλ' οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσι καθ' ἡμῶν ὄπλα, ἐξ ὧν τινες μὲν καὶ ἤδη πολεμοῦσιν ἡμᾶς, τινὲς δὲ, βλέποντες τοὺς Λακεδαιμονίους ἡσυχάζοντας, ἀπρακτοῦσι προσώραν· ἅμα οὖν οὗτοι λάβωσι τὰς δυνάμεις ἡμῶν δίχα ἐχούσας, τί ποιήσουσιν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; Σκέψασθε ὀρθῶς τὰ πράγματα, καὶ μὴ, ἀφέντες μετέωρον τὴν πόλιν, σπεύδητε εἰς κινδύνους νέους, δρεγόμενοι ἄλλης ἀρχῆς, ἐν ᾧ τὴν ὑπάρχουσαν ἔτι δὲ ἐξησφαλίσατε. Ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν θεωρῶ ταῦτα πάντα ὡς μὴ ἔχοντα οὕτως, ἀπεναντίας δὲ πάντες εἰσὶν ἡμῶν σύμμαχοι καὶ τοὺς ἀφεστῶτας ὑπεχειρώσαμεν· οὕτω δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων, μεταβαίνομεν εἰς Σικελίαν καὶ ἐπιτυγχάνομεν τοῦ ποθουμένου· ἄρα ἔσται εὐχολον, μετὰ τὴν νίκην, τὸ ἄρχειν ἀσφαλῶς τῶν Σικελιωτῶν, πολλῶν ὄντων; οἵτινες, οἴκοι μένοντες καὶ ὑπὸ συγγενῶν καὶ φίλων περιστοιχόμενοι, εἰς διηκετὴ πόλεμον καὶ εἰς φρόντιδας μεγάλας δύνανται γὰ ἐμπλέξωσιν ἡμᾶς, πόρρω τῆς

πατρίδος διατελοῦντας καὶ τὰ πάντα σιδήρω τε καὶ πυρὶ ποριζο-
μένους; Εἰ δέ ποτε τυχὸν ἐσφαλλόμεθα τοῦ σκοποῦ καὶ δὲν καταρωθῶ-
μεν τὰ δόξαντα, ἐσκέφθητε τί συμβήσεται ἡμῖν; διότι, αἶροντες πόλε-
μον, τὰ πάντα ἐξετάζουσιν οἱ νοῦν ἔχοντες καὶ οὐχὶ τυφλῶς πως ρί-
πτονται ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἄνόητον, ἀνόητον ἐπαναλέγω ὑμῖν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸ ἐπιχειρεῖν κατ' ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους, καὶ νικήσας, δυσκό-
λως, ἂν μὴ εἶπω ἀδύνατον, κατέχει τις ὑποχειρίου, εἰ δὲ δὲν ὑπο-
τάξῃ, οὐδ' εἰς θέσιν ἔσται τοῦ ἐπιχειρήσαι τι κατ' αὐτῶν πλέον, ὡς
καὶ πρὶν, ἀλλ' οὗτοι, παρορῶντες αὐτοῦ καὶ συμμαχοῦντες τοῖς λοι-
ποῖς ἐναντίοις, συνεπιτίθενται. Ἐκφοβοῦσιν ἡμᾶς οἱ Ἐγεσταῖοι, παρι-
ριστῶντες μεγάλους καὶ ἐπικινδύνους τοὺς Σικελιώτας, εἰ ποτε ἄρ-
ξωσιν αὐτῶν οἱ Συρακουσῖοι· τὸ κατ' ἐμὲ, τότε μάλιστα, ὡς πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους, ἤττον δεινοὶ ἔσονται, διότι οἱ Συρακούσιοι, τὰς αὐ-
τὰς οἴας καὶ ἡμεῖς πρεσβεύοντες ἀρχὰς, ὡς ἐκ συμπαθείας, φυσι-
κῶ τῷ λόγῳ, ἔσονται καὶ σύμμαχοι ἡμῶν ὥστε ἤδη μὲν, ὡς ἔχουσι
χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων, δύναται ἴσως, καθ' ἑκάστους συμμαχοῦντες
μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, νὰ ἐπιδράμωσιν εἰς τὴν ἡμετέραν γῆν·
ἀλλ' ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Συρακουσίων διατελοῦντες, οὔτε εὐλογον,
οὔτε πιθανόν ἔστιν ἀρχὴ κατ' ἀρχῆς νὰ ἐκστρατεύσωσιν διότι, δι'
οὐ ἂν τρόπου, ἐπιδραμόντες μετὰ τῶν Πελοποννησίων, κυριεύσωσι
τὴν ἡμετέραν γῆν, οὕτω καὶ αὐτοὶ δύναται νὰ πάθωσι ταῦτ' ὑπὸ
τῶν αὐτῶν. Πρὸς ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μνήσθητε ὅτι νεωστὶ
ἀνελάβομεν ἀπὸ νόσου μεγάλης καὶ πολέμου δεινοῦ, ὥστε νὰ πλου-
τῶμεν χρημάτων καὶ σωμάτων· καὶ ὅτι ταῦτα δίκαιον εἶναι ὑπὲρ
ἡμῶν ἐνταῦθα ν' ἀναλίσκωμεν, καὶ μὴ ὑπὲρ φυγάδων, βοηθείας δε-
ομένων καὶ τὴν πρέπουσαν χάριν μὴ γνωρίζοντων, καὶ οἵτινες, ἂν
ἀποτύχωμεν τοῦ σκοποῦ, αὐτομολοῦντες καὶ συνταττόμενοι τοῖς
πολεμίοις, ἐπελεύσονται καθ' ἡμῶν τῶν νῦν φίλων. Ἄλλ' ἂν ἕτερός
τις, ἀσμένως ἔχων πρὸς τὴν ἐκστρατείαν, παραινῇ ὑμᾶς εἰς τὸν ἐκ-
πλουν, ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκέψασθε καλῶς πρὸς θεῶν, καὶ
μὴ ἄφετε τὴν πόλιν, εἰς κίνδυνον μέγαν περιερχομένην, ὑπὲρ τῆς
λαμπρότητος ἐνός καὶ μόνου νὰ ἐργασθῇ· ὅτι ὁ τοῦ πολέμου τούτου
ἐφιέμενος, διὰ τὸ νεώτερος εἶναι τὴν τε ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρχὴν,
σπεύδει ἐπὶ τὴν ἐκστρατείαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ μόνου, σπεύδει ἵνα
θαυμασθῇ ἀπὸ τῆς ἵπποτροφίας καὶ ὠφελῆθῃ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς διὰ

τὴν πολυτέλειαν, ἀγνοεῖ δ' ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τῶν φρονίμων θεω-
ροῦνται ὡς ἀδικοῦντες μὲν τὰ δημόσια, ὡς καταναλίσκοντες δὲ τὰ
ἴδια καὶ ὡς ἀνάξιοι τοῦ βουλευέσθαι περὶ πραγμάτων οὕτω μεγά-
λων. Βλέπων ἐνταῦθα, παρὰ τὸν ἄνδρα τοῦτον, καθημένους ὑπὲρ τοῦ
πολέμου τοὺς νέους, φοβοῦμαι, καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλομαι ὑμῖν
τοῖς πρεσβυτέροις καὶ καθικετεύω ὑμᾶς ν' ἀναχαιτίσητε τὴν πατρί-
δα, ἀναρρίπτουσαν τὸν μέγιστον πάντων τοῦτον κίνδυνον· καί, μὰ
τοὺς θεοὺς, τοῦτο πράττοντας, οὐδεὶς, σῶας ἔχων τὰς φρένας, κατη-
γορήσει ὑμᾶς ἐπὶ μαλθακότητι ἢ ἀνεπιτηδείότητι τοῦ ἐπιθυμεῖν τὰ
πόρρω ἔχοντα, διότι γινώσκει ὅτι ἐπιθυμία μὲν ἐλάχιστα κατορ-
θοῦνται, φρονήσει δὲ πλεῖστα· ὅθεν ἀντιχειροτονεῖτε, ὦ βέλτιστοι,
καὶ ψηφίσεσθε πρὸς μὲν τοὺς Σικελιώτας ν' ἀκολουθῶμεν ἔχοντες ὡς
καὶ πρότερον, τοὺς αὐτοὺς κατ' ἀμοιβαιότητα χρώμενοι ὄρους, πρὸς
δὲ τοὺς Ἐγεσταίους εἶπετε κατ' ἴδιαν, ἐπειδὴ ἄνευ τῶν Ἀθηναίων
συνῆψαν τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Σελινουντίους, ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἄς
συνδιαλλαγῶσι, τοῦ λοιποῦ δὲ ν' ἀπέχωμεν ἡμεῖς τοιούτων συμμά-
χων, οἵτινες ἐν δυσπραγίᾳ μὲν δέονται τῆς ἡμετέρας βοηθείας, πο-
λέμου δὲ ἢ ἀνάγκης ἡμῖν γενομένου, ἀνίκανοὶ εἰσι τοῦ ὠφελεῖν.
Καὶ σὺ, ὦ Πρύτανι, μὴ δίσταζε πρὸς ταῦτα, ὡς ἔχων ἤδη ἐψηφι-
σμένον τὸν πόλεμον καὶ νόμιμον μὴ θεωρῶν τὸ ἀκυροῦν τὰ δεδογ-
μένα, διότι ὁ τὰ κακῶς βεβουλευμένα λύων, ἱατρὸς γίνεται τῆς
πατρίδος.

Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπεν· ἀλλὰ τίνες ἤκουσαν αὐτοῦ;
οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων, παρερχόμενοι, παρήνουν εἰς τὸ στρα-
τεύειν καὶ μὴ λύειν τὰ δεδομένα, τινὲς δὲ καὶ ἀντέλεξαν τῷ Νικίᾳ
παρρησία.

Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ὅστις καὶ διὰ τὰς πολιτικὰς δοξασίας διάφο-
ρος ἦν τοῦ Νικίου, καὶ διότι ἐμνήσθη αὐτοῦ διαβλητικῶς, καὶ διότι
μάλιστα ἐπεθύμει τῆς στρατηγίας, ἐξ ἧς καὶ δόξαν καὶ πλοῦτη ἤλπι-
ζε, προθύμως εἶχε πρὸς τὸν πόλεμον, παρελθὼν εἰς μέσον, ἔλεξε
τάδε.

« Καὶ πρῶτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποιήσομαι τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν, ἐξ ἑμοῦ αὐτοῦ, ἐπεὶ ἐμοῦ καὶ καθήφατο ὁ Νικίας. Ἡ ἵπποτροφία ἡ ἐμὴ καὶ ἐμὴ λοιπὴ πολυτέλεια καὶ ὅσα ἄλλα κατηγοροῦσί μου, ταῦτα ἐμοὶ μὲν περιποιοῦσι φήμην, τοῖς δὲ προγόνοις ἐμοῦ δόξαν φέρει, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφελειαν διότι, ὅταν ἐγὼ παρέστην εἰς τὰ Ὀλύμπια διαπρεπῆς τὴν θεωρίαν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἰδιώτην, μεθ' ἑπτὰ ἄρμάτων, καὶ πάντα παρεσκευάσα ἐπαξίως τῆς νίκης, καὶ ἐνίκητα, καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἀνεδείχθη, οἱ Ἕλληνας, νομίζοντες τὴν πόλιν ἡμῶν πρότερον καταπεπολεμημένην, εὐθὺς μετέβαλον γνώμην καὶ ἐθεώρησαν αὐτὴν μείζονα κατὰ δύναμιν. Ὅταν δ' εἰς τὰς τριηραρχίας καὶ χορηγίας κληθῶμαι, ἐλευθερίως ἀνοίγων μου τὰ πλοῦτη καὶ λαμπρυνόμενος ταῖς ἀντιδόσεσι καὶ ὀφτινιδήποτε ἄλλω τυγχάνω εἰσφέρων, ταῦτα πράττων, τίνα ἄλλον ἢ τὴν πόλιν ὠφελῶ; Τινὲς μὲν ἴσως θεωροῦσι ταῦτα ἄλλως· καὶ μὴ ἀπορήσητε, ὅτι ὁ χρῆσιν ποιούμενος πλοῦτου πολλοῦ, δίκαιως ἐπὶ τούτῳ μεγαλοφρονῶν καὶ μὴ θέλων ἑαυτὸν ἴσον τοῖς λοιποῖς, παρὰ μὲν τοῖς ἑαυτοῦ συμπολίταις δυσκόλως ἐστὶν ἀνεκτὸς, ἂν μὴ εἰπῶ μισητὸς ἐστὶ καὶ φύσει φθονεῖται, οἱ ξένοι δὲ θαυμάζουσι αὐτὸν καὶ ἐπαινοῦσιν αὐτοῦ τὰς πράξεις, τὴν πόλιν εἰς ἣν ἀνήκει θεωροῦντες οὕτως ἰσχυρὰν καὶ εὐδαίμονα· ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ τὸ πεπωμένον τέλος, καὶ παρεμπέσῃ μεταξὺ τούτου καὶ τῶν ἐπιζώντων ὁ χρόνος, τότε καὶ οἱ μὴ ἔχοντες προσποιῶνται συγγενειαν αὐτοῦ, ἢ δὲ πατρίς καθύχημα θεωρεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὡς διαπράξαντος καλὰ ἔργα καὶ ἀγαθὰ τούτων πάντων καγὼ ὀρεγόμενος καὶ διὰ ταῦτα τὰ ἰδιωτικά μου διαθρυλλούμενος, ἐξετάσατε ἂν μετέρχωμαι τὰ δημόσια κακῶς, ἐγὼ δ' ἄνευ δαπάνης μεγάλης καὶ κινδύνου περιποιήσας ὑμῖν τὴν συμμαχίαν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ δυνατωτάτων καὶ κατορθώσας εἰς ἡμέραν μίαν νὰ ἐμπλέξω τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν Μαντινείᾳ εἰς τὸν περὶ πάντων ἀγῶνα, ἐξ οὗ καί ποτε ἐξῆλθον νικηταὶ δὲν ἀνέλαθον ὅμως ἐτι τὸ ἀρχαῖον θάρρος. Καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ ἀνοια καὶ ἡ ἐμὴ νεότης. Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὰ περὶ τοῦ εἰς Σικελίαν πλοῦ. Μὴ μεταπίθεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς πλείοντες ἐπὶ μεγάλην δῆθεν δύναμιν· αἱ πόλεις τῆς Σικελίας πλήθουσι ὄγλου πολλοῦ καὶ βαρβάρου, εὐκόλως μεθισταμένου καὶ εὐκόλως

μεταβάλλοντος πολιτείαν· οὐδεὶς δὲ, ὡς περὶ ἰδίας πατρίδος ἢ περὶ νομίμων φέρει τὰ ὄπλα, ἀλλ' ἕκαστος, εἴτε ἀρπαγῆ, εἴτε εἰσεί, εἴτε λόγῳ, ὡς νομίζει, λαθῶν μέρος τι ἀπὸ τῶν κοινῶν, τοῦτο καρπεύεται· τοιούτων δ' ὄντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου, βαρβάρων δηλαδὴ καὶ ἀναγῶγων· πῶς ἂν ἐπιχειρήσωσι τι ἀπὸ κοινοῦ, ἢ πῶς ἂν μιᾷ γνώμῃ ἅπαντες κινήθωσιν; ὀλίγον μετὰ τὸν πλοῦν ἡμῶν εἰς τὰ ἐκεῖσε, νῦν μὲν οὗτος, νῦν δ' ἐκεῖνος, ἀλληλοδιαδόχως ὁ μὲν μετὰ τῶν δὲ συνταγῆσονται ἡμῖν, εὐθὺς ἅμα οἱ ἡμέτεροι γαργαλίσωσιν αὐτῶν τὰ ὄπλα διὰ λόγων εὐαρέστων· ἄλλως τε καὶ ἂν στασιάζωσιν, ὡς ἀκούω, ἀμοιβηδὸν ἀντιπράττοντες, εὐάλωτον ἐκθέσουσιν ἡμῖν εἰς μέσον τὸν τόπον· πρὸς ταῦτα δὲ, ὅσα λέγονται περὶ τῆς δυνάμεως τῶν Συρακουσίων, ψευδῆ εἰσι καὶ ἐν ἀπάτῃ διατελεῖ περὶ τούτων ἡ Ἑλλάς πᾶσα, διότι οὔτε ἐκεῖνοι, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνές ποτε ἐφάνησαν εἰπόντες τὰ ἀληθῆ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς στρατιᾶς αὐτῶν· καθὰ δὲ ἀκούω, καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, μίσει φερόμενοι πρὸς τοὺς Συρακουσίους, βοηθήσουσιν ἡμᾶς καὶ παντὶ σθένει πολεμήσουσιν κατ' ἐκείνους. Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ ἐκεῖ, τὰ δ' ἐνταῦθα πράγματα, ἂν ὀρθῶς σκέπτησθε, εἰς οὐδὲν κωλύουσι· διότι, ἀνατρέχοντες εἰς τὰ παρεληλυθότα, εὐρίσκομεν ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν αὐτοὺς τούτους, οὓς περ ἤδη ἀποκαλοῦμεν ἐχθροὺς, παρορῶντες, προσέτι καὶ τοὺς Μήδους ἔχοντες ἐχθροὺς, ὅμως τῆς δόξης ὀρεγόμενοι καὶ ἐπὶ τὰ μεγάλα ὀρμώμενοι, περιποιήσαντο τῇ πόλει ἀρχὴν μεγάλην, οὐδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἢ τῇ ναυτικῇ δυνάμει· ἀλλὰ τότε, ἴσως τινὲς παρατηρήσωσι, τῶν Πελοποννησίων τὰ ὄπλα ἦν μᾶλλον εὐάριθμα καὶ ἀπαίχον τοῦ παρέχειν πράγματα τῇ Ἑλλάδι· μῆτι σχετικῶς καὶ αἱ δυνάμεις ἡμῶν ἔμειναν ὀπίσω; ὥστε, ἂν, πλεύσαντες, ἔλθωσι καθ' ἡμῶν οἱ Πελοποννήσιοι, τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν νὰ μὴ δύναται ν' ἀντιπαλαίσῃ ἐπαξίως τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς φήμης τῆς πόλεως· ἂν δὲ σκοπεύωσι νὰ ἐπιτεθῶσι καθ' ἡμῶν διὰ ξηρᾶς οἱ Πελοποννήσιοι, εἰσβάλλοντες εἰς τὴν γῆν ἡμῶν, μὴ τι ἀνίκανοί εἰσιν, ὅταν ἡμεῖς παραιτηθῶμεν τῆς κατὰ Σικελίας στρατείας;

ἔπειτα (Ἐπεται)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΦΙΛΙΠΠΑ

Ἐπιστολιμαία διάλεξις

π ε ρ ι

ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ ΚΑΡΤΑΝΟΥ, ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΑΙΤΟΥ

ΠΑΧΩΜΙΟΥ ΤΟΥ ΡΟΥΖΑΝΟΥ.

Προσευχόμενος Κύριε Γεώργιε!

Ἐδέχθην ἀσμένως τὴν ἀπὸ 3 παρελθόντος ἐλλόγιμον ἐπιστολὴν σου, καὶ σὲ εὐχαριστῶ πολλὰ διὰ τὴν προθυμίαν σου νὰ μὲ πέμψῃς τὰ ἔναγχος ἐκδοθέντα (α) περὶ τῆς σπανίας ἐκείνης βιβλίου Ἰωαννικίου τοῦ Καρτάνου, τῆς ἐπιγραφομένης Ἄρθος. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι ζητεῖς ἐνταυτῷ καὶ τὴν ἰδικὴν μου γνώμην περὶ τούτων, καὶ, εἰ δυνατόν, θετικωτέρας εἰδήσεις περὶ τοῦ προκειμένου. Εἰς τοιαύτας πραγματείας, φίλτατέ μου, καὶ ἂν ἀκροσφαλῆς δὲν ἦτον ἡ κρίσις ἀπὸ μέρους μου καὶ ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀποβαίνει δυσχερὴς ἔξ ἑτέρου ὄχι ὀλίγον, διὰ τὴν μὴ εὐπορίαν ὄλων ἐκείνων τῶν μέσων, ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τοιαύτας λεπτολόγους βιβλιογραφικὰς ἐξακριβώσεις. Μ' ὄλον τοῦτο εἰς μικρὰν ἀμοιβὴν τῆς φιλοφροσύνης σου θέλω προσπαθῆσαι νὰ εὐχαριστήσω ἐκ τῶν ἐνότων τὴν σπουδαίαν σου περιέργειαν.

Περὶ τοῦ Συγγραφέως, τὸν ὁποῖον ὑπόθεσιν προβάλλονται τὰ συνταγματικά ταῦτα, ὡς καὶ περὶ τῶν πονημάτων αὐτοῦ, τόσαι ὀλίγα περιώζονται αἱ εἰδήσεις, ὥστε δὲν εἶναι παράδοξον ἐὰν καὶ ὁ βιβλιακώτατος αὐτὸς συντάκτης τοῦ Ἑλληνομνήμονος δὲν ἐδυνήθη οὔτε νὰ πλατύη τὸ περὶ αὐτοῦ ἄρθρον, οὔτε λεπτομερῆς τι νὰ εἴπῃ καὶ ἐμπεριστατωμένον εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Ἐκεῖνοι, οἱ τινες τοῦ Καρτάνου μνημονεύουσιν ὡποῦδήποτε, εἶναι κυρίως Μαρτίνος ὁ Κρούσιος εἰς τὴν Τουρκογραφικὴν, Λέων Ἀλλάτιος εἰς τινὰ τῶν

(α) Ταῦτα εἶναι ἄ. Ἄρθρα τινὰ Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ καὶ Νικολαΐδου Φλασελφῶς, καταχωρισθέντα εἰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ Αἰῶνος Ἄρ. 447, 730, καὶ 752. β'. Α. Παπαδοπούλου Βρετοῦ, Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἑλλ. Ἐπίστην Α. Μουστοξεῖδην περὶ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφομένου Ἄρθος Ἀθήνησι 1847.

συγγραμμάτων του, καὶ ὁ Δουκάγγιος εἰς διαφόρους τόπους τοῦ Ἑλληνικοῦ Γλωσσαρίου του· εὐρίσκονται περὶ αὐτοῦ τινὰ ἀκόμη καὶ εἰς τέσσαρας τῶν ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῶν Νανιανῶν Κωδίκων, τῶν ὁποίων τὸν κατάλογον ἐξέδωκεν ὁ Μιγγαρέλλιος.

Ἰωαννίκιος ὁ Καρτάνος, εἰς τὸν Πρόλογον τῆς ἐν συζητήσῃ ταύτης σπανίας βιβλίου, τοῦ ὁποῖου τεμάχιον ἔδωκεν ὁ φίλος Κύριος Παπαδόπουλος εἰς τὴν πρὸς τὸν Ἰππ. Α. Μουστοξεῖδην Ἐπιστολὴν, καὶ ἐγὼ εἰς πλήρη εὐχαρίστησιν τῆς περιεργείας σου θέλω ὀλόκληρον παραθέσθαι κατωτέρω, προγράφεται Ἰωαννίκιος Καρτάνος Ἱερομόναχος καὶ μέγας Πρωτοσύγγελος Κερκύρων. Δηλοποιεῖ δὲ αὐτόθι, ὅτι ἐτόνθεσε τὸ βιβλίον εἰς τὴν φυλακὴν τῶν Ἑνετιῶν, προσσημειώνων ἀκόμη, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐβάλλθη ὄχι διὰ κακούργημά τι « ἀλλὰ χάριτι τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἡμῶν εὐσέβειαν καὶ ἀλήθειαν. » καὶ ἀγκαλὰ ἐνταῦθα δὲν ἀναφέρει ὑπὸ τίνος, ἐκ προλόγου ὅμως ἀρχαιοτέρας ἄλλης ἐκδόσεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Κρούσιος, γίνεται φανερόν ὅτι ἐφυλακίσθη ὑπὸ Ἀρσενίου Μονεμβασίας. « Ab hoc Arsenio in Venetorum carcerem conjectum se fuisse scribit Jaonnicus Ἱερομόναχος ὁ Καρτάνος καὶ Πρωτοσύγγελος Κερκύρων, non propter aliquod peccatum, sed ob studium pietatis et veritatis, in quo carcere se conscripsisse librum qui Ἄρθος appellatur διὰ νὰ ἀπερνάγῃ (inquit) ὁ λογισμὸς μου ut abirent melanconicae cogitationes meae, καὶ εὐχαλα ἀπὸ τὴν παλαιὰν καὶ νῆαν διαθήκην τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς, et excerpsti e veteri et novo testamento necessaria » (Crus. Turcogr. pag. 499). Ἀπὸ τὰ λεγόμενα ταῦτα συμπεραίνεται βέβαια ὅτι καὶ ὁ φυλακισμὸς καὶ ἡ συγγραφή προήλθον ἐξ εὐσεβῶν μόνων περιστάσεων· ὅμως ἂν ἔχη βάρος τι ἡ μαρτυρία ἐνὸς τῶν συγχρόνων Ἐκκλησιαστικῶν, ἀνδρὸς ὄχι ὀλίγον πεπαιδευμένου καὶ τὴν θύραθεν καὶ τὴν ἔσω παιδείαν, πρέπει διάφορα νὰ ἐστάθῃσαν τῶν γεγονότων τούτων τὰ αἷτια. Ὁ Μοναχὸς Παχώμιος ὁ Ρουζάνος εἰς τεμάχιόν τι, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Νανιανῶν Κωδίκων ἐξέδωκεν ὁ Μιγγαρέλλιος (Gr. Godd. Mss. apud Nanios Patricios Venetos asserv. Bononiae 1784) λέγει ταῦτα περὶ τοῦ Καρτάνου « Καρτάνος γὰρ τις Κερκυραῖος τὸ » σχῆμα μοναχός, τὴν ἀξίαν δῆθεν Ἱερῶς, δι' ἐμπορίαν εἰς Ἀκυλιαν σελ- » λόμενος, κἀνταῦθα εἰς αἰσχροουργίας ἐμπεισῶν ἐνεβλήθη εἰς φυλακὴν — » ὅπου συνέταξε βιβλίον τινὰ καινὴν, καὶ τὴν φράσιν βάρβαρον, καὶ τὰ » πολλὰ ἀσαφῆ, εἰ καὶ αὐτὸς διὰ σαφήνειαν φρυάττεται οὕτως ἐπετήδευσε. » καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς εἰς ἐπιστολὴν πρὸς Ἀθανάσιον Ναυπάκτου, ἐκδοθεῖσαν εἰς τὸν Ἑλληνομνήμονα (Σελ. 452.) ἐξ ἀπογράφου σταλέντος Ἑνετίθην, « Οὐδὲ γὰρ δι' ἁρεθοσύνην, ὡς αὐτὸς φησὶ τὴν τε βιβλίον συνέταξε καὶ τὴν » κἀθειρξιν ὑπέμεινε, ἀλλὰ τὴν μὲν διὰ κερδοσύνην, τὴν δὲ δι' ἀταξίαν ὡς

« οὐκ αὐτὸν εἰδότες καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ μνηστεύουσι. » Ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἐπι-
 στολὴν μανθάνομεν προσέτι, ὅτι καὶ ἀπολυθεὶς τῆς φυλακῆς δὲν εὐχαριστήθη
 νὰ ἡσυχῆσῃ, ἀλλ' ἔλθων εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐζήτησε νὰ ἀνταμειφθῆ
 διὰ τὸ πόνημά του μὲ προβιθασμὸν εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον, ὅμως ἀπεκρού-
 σθη ἀπὸ τὸν Πατριάρχην ἐστροδόξος κριθεὶς καὶ ἀνάξιος τοῦ προέστασθαι
 χριστιανικοῦ ποιμανίου, καὶ ἐντεῦθεν « ἐντραπέις, πρὸς τοὺς ὁμήφρονας αὐτοῦ
 » ἔδραμε, καὶ τὴν ἀπευκταίαν οὕτω καὶ οὐλομένην ἐκράτυνε μῆνιν κατὰ τὸ
 » ἐγγωροῦν αὐτῷ· καὶ ὅθεν πλείστοι τῶν χριστιανῶν διεφθάρησαν καὶ ἐτι
 » ἐν διασπορᾷ τὰ τούτων κεῖται. » Ταῦτα ὁ Παχώμιος, ὅστις καὶ συμβου-
 λεύει τὸν Ναυπάκτου, ἐπειδὴ τότε ὁ Καρτάνος διέτριβεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν
 ἐκείνου, νὰ δηλώσῃ καὶ διαμαρτυρηθῆ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους καὶ ἱε-
 ρεῖς καὶ « τῆσῃ καλῶς ὅπως μὴ τις ἀλώσιμος ταῖς τούτου παγίσι γένοιτο. »

Εἶναι ὀλίγον τι θαυμασμοῦ ἄξιον, πῶς ὁ ἄνθρωπος μὲ τοιαύτην χυδαίαν
 καὶ ἀμαθῆ συγγραφὴν, ἐδυνάθη νὰ καταστήσῃ πιστὰς καὶ δεκτικὰ ἀνοήτους
 δοξασίας, τὰς ὁποίας, ὡς ὁ αὐτὸς Παχώμιος λέγει (ἐνθ. ἀνωτ.) « κατεῖχον
 » πολλοὶ ὡς εὐαγγέλιον, εἰ καὶ τι περισσότερον, οὐ μόνον τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ
 » καὶ αὐτοῦ δήπου τοῦ βήματος, καὶ οὐ μόνων τῶν κοσμικῶν, ἀλλὰ καὶ
 » τῶν μοναχῶν. » Ἀλλὰ πᾶναι, φίλε μου, ὁ θαυμασμός μας, ὅταν ἀναφέ-
 ρωμεν εἰς τὴν μνήμην μας, τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρί-
 σκετο ἡ παιδεία μας κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος,
 ὅποτε τὰ ὀλιγότατα ἀμυδρὰ φῶτα, ἃν εἰς καμρίαν ἐκεῖντο γωνίαν, ἐσυμ-
 πνίγοντο ἀπὸ τὴν παχεῖαν ὁμίχλην, ἣτις πανταχόθεν τότε ἐπερικύκλωνε καὶ
 λικιόυς καὶ ἱερωμένους. Εἰς τοιαύτην πραγμάτων κατάστασιν ὄχι παραπολὺ
 δύσκολα προχωροῦσι μεταξὺ τοῦ ὄχλου τοιαῦται διδασκαλίαι, ὅταν μάλιστα
 τύχη καὶ πρὸ ἀνδρὸς ἀκόμη κηρυχθῶσιν ἱερομονάχου τὸ ἐπάγγελμα, καὶ
 τίλον φέροντος μεγάλου Πρωτοσυγκέλου.

Ἀλλὰ ποῖαι ἦσαν τούτου αἱ αἰρέσεις καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντων
 ὁπαδῶν του; Αὗται καταριθμοῦνται ὑπὸ τοῦ Παχωμίου εἰς ἄλλο τεμάχιον,
 ἐκδοθὲν καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Μιχαήλ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Ἑλληνικῶν
 Νανιανῶν Κωδικῶν, καὶ μετεκδοθὲν ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι (Σελ. 449), ἐπι-
 γραφόμενον περὶ Καρτανιτῶν αἰρετικῶν. Μεταξὺ πολλῶν λέγεται εἰς αὐτὸ,
 ὅτι ὁ Καρτάνος ὠνόμαζε τὸν θεὸν χάριν, καὶ ἐδόξαζεν, ὅτι ὁ θεὸς ἐποίησε
 καταρχὰς κῆποιον ὕλην παχεῖαν, ἀλλ' ἀτύπωτον ἢ ἀττάτον, ἐκ τῆς ὁποίας
 ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῷ πῶ, κρατούμενα διὰ τῶν
 τεσσάρων στοιχείων, καὶ ὅτι κατὰ τὴν περισσότεραν ἐπικράτειαν ἐκάστου
 στοιχείου ἄλλο ζῶον εἶναι μαῦρον, καὶ ἄλλο λευκόν, καὶ τὸ μὲν θυμῶδες,
 τὸ δὲ πρᾶον· ὅτι οἱ ἀμαρτήσαντες ἄγγελοι διωχθέντες ἦλθον εἰς τὴν Ἄβυσ-
 σον, ἐπάνω τῶν ὁποίων καὶ ἔβραχε διὰ τὴν αὐθιχθεῖαν των ἡμερώνουχα ἐγγεῖα,

καὶ τούτο εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῆς Γραφῆς καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνα-
 μέσον τοῦ σκότους, ἦτοι τοὺς καλοὺς ἀγγέλους ἀπὸ τῶν κακῶν· ὅτι ἅπαν
 ζῶον συλλογίζεται, καὶ τὸ παράδειγμα ὁ μύρμηξ, καὶ ἐκ τούτου πᾶν πράγ-
 μα, πέτραι, λίχνα, ὕδωρ, πῦρ, γῆ, μιγόμενα καὶ μεταφυτευόμενα αὐξά-
 νουσι καθὸ ἔμφυχα· ὅτι εἰς τὸν Χριστὸν γεννηθέντα κατέβη οὐρανόθεν ἱμά-
 τιον, καὶ τούτο, λέγει, εἶναι ὁ ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴν ἄβραμος χιτῶν λεγόμε-
 νος· ὅτι ὅλη ἡ ἁγία Τριάς ἐταρκώθη διὰ τὸ ὅμοιον τῶν τριῶν προσώπων
 καὶ ἀχώριστον· ὅτι οἱ ἐξ ἀνατολῆς ἔλθόντες μάγοι εἰς προσκύνησιν τοῦ Χρι-
 στοῦ ὁ εἰς εἶδεν αὐτὸν ὡς νήπιον ἐνιαυτοῦ, ὁ δεῦτερος ὡς ἄνδρα τριακον-
 ταετῆ, ὁ δὲ τρίτος ὡς γέροντα πεπαλαιωμένον· ὅτι παιδίον ὦν ὁ Κύριος
 σημεῖα ἐποίησεν, καθότι νεκρὸν ἀνέστησε καὶ ἐπάνω τῶν ἀκτίων τοῦ ἡλίου
 ἐπωχεῖτο, καὶ εἰς τὸ ἱμάτιον ἐπέσφεν ὕδωρ εἰς τὴν μητέρα του, καὶ ζῦ-
 λον τανύσας τὸ ἔκαμε μεγαλήτερον, καὶ στρουθία ἔμφυχα κατεσκευάσεν ἀπὸ
 πηλόν. Ταῦτα καὶ τούτων παραπλήσια ἐκ τῆς βίβλου τοῦ Καρτάνου συναγεῖ
 ὁ Παχώμιος, τὴν ὁποίαν, ὡς λέγει εἰς τὸ πρότερον περὶ τῆς τῶν Καρτανι-
 τῶν αἰρέσεως τεμάχιον, ἐσύνταξεν ἐκεῖνος, μέρος μὲν λαβὼν ἐξ ἀποκρύφων
 συγγραμμάτων, ἄλλα δὲ τὰ περισσότερα καὶ οἰκοθεν ἐξευρών, καὶ « διὰ
 » τῆς χαλκογραφίας μυριοπλασιάσας σχεδὸν πλείστοις ὄλεθρον αὐτόματον
 » ἐνέσπειρεν ὑμοῖς τε ἐν νήσοις, καὶ ὑμοῖς ἐν Ἡπείρῳ τῇ Ἑλλάδι χρωμέ-
 » νοις τῇ φωνῇ. » Ἀλλ' ἡμεῖς ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸν περὶ αὐτῆς τῆς
 βίβλου λόγον, καὶ ἐρευνησωμεν δι' ὀλίγων τὰ περὶ τοῦ τίτλου αὐτῆς, τὸ
 ὅποσον εἶναι καὶ τὸ κύριον ὑποκείμενον τῶν πρὸ ὀρθαλμῶν μου τούτων δια-
 λέξεων, καὶ ἐξόχως τῆς πρὸς Α. Μ. Ἐπιστολῆς.

Εἰς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν περιγράφει ὁ Κ. Παπαδόπουλος γραϊκικὸν τι
 βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἔτυχεν ἑναγχοῦ νὰ προσφερθῆ δωρὸν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις
 βιβλιοθήκην ὑπὸ φιλομούσου τινος Ἑλληνοῦ, τοῦ Κ. Κ. Σιμωνίδου. Τὸ βι-
 βλίον τοῦτο, κολοβωμένον εἰς πολλὰ μέρη, δὲν ἄρχεται, κατὰ τὴν περιγρα-
 φὴν, εἰμὴ ἀπὸ τὸν πρόλογον, ἐκ τοῦ ὁποίου, καὶ ἐκ τινος ἀκόρη ἄλλου τό-
 που, τὸ σύγγραμμα σημαίνεται νὰ ἦναι τὸ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ἄρθος ἐκεῖνο
 βιβλίον, τὸ πολλάκις ἀναφερόμενον εἰς τὴν Τουρκογραφικὴν ἀπὸ τὸν Κρού-
 σιον. Ἄλλ' ὅποιος ἀκριβῶς εἶναι ὁ λέγων τίτλος; Ὁ ἐλλογιμώτατος συν-
 τάκτης τοῦ Ἑλληνομνήμονος φέρει αὐτὸν (Σελ. 144) ὑπὸ ταύτας τὰς λέ-
 ξεις Ἄρθος καὶ ἀναγκαῖον τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας διαθήκης (Ἐνετίησι
 1536 παρὰ Ζινετίῳ)· καὶ ἐξ ὧν ἤδη προσεχωῦς θέλω σοῦ σημειώσαι περὶ
 τούτου, πιστεύω θέλεις πληροφρηθῆ, ὅτι εἰς τὸ κυριώτατον μέρος ὁ τίτλος
 οὗτος ἔχεται πάσης τῆς ἀληθείας, εἴτι καὶ ἂν μετ' εὐφροῦς πιθανολογίας εἰς
 τὸ ἐναντίον προβάλλεται ὁ κύριος Παπαδόπουλος. Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου
 εὐρίσκω εἰς τὰ χειρογράφα μου διεξοδικὴν τινα σημείωσιν, τὴν ὁποίαν, ἂν

και δὲν ἔχη ὕψην ἐπιθύμουν λεπτομέρειαν, ἀλλ' ὅμως ὡς δίδουσαν ἐντελῆ πληροφορίαν, ἐκτὸς ἄλλων, περὶ αὐτοῦ μάλιστα τοῦ διαφιλονεικουμένου τίτλου, ἰδοὺ θέλω σοῦ παραθέσθαι αὐτὴν ἐνταῦθα ἀπαρραλλάκτως, ὡς εὕρισκται, πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς περιεργείας σου, καὶ τὸ δὴ πλέον πρὸς παντελεῆ τομὴν τῆς ὀχληρᾶς ταύτης συζητήσεως.

Πρὸ χρόνων ἤδη πολλῶν ἐν Ὁξωνίᾳ διατρίβοντα καὶ εἰς τὴν Βοδλεϊανὴν Βιβλιοθήκην ἐξετάζοντα διάφορα, μ' ἔτυχε νὰ λάβω εἰς χεῖρας παλαιὸν τι γραικικὸν βιβλίον ἔχον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν εἰς τὴν κεφαλίδα: « Τὸ παρὸν βιβλίον εἶναι ἢ παλαιὰ τε καὶ νέα διαθήκη ἦτοι τὸ ἄρθος καὶ ἀναγκαῖον αὐτῆς, τὸ ὅποσον ἐτυπώθη τῶρα νέα, ἐδιωρθώθησαν δὲ καὶ ἐξέβησαν τινὰ πράγματα ἐσφαλμένα, ἅπερ εἶχε πρότερον μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. » Ἐπειδὴ τὸ βιβλίον ἔγινε τώρα πολλὰ σπάνιον, διὰ νὰ λάβῃς μίαν τινα ἰδέαν περὶ αὐτοῦ, κρίνω εὐλογον νὰ ὑποσυνάψω ἐδῶ καὶ εἴτι ἕτερον κοινὰ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν μὲ ἤρσαε νὰ κρατήσω τότε εἰς σημείωσιν, φυλλολογῶν αὐτὸ ἀπὸ περιέργειαν. Μετὰ τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν, κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς σελίδος στέφανος ἔχων εἰς τὸ κέντρον σχῆμά τι ὅμοιον τοῦ γράμματος **H** μὲ σταυρὸν ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου κεραίας, καὶ ὑποκάτωθεν « *Er Veretiaus aithsei κυρίον Ιακώβου τοῦ Λεογκίνου ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐσαόρκου οἰκονομίης ἀφῆς* » Εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου κεῖται ἄσπις ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ μορφήν Κουναδίου, μὲ γράμματα ὑποκάτωθεν τοῦ ὅλου σχήματος, « *Τύπος Κουναδου* » (α), ὑπὸ δὲ ταῦτα Λατινιστὶ, *Venetis apud Jacobum Leoneinu m MDLXVII*. Εἰς τὴν παρατελευταίαν ὁμοῦ σελίδα τοῦ βιβλίου ἀναγινώσκα-

(α) Ὁ Κουναδος ἦτον εἰς τῶν ἐν Βενετία καταστημένων Γραικῶν, καταγόμενος ἀπὸ τὰς Πάτρας τῆς Πελοποννήσου, ὅστις ἐξόθεν, ὡς φαίνεται, εἰς τύπωσιν διαφόρων βιβλίων, μάλιστα ἐκκλησιαστικῶν, χάριν τῶν ὁμογενῶν του· εἰς πλέον παρ' ἐν τῶν τότε, ὑπὸ I. Ἀντωνίου καὶ ἀδελφῶν *de Sabio*, τυπωθέντων ἐν Βενετία ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἢ μόνον ἢ μετὰ τοῦ περιέχοντος τὴν κουναδοφόρον ἄσπιδά παραλληλογράμμου. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν ἔτει 1522 τυπωθέντος Τριψίδου ἀναγινώσκεται « Τριψίδιον περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἀκολουθίαν *in aedibus Antonii et fratrum de Sabio. Venetis 1522* » καὶ μετὰ ταῦτα Ἑλληνιστὶ, « Ἐνετίησι, πόνῳ καὶ δεξιότητι Ἡρακλέους τοῦ Γεράλδου, ἀναλώμασι τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Κουναδου τοῦ τὸ παλαιὸν γένος ἔλκοντος ἐκ τῆς τῶν Πατρῶν πόλεως τῆς Πελοποννήσου, χίλιοιστῶ πεντακοσιοστῶ εἰκοστῶ δευτέρῳ Μαρτίου ἐσχάτῃ φθίνοντος » (β). περὶ τοῦ Τριψίδου τούτου καὶ Ματαίρον *Annal. Typogr. T. II. Part. post. pag. 625*, σημ. (c). Εἰς τὸ τέλος τῆς αὐτοῦ τυπωθείσης· κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος Παράκλητικῆς πάλιν ὠσαύτως. « Τὸ παρὸν βιβλίον τετύπωται μὲν Ἐνετίησι πόνῳ καὶ δεξιότητι Ἡρακλέους τοῦ Γεράλδου, ἀναλώμασι δὲ καὶ πολλῇ χρυσῇ Κυρίου Ἀνδρέου τοῦ Κουναδου τοῦ τὸ παλαιὸν γένος ἔλκοντος ἐκ τῆς τῶν Πατρῶν πόλεως τῆς Πελοποννήσου· πέρας δὲ σὺν θεῷ εὐχρησεν ἔπει ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως χίλιοιστῶ πεντακοσιοστῶ εἰκοστῶ δευτέρῳ Μαρτίου φθίνοντος. » καὶ Λατινιστὶ, *Venetis in aedibus Ioannis Antonii et fratrum de Sabio, impensis ac cura Domini Andreae Cunadi MDXXII Mense Martii*. Ὁσαύτως τὸ αὐτὸ ἐμβλημα μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον εἰς τὰ ἐξῆς παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἀδελφοῖς *de Sabio*. « Θησῆς καὶ γάμοι τῆς Ἑμῆλιας, Βενέτ. 1529. — Ἀπολλώνιος Ἐνετίησι 1534. — Λόγοι διδασκτικοὶ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱόν, Βενετ. 1545 — Ἄρθος χαρίτων Ἐνετίησι 1546. »

ται. « *Τελος ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐσαόρκου οἰκονομίας ἀφῆς* » Εἰς τὴν δευτέραν σελίδα εἶναι ἡ ἐξῆς πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐπιστολῆ, Ἑλληνιστὶ δὴθεν γραφομένη, μετὰ τὴν ἑποῖαν ἀκολουθεῖ ὁ Πρόλογος:

Ἐπιστολὴ.

» Ἰωαννίκιος Ἱερομόναχος ὁ Καρτάνος καὶ μέγας Πρωτοσύγκελος Κερκύρων, τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐν Κυρίῳ χαίρειν.
» Ἴσος μὲν τινες περιττόν τι ποιεῖν καὶ παρέλκον νομιοῦσιν ἡμᾶς, τῆς ἰδιωτικῆς ἐρμηνείας κατατολμῶντας, ἅτε δὴ καὶ ἄλλων πολλῶν τινῶν τοῦτον διηνυκότων τὸν πόνον περὶ τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας Διαθήκης ἐξηγήσεως ἰδιωτικοὶ τὴν λέξιν ἀλλὰ λογικοί. Καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ τὰ θεῖα περὶ πολλοῦ ποιούμενοι, καὶ τὴν ἱεράν ἀκριβῶς πεπαιδευμένοι γραφὴν, οἵτινες ἔγραψαν πρὸς τοὺς ἐλλογίμους καὶ πρὸς τοὺς ἐπισταμένους πάντα καλῶς τὰ ἐφέσια, ἡμεῖς δὲ, οὐ πρὸς τοὺς τοιοῦτους ταῦτα φαιμέν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀδαήμονας· καὶ εἰ οὐχ ὅμοιοι ὦμεν αὐτοῖς, συλλεξάμενοι τὰ κάλλιστα καὶ ἀναγκαῖα αὐτῶν, ἦτοι τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας διαθήκης, εἰς κοινὴν ταῦτα παρατιθέμεθα. Εἰ δὲ τινες ὦσιν καὶ ταῦτα βαρέως τοῖς ὦσιν αὐτῶν φέρονται, διὰ τὸ μὴ τι γενναῖον ἐν τοῖς συγγράμμασιν εὐρωσι, ἀπόχρη γὰρ παρὰ τοῖς δικαίοις κριταῖς καὶ μόνῃ ἢ προθυμίᾳ δρέψασθαι τὴν εὐφημίαν· οὕτω γὰρ καὶ ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς μὲν ἱεροῖς εὐαγγελίοις, ἀντ' ὀβολῶν δύο τὴν γῆραν ἐκείνην ἐγκωμίοις τετίμηκεν, τῇ ποιότητι τῆς γνώμης, οὐ τῇ τοῦ δώρου ποσότητι τὸν ἔπαινον ψηφισάμενος· ἐν δὲ τῷ νόμῳ τῆς εὐπόροις παρεγγυήσας χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ λίθους τιμίους εἰς τὴν κατασκευὴν προσενεγκεῖν τῆς σκηνῆς, οὐδὲ τοὺς πενίᾳ σωζῶντας τῆς ἐνταῦθεν ἐστέρησεν εὐλογίας. Οὕτω καὶ γὼ οἶμαι καὶ οὕτω πέπονθα ἔξω παρ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τοῖς φιλοθέοις καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς διὰ τὸ κεκοπιакέναι πασσαυδῆ ἀπ' ἐνθεν κάκειθεν τὰ καλῶς εἰρημένα συλλέξας, ἐν ἐκ πάντων αὐτοῖς ἐξύφανα σύγγραμμα, φημί δὲ τὴν παλαιάν τε καὶ νέαν διαθήκην, μεθ' ἑτέρων ὠφελίμων καὶ ἀναγκαίων ἱστοριῶν. Ἡμεῖς δὲ πάντες, ὦ φίλοι, ἀσμένως καὶ περιχαρῶς πάσασθαι τὴν ἡδύτητα τούτου ὡς οἶον ἐστί. Ἐξεστε δὲ μεγίστην παρ' αὐτοῦ τὴν ὠφέλειαν· εἰκὸς δὲ ὅτι καὶ ἡμεῖς οἶον τι νι λύχνῳ τῷ θεῷ κεκληρημένοι λόγῳ εὐρήσομεν ἐρμηνείαν τῆς ἀληθείας ἐχομένην, καὶ δὴλην πρὸς πάντας ποιήσωμεν, ἐπεὶ ὁ δ' ἀμυδρὰν τινα, ἢν οὐ πρὸς πάντας ἀλλ' εἰς ὁμοίους μοι, οὐ γὰρ ἀπέσθη τῆς θεῆας φιλοτιμίας ἢ χάρις, ἀλλὰ πηγάζει καὶ χορεῖ (ἰσ. χορηγεῖ) τὰς μεγίστας δωρεάς, οὐ τοῖς ἀξίοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῆς τελειότητος ἀποδέουσιν· ὀρῶμεν δὲ καὶ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον οὐ μόνον τοῖς παλαιότατοις

» ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ταῖς μετ' ἐμείνου καὶ ἡμῖν ταῖς οὐρανίοις τὰς οἰ-
 » κείας ἀκτίνας ἐπέμποντα, καὶ ὁμοίως ἄπασαν γῆν καὶ θάλασσαν καταυ-
 » γίζοντα. Τοιγάρτοι πολλῶν μᾶλλον ὁ τοῦτου δημιουργὸς ὁ καὶ τοῦτον
 » διὰ μόνην ἀγαθότητα κτίσας καὶ τῶν οὐτῶ πως πρὸς αὐτὸν ἀναβλέπειν
 » προαιρουμένων καταφωτίζει τὸν νοῦν ἐπὶ ταύτης τῆς ἐλπίδος ὀχουένοι
 » καὶ τῶν φιλαίτιων οὐδένα λόγον ποιούμενοι τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας ἐρ-
 » μνείας καταθρήσωμεν. Ὑμῶν δὲ τῶν εἰς τοῦτο διεγειραντῶν τὸν πόνον
 » τίς προσευχῆς εἰς ἐπικουρίαν καλέσαντες ἠρξάμην τοῦ πόνου, οἱ δ' ὅσοι
 » ταύτην λαθόντες τὴν τῶν εὐχῶν χορηγίαν ἱκετεύω μὴ ὑστερήσετε. Ἐρῶσθε.

Πρόλογος τῆς Παλαιᾶς καὶ νέας
 Διαθήκης.

» Παντιερώτατοι Μητροπολίται, Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι, εὐλαβέστατοι
 » Ἱερομόναχοι καὶ Μοναχοί, θεοσεβέστατοι Ἱερεῖς, ἐνδοξότατοι Ἀρχιερεῖς
 » καὶ ἅπας ὁ τοῦ Κυρίου μου Χριστῶν γένος λαός, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, ἄν-
 » δρες τε καὶ γυναῖκες, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρὸς καὶ
 » κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ἐγὼ ὁ εὐτελής καὶ ἀνάξιος Ἰωαννίκιος Ἱε-
 » ρομόναχος ὁ Καρτάνος καὶ μέγας προτοσύγκελος Κερκύρων, ὑπὸ τῶν πολ-
 » λῶν μου ἁμαρτιῶν ἐβάλθην εἰς φυλακὴν τῶν Βενετιῶν, οὐ διὰ τινὰ κακὸν
 » ὅπερ ἐποίησα, ἀλλὰ χάριτι τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἡμῶν εὐσέβειαν καὶ ἀλή-
 » θειαν δι' ἣν αἰτίαν, εὐρισκόμενος ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων τί ποιῆσαι διὰ νὰ
 » διώκω τοὺς λογισμοὺς, ἠβουλήθην ποιῆσαι ἐκλογὴν τὰ ἔγκριτα καὶ ἀναγ-
 » καῖα πάντα τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας διαθήκης μετὰ πολλῶν ἑτέρων ἱστο-
 » ριῶν καὶ τῶν βασιλέων τὰς πράξεις εἰς ὀλίγους λόγους, καὶ τὰς ἐπτὰ
 » ἀγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους παῦ ἔγινε μία ἐλάσθη ἀπ' αὐτῆς καὶ μετὰ
 » πόσους χρόνους καὶ κατὰ τινος καὶ εἰς τέλος ἕκαμα δεκαεννέα λόγους
 » πολλὰ ὠρελίμου, καὶ ταῦτα πάντα ἐσυνάθροισα ὑπὸ πολλῶν ἱστοριῶν καὶ
 » ἀποδείξεων ἐποίησα τὸ παρὸν βιβλίον, καὶ ἀπὸ γραμματικὰ καὶ λογικὰ
 » εὐγαλά τα εἰς κοινὴν γλῶσσαν ὡς ἠύλεπετε διὰ νὰ ἐγνωρίζῃ πᾶσα μικρὸς
 » ἄνθρωπος μέρος ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν τί λέγει· καὶ τοῦτο δὲν τὸ ἕκαμα
 » διὰ τοὺς διδασκάλους ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀμαθεῖς ὡς ἐμὲ καὶ διὰ νὰ καταλά-
 » θουν πάντες οἱ χεῖροτέχνη καὶ ἀμαθεῖς τὴν θείαν γραφὴν τί λέγει, τόσον
 » ταῦτα, ὅσων καὶ χειροτέχνη καὶ γυναῖκες καὶ παῖδια, καὶ πᾶσα μικρὸς
 » ἄνθρωπος ὅπου νὰ ἤξεύρῃ νὰ διαβάσῃ· καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἀμαθὴς εἰμὶ καὶ
 » ὅλος ἄμωρος τῆς θείας γραφῆς ἐπικαλέσθηκα τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 » Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ἀποστείλῃ τὸ πνεῦμα τοῦ τοῦ ἁγίου νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν
 » μου καὶ τὸν λογισμὸν μου, ὡς περ ἐρώτισε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς

» καὶ ἀποστόλους ἀλλεῖς ὄντας καὶ ἀμαθεῖς τὸ πρῶτον ὡς αὐτὸν ἐμὲ, ἐπειτα
 » τοὺς ἐσόφισεν καὶ ὑπῆγαν καὶ ἐκήρυξαν ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐκατάβαλαν
 » πάντας τοὺς σοφοὺς καὶ διδασκάλους, ἔτρεψεν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐγὼ
 » ἐπαρακάλεσα νὰ μοῦ φωτίσῃ τὸν νοῦν μου νὰ ἡμπορέσω νὰ πεζεύσω τὴν
 » θείαν γραφὴν εἰς κοινὴν γλῶσσαν διὰ νὰ ἡμπορῇ ὡς εἶπον πᾶσα μικρὸς
 » ἄνθρωπος νὰ τὴν ἐγροίκα καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀπ' αὐτὴν μικρὴν ὠφέλειαν·
 » καὶ ἐπειδὴ ὅπως δι' ὅλου ἐγροίκουν τὸν λογισμὸν μου ὅτι εἶναι ὅπως ἀμα-
 » θῆς ἐπτοούμην νὰ βάλω ἀρχὴν καὶ πάλιν ἐνθυμήθηκα τοῦ Χριστοῦ μου
 » ῥήτον ὅπερ λέγει εἰς τὸ δέκατον κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου τοῖς ἀποστόλοις,
 » ὅποταν τοὺς ἀπέστειλεν νὰ κηρύξουν, ὅπου τοὺς εἶπε μὴ μεριμνήσετε τί
 » λαλήσετε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς
 » ἡμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν, καὶ ἠκούγοντας καὶ ἐγὼ τοῦτον τὸν λόγον ἔλαβα
 » δύναμιν καὶ ἔριξα τὴν πᾶσαν μου ἐλπίδα πρὸς τὸν ὕψιστον πατέρα καὶ
 » Θεόν, ἐπειδὴ ἔργον θέλω νὰ κάμω εὐάρεστον Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, καὶ πάλιν
 » ἐπαρακάλεσα αὐτὸν τὸν πατέρα ὅτι εἰ μὲν ἔναι διὰ ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν
 » Χριστιανῶν, ἔτρεψεν νὰ μοῦ δώσῃ τόσην χάριν ὅτι νὰ τὸ τελειώσω, εἰ δὲ
 » μοι γε νὰ μὴδὲν τελειωθῇ· διότι ἐκτός τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν
 » χάριν αὐτοῦ τίποτε δὲν γίνεται ὡς καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης
 » ὁ Δαμάσκηνος εἰς τὸ δεύτερον ἀντίφωνον τοῦ βαρῦ ἡγαυ ὅπου λέγει, ἐάν
 » μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τὸν τῆς ψυχῆς μάτην κοπιῶμεν· πλὴν γὰρ αὐ-
 » τοῦ οὐ πράξεις οὐ λόγος τελεῖται· καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ εἰς τοὺς ἑκατὸν
 » εἴκοσι ἕξ ψαλμοὺς αὐτοῦ λέγει, ἐάν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον εἰς μάτην
 » ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. Τὸ λοιπὸν καὶ ἐγὼ ἐνθυμῶντας αὐτοὺς τοὺς
 » λόγους ἄρχισα μετ' αὐτὸν τὸν λογισμὸν καὶ εἶπα εἰ μὲν ἔναι τοῦ Θεοῦ
 » θέλω τὸ τελειώσει, εἰ δὲ μήτε, θέλει λείπει· καὶ εἰ μὲν ἔναι ἔργον τέλειον
 » διὰ τὸν κόσμον, ὁ Θεὸς θέλει τὸ τελειώσει καὶ ὄχι ἐγὼ, διότι ὅλα τὰ δω-
 » ρήματα τὰ τέλεια εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς περ λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ
 » Χρυσόστομος εἰς τὴν εὐχὴν τὴν ὀπισθάμβωνον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, πᾶν
 » δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων·
 » καὶ τινὰς δὲν δύναται νὰ κάμῃ τίποτε ἐάν ὁ Θεὸς δὲν θέλῃ, διότι αὐτός
 » του τὸ εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ, ὅπου ἔναι γραμμένον εἰς
 » τὰ δεκαπέντε κεφάλαια τοῦ κατὰ Ἰωάννου, καὶ εἶπεν διότι χωρὶς ἐμὲν δὲν
 » δύναται νὰ κάμῃ οὐδὲ τίποτε. Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ ὅλα εἶναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 » καὶ δίχως τὸ θέλημα αὐτοῦ τίποτε δὲν γίνεται, ἔτρεψεν καὶ ἐγὼ ἔρχομαι
 » μὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ παρακαλῶ τὴν βασιλείαν σου ὅτι εἰ μὲν ἔναι ὡς
 » εἶπα δι' ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν νὰ τελειωθῇ τοῦτο τὸ βιβλίον,
 » εἰ δὲ μὴ νὰ κάμῃ ἢ χάρις τοῦ Κυρίου ὡς θέλει· καὶ πρῶτον μὲν θέλω νὰ
 » ἀποδείξω πῶς ἡ ἀγία Τριὰς ἔναι τρισυπόστατος, ἀλλ' ἔναι ἕνας μόνος

» Θεός καὶ ὄχι τρεῖς Θεοί· ἀλλὰ μόνον εἷς χαρακτηῖρας ἦγον πατήρ υἱὸς καὶ πνεῦμα ἅγιον, πλὴν καὶ οἱ τρεῖς ἓνας Θεός, κ. τ. λ.»

Ἄφοῦ ὁ καλὸς Καρτάνος ἐπροδιάθεσεν οὕτως, μετὰ τὸν εὐφραδῆ τοῦτον πρόλογον, τοὺς πανιερωτάτους, τοὺς θεοφιλεστάτους, τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς, ἱερεῖς καὶ ἄρχοντας καὶ τὸν λοιπὸν χριστιάνουμον λαόν, ἐμβαίνει τώρα εἰς τὴν ὕλην, καὶ θεολογῆσας πρῶτον ἱκανὰ περὶ Ἁγίας Τριάδος, περὶ Θεοῦ, περὶ ἀγγέλων καὶ ψυχῶν ἄρχεται τῆς ἱστορίας τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἐξακολουθῶν, ἀπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ προλόγου, τὴν διαίρεσιν τοῦ βιβλίου μέχρι τέλους, εἰς τόσα μικρὰ ἢ μεγάλα κεφάλαια. Ἰδοὺ τινῶν αἱ ἐπιγραφαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἠμπορεῖς νὰ κρίνης καὶ περὶ τῶν ἄλλων.

» Πῶς ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐστάθησαν ἐννέα ἡμέραις νηστικοὶ ὅπου δὲν εὕρισκον νὰ φῶν.

» Πῶς ὁ Ἀδὰμ ἦτον σπληνισμένος μετὰ τὸν διάβολον καὶ ἄρχισε πολλὰ καὶ ἔκλαιε.

» Πῶς ὁ Θεὸς ἐσταμάτισε τὸν κατακλυσμὸν καὶ πῶς ἐξέσκεπάσθη ἡ γῆ καὶ πῶς ὁ Νῶε εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν Ἀρκλαν» καὶ ἀμέσως, «ἐδῶ ἐτελειώθη τὸ πρῶτον βιβλίον τοῦ πρώτου καιροῦ, λοιπὸν ἄς ἐλθοῦμεν εἰς τὸ δεύτερον.»

» Πῶς ὁ Νῶε ἔκαμεν υἱόν, ἀφοῦ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν κιβωτὸν, τὸν ὁποῖον τὸν ἔλεγον Λέρινον.

» Πῶς ὁ Νεβρώδ ἔκαμε τὴν Τούριν, τὴν ὁποῖαν τὴν λέγουν Πυργοποιίαν.

» Ἐδῶ ἀναφέρει πῶς ὁ Νῆνος ἦτον ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμε καὶ ἔκαμάν του τὰ τριακόντα ἀργύρια, ὅπου δι' αὐτὰ ἐπουλήθηκεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

» Πῶς ὁ Σατοῦρνος ἦτον τιμημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διὰ Θεός.

« Ἐδῶ ἐτελειώσας τὸ δεύτερον βιβλίον, καὶ ἄρχεται τὸ τρίτον βιβλίον τῆς τρίτης γενεᾶς, ἢ ὁποῖα ἐδοῦρσε ἕως τοῦ Μωϋσῆ. » Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔγγιστα κομψότητα καὶ ἱστορικὴν ἀκρίβειαν ἐξακολουθεῖ ὁ καλὸς Καρτάνος ἐπιγράφων καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ συγγράμματος μέχρι τέλους.

(ἔπειτα.)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΔΑΙΜΟΝΟΣ ΒΙΟΥ.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΗΘΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΥ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ. (Jules Simon)

» Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῆ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς σφραγίσθῃ, καὶ ἐκτέμνηται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκῆται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λύβας αὐτὸς τε λωβηθεὶς, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιδὼν παῖδας τε καὶ γυναῖκα, τὸ ἔσχατον ἀνασταυρωθῆ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἐστίν; ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῆ, καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβῶ, ποιῶν ὅ,τι ἐν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονίζόμενος ἐπὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; — Πλατ. Γοργ.

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, οὕσα ὅλως πνευματικὴ, θεωρεῖ τὴν ζωὴν ὡς μίαν δοκιμασίαν, ἔθεν κύριον σκοπὸν προτίθεται τὸ διδάξαι ἡμᾶς ἵνα περιφρονῶμεν καὶ ἐγκαταλείπωμεν αὐτήν. Οὐκ ἀρνείται τὴν ὀδύνην, ὡς ὁ στωικισμὸς, ἀλλὰ θεωρεῖ αὐτὴν εὐκαίαν, ἐὰν τις ὑπομένῃ αὐτὴν ἐν πνεύματι μετάνοίας, διὸ ἡ ἐνδοξοτέρα ἐξ ὅλων τῶν πράξεων, αἵτινες δύναται περιποιῆσαι τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἐστὶ τὸ μαρτύριον. Ἐὰν δὲ, ἐν τῇ βαθεῖα γνώσει ἣν ἔχει περὶ τοῦ βίου, συγχωρῇ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πιστοῖς, ἵνα περιποιῶνται καὶ εὐχαριστῶσι κατὰ τι τὴν σάρκα, ἢ κυρίως ὅμως προσπάθεια καὶ σπουδὴ αὐτῆς ἐστὶ τὸ ὑποδείξαι ὅτι οφείλομεν, ἵνα προσφέρωμεθα πρὸς τὴν σάρκα, ὡς πρὸς ἐχθρὸν, ἵνα δαμάζωμεν καὶ νεκρόνωμεν αὐτήν, ἵνα βλέπωμεν ἐν αὐτῇ τὴν αἰτίαν τῆς κακῆς ἀγωγῆς, καὶ παλαίωμεν πρὸς αὐτὴν ὄλαις δυνάμεσιν. Οἱ μοναστικοὶ κανόνες, οἵτινές εἰσιν ὁ τύπος τῆς χριστιανικῆς τελειότητος, θεμελιῶνται πάντες ἐπὶ τριῶν εὐχῶν, τῆς ὑπακοῆς, τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς πτωχείας· τούτέστιν ἀφαιροῦσιν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἐλευθερίαν, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν εὐπορίαν. Οἱ αὐστηρότεροι δὲ τούτων προχωροῦσιν εἰς ἀπαιτήσεις, αἵτινες προξενοῦσιν ἰσχυρὰ φρίκην· τοιαῦτα δ' εἰσὶν ἡ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ἐργασία, ἡ ἀδιαλείπτως προσευχὴ, ἡ ἀϋπνία, ἡ ταπεινώσις, ἡ ἀπόλυτος αὐταπάρνησις, ἡ πλήρης ἐκ τοῦ κόσμου καὶ τῆς οἰκογενείας ἀποχώρησις, δι' ὧν ἀπάντων μετασχηματίζουσι τὴν ζωὴν εἰς σταθερὰν πρὸς τὸν θάνατον προπαρασκευήν. Διὰ τῶν διδομένων ὅμως τῆς

φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης, οὐ δύναται τις καταντῆσαι εἰς τὴν ἀπόλυτον ταύτην περιφρόνησιν τῆς σαρκός. Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἀνθρώπινος ζωὴ ἐστὶ δοκιμασία, καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπος μετὰ τὸν θάνατον φθάνει εἰς τὸν πλήρη προορισμὸν αὐτοῦ, ταῦτα ἐξάγονται ἐξ ὅλων τῶν δογμάτων τῆς ὀρθολογικῆς φιλοσοφίας: τὸ *ζῆν Λουκίλιέ μου, στρατεύεσθαι ἐστὶ*. (α) Ἄλλ' ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποταγῆς τῆς σαρκὸς εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ τοῦ ἐπιγείου προορισμοῦ εἰς τὸν μέλλοντα, οὐ δύναται τις συμπεράσαι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τι ἀξιαγάπητον. Ἡ ἐπιστήμη θεωρεῖ ὡς νόμιμα πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐκτεθειμένα ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν πάθη, ἐὰν μόνον γινώσκωμεν βυθμίζειν ταῦτα ὑπὸ τὴν ζυγὸν τοῦ λόγου· διότι, εἰ καὶ πείθει ἡμᾶς, ἵνα καταστοχαζώμεθα τῆς αἰωνίου εὐδαιμονίας, οὐ κωλύει ἡμᾶς ὅμως καὶ τοῦ προσπαθεῖν ἵνα γινώμεθα εὐδαίμονες καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· συγχωρεῖ δὲ τὴν εὐτυχῆ ταύτην εὐδαιμονίαν, οὐχ ὡς ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, κατὰ παραχώρησιν καὶ συγκατάβασιν, διότι ἡ φιλοσοφία ὀφείλει μὲν ἀγωνίζεσθαι ἵνα γείνη θεία, οὐ δύναται ὅμως μὴ εἶναι ἀνθρωπίνη. (β)

Ὁμολογητέον ὅτι, ἐὰν ἐννοήσωμεν ὡς ἀνθρώπινον βίον τὸ μεταξὺ τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου χρονικὸν διάστημα, ὀλίγα στοιχεῖα εὐδαιμονίας ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ. Ἐκ τῶν ἐφεξῆς δὲ δύο παγκοίνων θέσεων, ὅτι δηλ. οὐδὲν ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἀγαθὰ, εἰ ἀναγκαῖον ἦν, ἵνα ἐκλέξωμεν τὴν μίαν, ἢ πιθανωτέρα, ἢ οὐχὶ ἢ ἀληθεστερά, διὰ τὸν ἐπιπλανηθόμενον ἢ μὴ βουλόμενον πιστεῦσαι τὴν ἀθανασίαν, ἦν ἢ ἡ πρώτη·

(α) Σενέκ. Γραμμ. XCVI. Σημειωτέον πρὸς νύξιν τινα, ὅτι ἡ αὐστηρὰ δοκιμασία, ἣν ὁ Χριστιανισμὸς ἀπαιτεῖ, ἀρμόζει τῇ στρατευομένῃ καὶ πασχούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἢ τῇ θεοστηρικτῇ καὶ λογικῇ καὶ ὅλων μισανθαιρέτῳ πολιτείᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ κοινωνίαις μὴ ἀραμέναις τὴν σταυρὸν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶν τοῦναντίον ἀνέκαθεν ἐπεδειξαμέναις ἐν ὄφρῳ καὶ αὐθεκᾶστῳ ὀρέξει καὶ προαιρέσει, ἅπερ, φέροντα ἀλογίαν καὶ σκοτισμὸν εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἦν διεχέραζεν ὁ αἰώνιος Λόγος, ἡ ἀληθὴς Πρόνοια, συνωθεύσιν εἰς ἀντιφάσεις τὸν ἰδιολογισμὸν, μὴ διακρίνοντα τὴν πάλιν τῶν δύο ἀντιθέτων κοινωνιῶν, ἐξ ἧς, ἐν δοκιμασίαις καὶ περιορισμῷ τῆς ἀλόγου ὀρέξεως, ἐκλάμψει ἡ ἀρμονία αὐτῶν ἐν καιροῖς ὠρισμένοις, καθὰ φρονοῦσι πεποιθότως οἱ γνωρίζοντες ὡς ἐκ τῆς πολιτείας αὐτῶν τί ἐστὶ Λόγος.

(β) Ἐν ὅσῳ λοιπὸν ἡ φιλοσοφία ἐστὶν ἀνθρωπίνη, οὐδὲ φιλοσοφία λέγεται παρ' ἡμῖν, ὡς μήπω μαθοῦσα, ὅτι μία ἐστὶν ἡ ἀληθὴς σοφία, ἡ γῶσις τοῦ αἰωνίου Λόγου, ὅστις καταδικάζει τὴν αὐτοστηρικτὸν σοφίαν ὡς μωρίαν τοῦ κόσμου τούτου, καταθασανίζομένην διὰ τὸν ἄλογον τύπον περὶ τὴν λατρείαν ψευδοῦς τινος καὶ ὑποκένου Ἀπολύτου, τῆς ἀτρέπτου Ταυτότητος, ἕως οὐ καθαρισθεῖσα ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ κοινοῦ νοῦς, τοῦ θεοστηρικτοῦ, ἐξέλθῃ τοῦ σπηλαιώδους κατωγαίου, ἵνα πληρωθῇ τὸ βῆθην ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Πλάτωνος.

ἱκανῶς ὅμως λυπηρὸν ἐστὶν, ὅτι ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου καὶ Ἡρακλείτου, ὧν ὁ μὲν πρῶτος, κατὰ τὴν κοινὴν παράδοσιν, ἐκλαίει πάντοτε, ὁ δὲ δεύτερος ἐγέλα ἀκατάπαυστα, ὑπεστηρίχθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἀμφοτέραι αἱ ἐναντίαι αὐταὶ θέσεις μετὰ τῆς αὐτῆς εὐγλωττίας καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας. Ἴδου ἀληθῶς εὐδαιμονία, ἐὰν ὑπάρχῃ εὐδαιμονία, λίαν εὐθρασύου συστάσεως, ἀφ' οὗ πᾶσαι αἱ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος θρηνώδαι ἐπιτυγχάνουσι πανταχοῦ συναίνεσιν καὶ χειροκροτήσεις. Οὐ γὰρ ἐξ αὐτῆς ἡμῶν τῆς βρεφικῆς ἡλικίας ὑπὸ μερίων προσβαλλόμεθα νόσων; αἱ ἀσθένειαι, αἱ ἀρέσκει ἡμῖν ὀνομάζειν ἀσθενείας τοῦ γήραος, οὐ γίνονται ἐπαισηταὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκμὴν τῆς ὠρίμου ἡλικίας; οὐκ ὀφείλομεν τρέμειν ἀκατάπαυστα περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς υγείας τῶν πλησίον ἡμῶν; οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων οὐ διατελοῦσι παλαιότες κατὰ τῆς ἐνδεείας; οὐ δαπανῶσι τὸν βίον αὐτῶν κοπιῶντες καὶ ἐργαζόμενοι μόνον περὶ πόσεως καὶ βρώσεως καὶ στέγης; ὁ πόνος τοσοῦτος ἐστὶ σκληρὸν, ὥστε, κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, οὗτος ἐστὶν ἡ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐξενεχθεῖσα κατάδικη· κακὸν δὲ συμπεφυκὸς τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οὗτινος οὔτε ἡ τύχη, οὔτε ἡ ἐπιτυχία, οὔτε ἡ υγεία οὐ θεραπεύουσιν αὐτὸν, τοῦτο ἐστὶν ἡ ἀνία καὶ ἡ λύπη. Ὁ Ἑλβέτιος διῆσχυρίζετο, ὅτι ἡ λύπη ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων ὑπεροχῆς ἡμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀποφυγεῖν τὸ ἀνύποιστον τοῦτο πάθος ὑπῆρξεν ἡ μόνη αἰτία ὅλων τῶν ἡμετέρων προόδων. Πόσοι ἀνθρώποι ὑπάρχουσιν ἱκανῶς εὐδαίμονες, ἵνα πράττωσιν ἀκριβῶς ἐκεῖνο ὅπερ γινώσκουσι ἢ ἐπιθυμοῦσι πράττειν; Τί ὀνομάζεται ὑπὸ πάντων δημοφώνως ἐμπειρία τοῦ βίου, εἰμὴ ἡ μικρὰ ἐκεῖνη πακοίθησις, ὅτι ἐφ' ἑαυτοῦ μόνου πρέπει τις νὰ ἐλπίζῃ; Ποῦ ἔστιν ὁ ἀνθρώπος ὁ μὴ προδοθεὶς, ἢ μὴ ἐγκαταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ φίλου αὐτοῦ; Τίς οὐκ εἶδεν ἀφαιρούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων τὸν καρπὸν τῶν πόνων αὐτοῦ; Τίς οὐκ ἀπνύθησε πολλάκις ζητῶν τὸ δίκαιον αὐτοῦ; Ἡ ἀρετὴ ἢ ἡ βραδιουργία ἐπιτυγχάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν τιμῶν καὶ τοῦ πλοῦτου; ἡ εὐφυΐα ἢ ἡ ἐπιτηδειότης ἐπιτυγχάνουσι τῆς δόξης; Ματαίαι ἢ καταγραφὴ τῶν ἐνδόξων ὀνομάτων, διότι καὶ ὀλίγα ἐξ αὐτῶν ἂν σημειώσῃ τις, ἀμέσως ἀποδείκνυται, ὅτι ἡ εὐφυΐα οὐκ ἔστιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰμὴ ἐν τῶν ὀργάνων τῆς λαμπρότητος. Κατὰ τύχην ἀρά γε, ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι, ἡ δικαιοσύνη ὑπόθεσις θριαμβεύει; πῶς ὑποστηρίξωμεν τοῦτο, βλέποντες καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην μερίδα θριαμβεύουσας ἀλληλοδιαδόχως; πῶς ἐπιλαθώμεθα τὸ κῆνειον τοῦ Σωκράτους, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κάτωνος; πόσοι ἀγνωσοῦμενοι σταυροὶ, διὰ τινος μεγάλας καταστροφῆς, καθιερωθεὶσας διὰ τῶν δακρύων τῆς ἀνθρωπότητος! πόσα ὑπολανθάνοντα μαρτύρια! Πόσοι ἀτιμίαι ἐγκωμιζοθεῖσαι ὑπὸ τῶν συγχρόνων, καὶ αἵτινες μάλιστα ἐπέφυγον τὴν στιγμάτισιν, ἣν ἐπιβάλλει

ἡ ἱστορία! οὐδὲν ὑπάρχει ἀπηλλαγμένον τῶν ἀνθρωπίνων περιπετειῶν, οὐδ' αὐτὴ ἡ κόνις τῶν τεθνεώτων! (γ)

Γενναῖά τινα πνεύματα παραμυθοῦνται περὶ πάντων τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀπατιῶν τῆς ζωῆς, διὰ τῆς θεωρίας τῆς προόδου· ὑπάρχει θεός, λέγουσιν· ἡ ἀλήθεια λοιπὸν οὐκ ἀπολεσθήσεται, καὶ ἡ δικαιοσύνη οὐ σφαλθήσεται. Μεγάλη ἀρχὴ, ὠραῖοι λόγοι, ἀληθέστατοι μὲν, μὴ ἀποδεικνύοντες ὅμως τὸ ζητούμενον· διότι, ἐὰν ὁ θεός ἔχῃ ἄλλην ζωὴν, ἐν ἣ μᾶλλον ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν δικαιοσύνην, δύναται βεβαίως ἐγκαταλείπειν αὐτὴν καταπιεζομένην ἐν τῇ παρούσῃ. Ἡ θεωρία τῆς προόδου ἐστὶν ἀληθής, διότι ἀδύνατον ἵνα μεταβληθῇ καὶ διαφραῖ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἐὰν ὁ θεός ὑπάρχῃ τέλειος· ἐστὶν ὅμως ἀληθὴς μόνον ὡς πρὸς τὸ σύστημα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας, ἔστι δὲ ἀπάτη ἐὰν τις θελήσῃ, ἵνα ἐφαρμώσῃ αὐτὴν πρὸς τὰ ἄτομο, τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς αἰῶνας. Εἶπέ τις, καὶ δικαίως, ὅτι οὐχ ὑπῆρχεν ἄνθρωπος ἀναγκαῖος, οὐχ ὑπάρχει μάλιστα οὐδὲ ἐποχὴ, οὐδὲ λαὸς ἀναγκαῖος. Ἐὰν ἠδυνάμεθα διαρῆξαι τὸ σκότος τοῦ μέλλοντος, βεβαίον ἐστὶν ὅτι ἀνεκαλύπτομεν ἐν αὐτῷ πολιτισμὸν τελειότερον ἢ ὁ ἡμέτερος, ἀλλὰ τίς ἐστὶν ὁ λαὸς ἐκεῖνος, ὅστις τολμήσῃ ἵνα βεβαιώσῃ, ὅτι ὁ πολιτισμὸς οὗτος παραχθήσεται δι' αὐτοῦ καὶ δι' ἑαυτόν; ποῖον ἐκ τῶν νεωτέρων ἔθνων ἔλλογώτερον δύναται πιστεῦσαι περὶ τῆς συνεχείας τῶν προορισμῶν αὐτοῦ παρὰ τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ ῥωμαϊκόν; Ἡ Πολωνία οὐκ ἔτι ἐστὶ· πᾶν ἔθνος δυνατὸν, ἵνα ἀπολεσθῇ· ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Ἑλλάς ἀπωλέσθησαν (δ), καταχωσθεῖσαι ὑπὸ τὰς εἰσβολὰς τῶν βαρβάρων, αἱ πρόοδοι τοῦ κόσμου ἀνεστάλησαν ἐπὶ χίλια ἔτη, καὶ ὅμως ἡ θεωρία τῆς προόδου ὑπάρχει. Ὁ δυστυχὴς, ὁ ὑπὸ

(γ) Ἀλλὰ τὰ παθήματα ταῦτα τῶν σταυρουμένων γίνονται ζωηφόρα τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν μὴ ἐπιζητοῦσι τὸ προπατορικὸν ἀνόρθωμα διὰ τὴν ἐκτυφον καὶ ἀπρονοήτον δόξαν, ὅτι μῦθος ἐστὶν ἀνυπόστατος τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἀπ' ἐναντίας ὅλος τῆς ἱστορίας καὶ τῶν γινομένων, ἐξ ὧν φωτίζεται ὁ κοινὸς καὶ οἰκουμενικὸς λόγος, ὁ μέλλων διανοῖξαι τὰ ὄμματα καὶ τοῦ ὑποκένου καὶ αὐθεκάστου ἰδιολογισμοῦ.

(δ) Ποία Ἑλλάς ἀπωλέσθη, ὡς ὁ Λατινισμὸς, ὁ φαγὼν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως, καὶ πολίτευμα, ἐν ἧσιν ἰδιοτρόποις καὶ αὐθαιρέτοις, συστήσας, ὅσα ἀφαιροῦσι τὴν λογικὴν καὶ ὀρθὴν διάνοιαν, ἐν ἣ καὶ μόνῃ τηρεῖται τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ ζωογονεῖται τὸ γράμμα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως; Διὰ τοῦτο καὶ ζῆ ἡ Ἑλλάς, καὶ ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων, κατορθώσασα τὴν ἀναγκαιότατὴν συνθήκην τῆς εὐδαιμονίας, ἧτις ἐστὶν ἡ λογικὴ ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ, πάσχει μέχρις ἐξομοιώσεως καὶ τῶν λοιπῶν ἔθνων, τῶν οἰκοθεν ἐξαχρειωθέντων ἀπρονοήτως εἰς τὸ ἀδιανόητον καὶ χρηζόντων τῆς παρ' ἐτέρων διανοητικῆς καὶ ζωῆς διδασκαλίας, καθελκούσης εἰς τὰ πράγματα καὶ τὴν πείραν καὶ τὸν κοινὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ὑποκένων τῆς ἀνωμαλίου Μεταφυσικῆς καὶ Διαλεκτικῆς μετεωρολογημάτων;

κλόνου τινος τῆς γῆς καταπινόμενος, γινώσκει καλῶς, ὅτι ὁ βόθρος οὗτος κλεισθήσεται πάλιν, ὅτι τὰ χαινόντα αὐτοῦ χεῖλη καλλιεργηθήσονται καὶ καρπορορήσουσι πάλιν, γινώσκει ταῦτα καὶ ὅμως ἀποθνήσκει.

Αἱ λυπηραὶ αὗται σκέψεις, τὰς ὁποίας ματαίως ἤθελε τις προσπαθήσῃ ἵνα ἀποδιώκῃ ἐκ τοῦ νοῦς αὐτοῦ, καὶ τὰς ὁποίας τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συμβεβηκότων τῆς ζωῆς ἐπαναφέρουσιν ἐν αὐτῷ ὡς διὰ τῆς βίας, δὲν εἶναι ἀντιλογίαι πρὸς τὴν Πρόνοιαν, ὡς νομίζουσι τινες ἐσφαλμένως· ἀλλ' οὐδὲ ἐξαρκούσιν πρὸς ἀνασκευὴν τῆς περὶ ἀριστοδοξίας θέσεως, ἧττον ἀδιασπάτως συνδεδεμένης μετὰ τῆς Προνοίας, ἢ ὅσον ἐστοχάζετο ὁ Λεῖδνητιος. Ἡ ἀριστοδοξία, πρὸς ἣν ἀπάντησε τὸ μυθιστόρημα ὁ ἄκακος, οὐκ αὐτὴ ἐστὶν ἡ τοῦ Λεῖδνητιοῦ, ἀλλ' ἡ τοῦ Ἀββᾶ Πλουχίου, καὶ τοῦ Δόκτορος Βουκλανδίου. Οὐδέποτε ὁ ἀθάνατος συγγραφεὺς τῆς θεοδικείας διίσχυρισθη ὅτι οὐχ ὑπάρχει κακὸν ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὅτι ἕκαστον κακὸν ἐστὶν ἀναγκαῖον, πρὸς παραγωγὴν μείζονός τινος ἀγαθοῦ· διότι ἐγίνωσκε καλῶς, ὅτι καὶ τὸ ἐντελέστατον δημιούργημα, οὐχ ἧττον ἐστὶν ἀτελέστατον δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι εἶναι δημιούργημα, καὶ ὅτι ἐπομένως ἀντέλεγε πάσῃ λογικῇ, καὶ πάσῃ μεταφυσικῇ, ἐὰν φάσματι μόνον καὶ οὐχὶ πράγματι ὑπῆρχε τὸ κακὸν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐγίνωσκεν ἐπίσης, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπον, δημιούργημα ἀπολύτως μακάριον, ἐστὶ σαφὴς ἀντίφασις, διότι ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ προτὸν τῆς τελειότητος, ἧτις ἐστὶν ἰδίᾳ μόνῳ τῷ θεῷ. Ἐστοχάζετο δὲ ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ἔστι σχετικόν, καὶ οὐ δύναται συγκρίνεσθαι πρὸς τὸ ἀπόλυτον· ἀνεγείρων δὲ τὴν σπουδὴν τῶν τελευταίων αἰτιῶν, ἃς ὁ Καρτέσιος, κακῶς ποιῶν, ἠρνήσατο, δὲν διίσχυριζετο, ἵνα καταντήτῃ νὰ προσδιορίσῃ μετὰ βεβαιότητος τὴν τελευταίαν αἰτίαν παντὸς ὄντος καὶ πάσης κινήσεως, ἀλλ' ἤθελεν, ἵνα ἀποδείξῃ μόνον ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ θεῖόν τι σχέδιον, ὅπερ ἀπεδείχθη πληρέστατα, καὶ ἐν τῇ ὑπάρξει τῶν πραγματικῶν ἡμῶν κακῶν. (ε)

Ἡμεῖς τοσοῦτον ἀσυνεπεῖς ἐσμὲν, ὥστε βλέπομεν φιλοσόφους διίσχυρι-

διαφεύγει ὅμως τὰ ὄμματα τῶν πεπειθότων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φρονήσει, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ παμφαῆς Πρόνοια, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν, «ὅτι ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐ βλέπουσιν» ἄλλως τε καὶ προειρημένον, ὅτι πρὸ τῆς δόξης τοῦ οἰκουμενικοῦ λόγου, ὃν ἐμπεπίστευται ἡ θεοστήρικτος Ἑλλάς, προηγήθησεται τις νεφέλη ἐπικαλύπτουσα, προῖον τοῦ ἐωσφορικοῦ καὶ αὐθαιρέτου ἰδιολογισμοῦ, τοῦ πράγματι ἀρνούμενου τὸ δόγμα τῆς Θεανθρώπου Προνοίας, τοῦτέστι τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀσυναίσθητως ἐπιβεβαιούντος νόμοις καὶ δρισμοῖς κρείττοσι τὰς εὐχὰς τῶν λαῶν.

(ε) Ἡ λύσις τῶν ἀμυγᾶνων τούτων δυσκολιῶν παρ' ἄλλοις ἐστὶν εὐδιάλυτος· ἡ ἀνθρωπότης διὰ μιᾶς συμπληρωθήσεται ὅλη, καὶ οἱ προκαταλαβόν-

ζομένους, ἵνα τιμῆσων τὴν πρόνοιαν, ὅτι ὁ ἐνάρετος τελευτᾷ πάντοτε εὖ εὐτυχία, καὶ δισχυρίζομένους, μετ' ὀλίγον, ἵνα καταδείξωσι τὴν ἀνάγκην τῆς μελλούσης ζωῆς, ὅτι ἡ ἀρετὴ δὲν ἀνταμύβεται πάντοτε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Αἱ δύο αὗται θέσεις, ἀδύνατον ἵνα ἐπαληθεύωσι συνάμα, καὶ εἶναι καταφανέστατον, ὡς ἐκ τοῦ θεάματος τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ὅτι ἡ δευτέρα ἐστὶν ἡ ἀληθής.

Ἐάν δέ τις προήγετο ἵνα εἴπῃ, ὅτι ἀπατῶμενοι ὑπὸ τῆς ἀβρότητας ἡμῶν, ἐκλαμβάνομεν ὡς ἀληθῆ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς, τί ἂν εἴποι περὶ τοῦ θανάτου; πῶς νὰ λησμονήσωμεν, ἢ νὰ παρηγορηθῶμεν ὅταν συμβῇ; τὸ φρικῶδες δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔστιν τὸ ἐγκαταλιπεῖν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ τὸ ὑποστῆναι τὴν ἀγωνίαν τοῦ καταλιπεῖν τοὺς ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὸ δηλητήριον τοῦτο εἰσδύει εἰς ὅλας τὰς συμπαθείας· καὶ οὐδὲ ὑπάρχει πατήρ, οὐτινος ἢ καρδία οὐκ ἐπειράθη τῆς βασάνου ταύτης· διὸ καὶ ἀγωνιζόμεθα, ἵνα φαινόμεθα γενναῖοι, καταφεύγοντες εἰς ἐργασίας, εἰς διαχύσεις, εἰς τὴν ἀλαζονείαν, (ς) τοῦτο δὲ βοηθεῖ ἡμᾶς ὀλίγον, μέχρις οὐ πλησιάσῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ θάνατος, καὶ ἐπὶ τέλους συναισθανόμεθα ἑαυτοὺς καταδεδικασμένους. « Πάντες ὑπὸ τούτου (οὐ θανάτου) ἀναιρούμεθα· ὁ εἰς τὴν ζωὴν προερχόμενος, εἰς θάνατον προορίζεται (ζ). »

Ἡ ἐπίπλαστος δὲ αὕτη διασκέδασις καὶ ἀδιαφορία, ἣν ἡμεῖς ἑαυτοῖς προμυθεύομεν, ὑφ' ἧς κωλυόμεθα ἵνα αἰσθανώμεθα λίαν ζωηρῶς τὰς πλείστας ἐκ τῶν δυστυχιῶν τῆς ζωῆς, καὶ ἵνα σκεπτώμεθα λίαν συνεχῶς περὶ τοῦ θανάτου, ἔστι πρᾶγμα ἀληθῶς ἄξιον τῆς προσοχῆς τοῦ φιλοσόφου· διότι, βλέπων τις τὴν διαγωγὴν τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἐρεῖ ὅτι ἀγωνίζονται καὶ φιλοτιμοῦνται, ἵνα μὴ σκέπτωνται, καὶ ἐν τῇ ἐκουσίᾳ αὐτῶν τυφλότητι ταύτῃ καταφεύγουσιν εἰς καθήκοντα δυσκολώτατα, καὶ εἰς σκέψεις λίαν κοπιώδεις. Μόλις γεννῶνται, καὶ ἀμέσως διευθύνονται πρὸς τὸν μηχανικὸν τοῦτον χαρκιτῆρα, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λαμβάνουσι

τις περιμένουσι τὰ ἄλλα ἔθνη, μέχρις ἂν βεβαιωθῶσιν, ὅτι τῆς ἀνθρωπότητος ὁ Γενάρχης οὐκ ἔστιν ὁ ἄγριος, ὅπερ ἐστὶ προφανῆς ἀρνήσις τῆς Προνοίας, τῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνεργείᾳ λογικῶν καὶ τέλειον πλασάσης τὸν ἄνθρωπον· ἡ δὲ ἐπισυμβᾶσα ἀγριότης σωματικῆ τε καὶ ἠθικῆ ἐστὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας ἐκ τοῦ θεοδότου νόμου, πῶςδεῖ πολιτεύεσθαι ὀρθῶς τε καὶ λογικῶς, χρῆζουσα μακροχρονίου διαπαιδαγωγήσεως εἰς ἐξημέρωσιν, ἥτις, ἀποστουγούσα τὴν αὐθαιρεσίαν, θέλει τὴν ἐπικράτειαν τοῦ λόγου, τοῦ παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένου καὶ κοινῶς λόγου.

(ς) Les hommes, n'ayant pu guerir la mort, la misère, l'ignorance, se sont avisés, pur se rendre heureux, de ne point y penser. (Pascal.)

(ζ) Sénèque, Consolation à Palybe.

ἀνατροφὴν ὅλως μηχανικὴν, ἥτις ἐξασκεῖ πρὸ πάντων τὴν μνήμην αὐτῶν, διότι οὐ λαμβάνουσι λόγους τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διδάσκονται μόνον περὶ τῶν γινομένων· « τοῦτο οὕτως· ἔχει· τοῦτο οὕτως γίνεται· τοιοῦτος ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς διαγωγῆς, ἢ τοιαύτη ἐστὶν ἡ συνήθεια. » Οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν οὐδεμίαν ἄλλην διάλεκτον μεταχειρίζονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ οἱ ἐζητημένοι τῶν παιδῶν οὕτως ἐπαναλαμβάνουσιν ἢ μεταγράφουσιν, μηδὲ ὅλως αὐτοὶ σκεπτόμενοι. Ἐάν δὲ ἐν τοῖς μαθήμασι τῆς πρώτης ἡλικίας εἰσδύσῃ τι διατάξιον τὴν σκέψιν, τάχιστα θεωρεῖται ὑποπτος ὑπὸ τῶν σοφῶν ὄθεν, ἐάν μὴ δυναθῶσιν ἄλλο τι ποιῆσαι, κρατοῦσιν αὐτὸ περιωρισμένον, καὶ γενόμενοι διδάτκαλοι ἐξαλείφουσιν αὐτὸ ἐκ τοῦ προγράμματος, διὸ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτῶν εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον μετὰ μνήμης βεβαρυμένης καὶ πλήρους καὶ μετὰ κρίσεως ἡλιθίου. Ἐνδύεται ὡς ὁ λοιπὸς κόσμος, προσαγορεύει ὡς ὁ λοιπὸς κόσμος, καὶ ἐκπληροῖ, ὡς ὁ λοιπὸς κόσμος, τὰ μετὰ τινος ἀπλότητος πνεύματος καλούμενα καθήκοντα τῆς κοινωνίας. Εἰ μὲν ἐστὶ πλούσιος καὶ ἐπιτετηθευμένος, παραδίδοται εἰς τὸ πάθος τοῦ περὶ τὸν καλλωπισμὸν νεωτερισμοῦ, ἐνταῦθα ἀλεκτρονομαχίαι, ἀλλαγῆ ἵπποδρομίαι καὶ θῆραι, ἀποκτᾷ ἐρωμένας, τρέχει ὀπισθεν αὐτῶν. Ἐάν δ' ἐστὶ πτωχὸς, καὶ ἐξ οἴκου ἀπείρου κατὰ τι τῶν ἠθῶν τῆς κοινωνίας, ἐγγράττουσιν εἰς αὐτὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ θαυμαστὸν καὶ σταθερὸν ἀξίωμα, ὅτι ἀνάγκη, ἵνα πλουτήσῃ καὶ ἐάν μὲν κυριευθῇ ὑπὸ τοῦ ἀξιώματος τούτου καὶ ἐνεργῇ κατὰ σκοπὸν, ἀποβαίνει ἄνθρωπος ἄξιος λόγου· ἐάν δὲ παραδοθῇ τῇ ἀταξίᾳ καὶ τῇ ῥαθυμίᾳ, γίνεται κακὸς καὶ διεσφαρμένος ἄνθρωπος· καὶ ἐν τῇ μιᾷ ὅμως καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ περιπτώσει ἐργάζεται ὡς ὅλος ὁ κόσμος, ἢ ἀπόλλυται ὡς ὁ λοιπὸς κόσμος· καὶ ἐν γένει γίνεται αἰχμηκῶς τῆς ἕξεως καὶ τῆς ἀπλῆς συνηθείας. Καὶ ἔχει μὲν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ κατὰ τὰς περιστάσεις γενικά τινα ἀξιώματα, ἀλλ' ἐάν παρατηρήσῃ τις ἀκριβῶς, εὐρήσεται ὅτι ταῦτα ἐχορηγήθησαν αὐτῷ πάντα γενόμενα· διότι ταῦτα εἰσὶν ἀξιώματα τῶν ὁμοίων αὐτῷ, διότι προφέρει ταῦτα ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον καὶ ἐν τῇ αὐτῇ χρήσει, ἐν ἧ καὶ πάντες οἱ τῆς αὐτῆς διαγωγῆς ἄνθρωποι, καὶ πᾶς, ὡς οὗτος ἀνατραφεὶς, ἐρεῖ ταῦτα· ὁ δὲ τοιοῦτος ἐστὶν ἡττονᾶνθρωπος ἢ ἡχώ. Μὴ ἐρώτα αὐτὸν διὰ τί ἐκφέρει τὸ ἀξίωμα τοῦτο, διὰ τί ἀσπάζεται τὴν διαγωγὴν ταύτην, τίς ἡ ἀρχὴ τῶν καθηκόντων ἡμῶν, τίς ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, διότι χλευάσει καὶ κατηγορήσει σε ὡς μεταφυσικὸν, διότι ἐγκαταλείπει τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς φιλοσόφοις, ἵνα φροντίσωσι μανθάνειν πάντα τὰ ἄριστα ταῦτα πράγματα, πεπεισμένος ὢν ἐν ἑαυτῷ, ὅτι οἱ μὲν ἱερεῖς· εἰσὶν ἀπατεῶνες, οἱ δὲ φιλόσοφοι ὄνειροπολοῦσι. Ἴσως δὲ ἐστὶν ἄνθρωπος τίμιος, ἀλλ' ἐστὶ τοιοῦτος διότι ἔχει φύσιν ἀγαθὴν, καὶ αἰσθήματα καλὰ, ἄπερ ἔλαβεν ἐξ ἀγαθῶν παραδειγμάτων, διότι ὁ τοιοῦτος ἀγνοεῖ τὸ διατὶ τῆς τιμιότητος

αὐτοῦ· πράττει δὲ ὅ,τι πράττουσιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου καὶ τῆς κοινωνίας αὐτοῦ, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν τιμῶνται ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐν τῷ μικρῷ αὐτῶν κύκλῳ.

Οἱ ἐμπειρικοὶ οὗτοι, καὶ ἄνευ λόγου ἐνεργοῦντες, καὶ τοιοῦτοι σχεδὸν εἰσὶν ὅλος ὁ κόσμος, εὐρίσκουσιν ἑαυτοὺς πεπλανημένους, ἅμα ἀναφανῆ ἐπαναστάσις τις, δὲν λέγομεν δὲ ἐνταῦθα μόνον περὶ ἐπαναστάσεως πολιτικῆς, διότι ὑπάρχουσιν ἠθικαί, τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσαι, καὶ αἵτινες, ἐν αἷ πολιτικαὶ ἐπαναστάσεις δὲν ἐπέφερον ἐπαναστάσεις ἠθικὰς, οὐκ ἂν ἦσαν ἄξια λόγου. Συγκρίνωμεν πρὸς ὀλίγον τὸ κατὰ τὴν *Συμμαχίαν* κοινὸν πνεῦμα, καὶ τὸ κατὰ τὸ τέλος τῆς βασιλείας Ἐρρίκου Δ' τὴν ἐπὶ τῆς νεότητος Λουδοβίκου ΙΑ'. Γαλλίαν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς *M. me de Maintenon* τοὺς ὑποκριτὰς, οἵτινες ἐπευφήμιζον τὴν ἀνάκλησιν τοῦ διατάγματος τῆς *Nantes*, καὶ τοὺς ὀλιγορροβήσκους, οἵτινες προετίθεσαν παράδειγμα τὰς κακοηθείας τοῦ δουκὸς τοῦ *Orléans* τὴν κοινωνίαν, οἷα ἦν ἐπὶ τῆς ἐντίμου καὶ μακροχαροῦς κυβερνήσεως τοῦ Φλευρῦ, καὶ ἐκείνην οἷαν κατέστησαν αὐτὴν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ Βολταῖρος καὶ οἱ Ἐγκυκλοπαιδισταί. Ταῦτά εἰσιν ἐπαναστάσεις ἀληθεῖς, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἀρχαίας προλήψεις, δημιουργοῦσαι νέας, καὶ μεταρρυθμίζουσαι τὸν κόσμον ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. (η) Ἐν ταῖς τοιαύταις ταχεύει μεταρρυθμίσεις, ὅποια ἐστὶν ἡ τύχη τῶν θετικῶν ἀνθρώπων; ἢ ἐπιμένουσιν, ἢ ἐγκαταλείπονται· μάρτυρες παρελθόντος, ὅπερ οὐ κατανοοῦσι, ἢ παρήντος, ὅπερ ἔτι μᾶλλον οὐ κατανοοῦσι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, κωλύονται, ὀδηγοῦνται, ὑποτάσσονται, πάντοτε δούλοι τῶν συμβεβηκότων, οὐδέποτε ἄνθρωποι. Ἐνίοτε μεταξὺ κόσμου παρερχομένου καὶ κόσμου γεννωμένου ἢ κοινωνία μένει ἀεθέβαιος, τὸ κύριον δὲ γνώρισμα τοῦ χρόνου τῆς ἐπαναστάσεως ἐστὶ τὸ τιθέναι εἰς πάλιν δύο ἀρχὰς, δύο διδασκαλίας, δύο πολιτισμοὺς. Τί ποιήσει τότε ὁ μηδὲν ἄλλο εἰδώς, εἰμὴ τὸ ἀκολουθεῖν μετ' εὐπειθείας τὸν κοινὸν ῥοῦν; Ἐν τῇ ταραχῇ ταύτῃ τῶν ἐνεργούντων καθ' ἑξὶν ἀρκεῖ μόνον τὸ ἔχειν σκοπὸν τίμιον; Ὁ Τάκιτος σοφώτατα εἶπεν, ὅτι « ἐν ταῖς ἐπαναστάσεσι δυσκολώτερον ὑπάρχει τὸ γινῶναι τινα τὸ καθῆκον αὐτοῦ, ἢ τὸ ἐκπληρῶσαι τοῦτο, μετὰ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. »

Ἔστι δὲ καταφανὲς ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐπλάσθη, ἵνα οὕτως ἄγεται καὶ φέρηται, καὶ ὁ προορισμὸς αὐτοῦ οὐκ ἐστὶ τὸ ζῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης

(η) Τίς ἡ μυστηριώδης καὶ ἀόρατος δύναμις, ἡ ἐξεγείρασα τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐπανάστασιν, ἔπου ἐθριάμβευσεν ὁ κοινὸς νοῦς καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἰσονομίας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ δημοτικὸν καὶ μισαυθαίρετον; ἀλλ' ὅμως, ὡς πάντα τὰ πράγματα, καὶ ἡ ἱστορία χρῆζει λογικῆς ἐρεῦνης, ἥτις διαφέρει τῆς λογιστικῆς καὶ αὐθαιρέτου καὶ ἀπρονοήτου καὶ σφόδρα ὀρεκτικῆς, τὰ πάντα συγκεντροῦσης εἰς τὸ γιγαντώδες ἐγὼ τοῦ φιλοσοφοῦντος ἰδιολογισμοῦ.

πεντήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ ἀποδοῦναι ἔπειτα τοῖς στοιχείοις τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Καὶ ἐν πρώτοις, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἐλεύθερος· ὅθεν δύναται ἀναβάλλειν, ἐπιταχύνειν καὶ τροποποιεῖν τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ, δύναται πράξει ἄλλο τι ἢ ὅπερ πρόθετο, πάντοτε αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ὅτι δύναται μὴ πράξει, ὅπερ πράττει, καὶ πράξει, ὅ,τι οὐ πράττει. Πιστεύει φυσικῶς ὅτι ἡ αὐτὴ ἐλευθερία ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο θαυμάζει, περιφρονεῖ, παρακινεῖ, τιμωρεῖ αὐτούς· καὶ δύναται μὲν τις ποιεῖν πιθανοὺς συλλογισμοὺς κατὰ τῆς ἐλευθερίας, οὐδεὶς ὅμως δυνήσεται ἐθῆσαι ἑαυτὸν μὴ πιστεύειν τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, διότι αἰσθανόμεθα ὅτι ἐνεργοῦμεν ἐλευθέρως μετὰ τῆς αὐτῆς ἐναργείας, μεθ' ἧς αἰσθανόμεθα ὅτι σκεπτόμεθα καὶ ὅτι ζῶμεν. Ἡ ἐλευθερία δὲ αὕτη ἡ ἀνήκουσα ἡμῖν, καὶ ἡμῖν μόνοις, οὐκ ἐπιτρέπει ἡμῖν ἵνα παραδιδώμεθα παθητικῶς εἰς διεύθυνσιν ξένην. Μόνοι ἡμεῖς ἐκ τῶν λοιπῶν δημιουργημάτων ἐσμὲν ἰπεύθυνοι τοῦ μέλλοντος ἡμῶν (θ), ὥστε ἡμεῖς αὐτοὶ ὀφείλομεν ἵνα διευθύνωμεν τὸ κατῳθῶμα τῆς δυνάμεως ἡμῶν, καὶ ἐπομένως ἵνα προσπαθῶμεν ὅπως ἔχωμεν ὀρθὴν ἰδέαν τοῦ ἡμετέρου προορισμοῦ, διότι, ἀκολουθῶν πάντοτε τὴν κεχαραγμένην ὁδὸν, ἀγνοῶν ὅπου αὕτη φέρει, ὁ λυπούμενος διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ βαλαντίου ἢ τοῦ ἔργου, ὁ γελῶν περιφρονητικῶς, ὅταν ἀκούῃ λαλοῦντας περὶ θανάτου καὶ περὶ μέλλοντος, ὁ τοιοῦτος, ἐξευτελιζέται φιλοτέχνως, καὶ ἐξ ἀνθρώπου, οἷος ὄφειλεν εἶναι, ἀποβαίνει κτήνης.

Ἡ ἐν ἡμῖν ἐλευθέρα αὕτη δύναμις παροξύνεται ἀκαταπαύστως ὑπὸ τοῦ πάθους· τὸ πάθος ἐστὶν ἀσθενὲς ἢ ἰσχυρὸν, τακτικὸν ἢ ἄτακτον, ἐφήμερον ἢ διαρκές, ἀναλόγως τῶν χαρακτηρῶν, τῶν κράσεων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡμεῖς φέρομεν ἐν ἑαυτοῖς πάντες τὸν σπόρον ὅλων τῶν παθῶν, ἀλλ' ὅμως πότε μὲν τὸ ἐν, πότε δὲ τὸ ἄλλο ἐκνικᾷ καὶ δεσπόζει. Παλλάκις ταῦτα πο-

(ζ) Ἐν τούτῳ συνίσταται ἡ αὐτεξουσιότης τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα αὐτὸς ἑαυτὸν ἕκαστος, καθ' ἣν ἔχει πολιτείαν, κατασκευάζῃ μηχανὴν ἀξιομίσθως τοιάνδε ἢ τοιάνδε ταῖς ἀναγκαίως εἰς αὐτὴν ἐνεργοῦσαις δυνάμεσι, καὶ τότε μόνον ἐστὶν ἐλεύθερος ὅταν κατορθώσῃ αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ μηχανὴν εὐθετον τῇ λογικῇ φραγ' ἄνευ δὲ λόγου ἢ αὐτεξουσιότητος ὑποδουλοῖ τῇ ἀλόγῳ καὶ ἀπειρορίστῳ ὀρέξει, ἥτις, ἐκτυφοῦσα τὸν ὑποχείριον, παραπειθεῖ αὐτὸν αὐχεῖν ἐπὶ ἠθικῇ ἐλευθερίᾳ ἀναποδείκτω τε καὶ ἀνυποστάτῳ· πάντα γὰρ ἄγει εἰρμὸς ἀναγκαίως, καὶ μόνον ἐν τῷ λόγῳ ἡ ἀνάγκη ἐστὶν ἅμα καὶ ἐλευθερία θεοπρεπῶς· μακάριαι δὲ οἱ ἐξ ὀρθῆς συνειδήσεως ἀσπασάμενοι ἐξ ἀρχῆς τὴν λογικὴν πολιτείαν ἐν πίστει, τὴν μόνην δυναμένην ἀναπτύσσειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸν ἐνεργεῖα λόγον, τὸν στηρίζοντα τὴν βέουσαν φύσιν τῷ κύματι τοῦ αἰωνίου λόγου, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἀφ' οὗ ἔρου φιλοσοφοῦντες, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ αὐθαιρέτου καὶ ὑποκένου ἐγῶ.

λαρούσιν ἐν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλην πόλεμον φρικτὸν, μανιώδη, ἀκατάκυστον καὶ παρόλογον· ἡ ψυχὴ δὲ ἢ μὴ δυναμένη ρυθμίσει τὰ πάθη αὐτῆς, καὶ καταστήσει ἐν αὐτοῖς δικαίαν τινα καὶ ὀρθὴν Ἱεραρχίαν, ἢ τοιαύτη ἐστὶ ψυχὴ ἄτακτος, καὶ οὐδὲ εἶναι πλέον κυρία ἐαυτῆς (θ).

Τρία δὲ ἀρχικὰ πάθη ὑπάρχουσιν· ἢ πρὸς ἑαυτοῦς ἀγάπη, ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, καὶ ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπη, ὡς καὶ τρεῖς ἀρχικαὶ ἐνέργειαι τοῦ νοῦς ὑπάρχουσιν, ἢ συνείδησις, ἣτις γινώσκει τὴν αὐτότητά μου, αἱ αἰσθήσεις, αἵτινες γινώσκουσι τὸν κόσμον, ὁ λόγος, ὅστις γινώσκει τὸν θεόν· ἢ τριπλῆ αὕτη ἐργασία τῆς διαθέσεως καὶ τῆς διανοίας προέρχεται ἐξ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διότι πᾶν ὃν γινώσκει ἑαυτὸ, γινώσκει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, γινώσκει δὲ καὶ τὰ ὄντα, μεθ' ὧν συντρέχει ἕνα σχηματῖση ἐν σύστημα.

(ἔπεται τὸ τέλος.)

(θ) Ἄλλ' ὁ κανὼν τοῦ βίου καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐστὶ πάντως ὁ ὀρθὸς λόγος, ὁ τὰ πάθη μέλλων διαρρυθμίσει δεόντως, καὶ κατὰ τὴν προσήκουσαν Ἱεραρχίαν· ἀλλὰ τίς οὗτος; τοῦτο ἐστὶ τὸ τελευταῖον οἰκουμένικόν ζήτημα, τὸ ἀπαλλάξον τὰ ἔθνη ἀπὸ τῆς ἀλόγου αὐθιχερείας καὶ ὀρέξεως, καὶ πρὸς τοῦτο ἡ θεία πρόνοια ἤγαγεν εἰς μέσον μέχρι τοῦδε πάντα τὰ προαπαιτούμενα, ἀόρατα διαπρεύοντα τοὺς αὐθιχέτως καὶ ἀπρονοήτως δοξάζοντας, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἑαυτοῦς διαφωσκόντας, καὶ εἰς τὸν ἀπρονόητον Πυρρῶνισμόν καταστρέφοντας, διὰ τὸ ἀποτροπιάζεσθαι ὡς φαντασιοκόπημα τὸ δόγμα τὸ ἀληθινόν, τὸ ἀπαιτοῦν καὶ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς παράδοσιν θεοῦδοτον ὀρθοῦ πολιτεύματος, καὶ πάλιν ἀνόρθωσιν αὐτοῦ βαρβαρωθέντος ἐν ἔθνει τοῦτον ἔχοντι, ἐξ εὐθέτου οἰκίσεως, τὸν ὀριστὸν ἵνα λογικὴν πολυτέλειαν συστήσῃ, ἣτις μόνῃ δύναται ἐγκαταστήσει τοῖς ἐν αὐτῇ πολιτευομένοις τὴν ἐναρμόνιον ἔξιν τῶν παθῶν. Διότι ἡ ἀτομικὴ ἠθικὴ, ἡ θέλουσα ἐγκαταστήσει τὴν λογικὴν ἀρμονίαν ἐν τῇ ψυχῇ ἐνός τινος πολίτου, προϋποτίθει τὴν κοινὴν τῆς ὅλης πολιτείας λογικὴν ἀρμονίαν, ἣς ἄνευ ἡ ἀτομικὴ ἠθικὴ ἐστὶν ἀκατόρθωτος, καὶ ὄξουσα τῆς Κακοῦστικῆς (ἣς οὐδὲ τὸ ὄνομα, ὡς οὐδὲ τὸ πρᾶγμα ὑπάρχει παρὰ τοῖς μὴ διακρίνουσι τὴν ἠθικὴν ἀπὸ τῆς πολιτείας, καὶ τοῦτο καλοῦσιν ὀρθοδοξίαν)· διότι ἀδύνατον ἀνακύψει τῆς περιεχούσης ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας τοῦ ἐπικρατοῦντος πολιτεύματος, καὶ ὁ ἀγνοῶν τοῦτο, ἀγνοεῖ καὶ πρόνοιαν καὶ τὸν νόμον τῆς θείας προνοίας, ἣτις οὐ διεξάγει ἄτομα χωρὶς, ὡς ἐν ἀργιότητι, ἀλλ' ἐν ὄλῳ τῷ πληρώματι, καὶ αὕτη ἐστὶ κυρίως ἡ ἐκάστου ἔθνους Ἐκκλησία, ἔλκουσα ἐκκτέρωθεν τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς ἐν ἀρμονίᾳ.

ΤΑ ΚΑΤΑ

ΑΛΚΥΟΝΙΔΗΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΡΕΑ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ.

(Συνέχεια, ὄρα Φυλ. Κ')

Ὁ εὐπιπτος Ἀλκυονίδης, ἀποχωρήσας εἰς γωνίαν τινα, ἀπεβρόφησε μέχρι τελευταίας βανίδου· τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐρυθροῦ βουκαλίου καὶ εὐθύς ἔπειτα ἐπανῆλθε μετὰ ὀφθαλμῶν διαπύρων, καρδίας παλλούσης καὶ φωνῆς ἐκλειπυίας. Ὦχοντο πλέον καὶ οἱ ψυχροὶ ἔπαινοι καὶ αἱ κομφηλογίαι. Αἱ φράσεις ἐπέρχονται πυκνὸν καὶ διακεκομμέναι, πλήρεις ζέσεως καὶ πλήρεις οὐσίας· αἱ λέξεις δὲν ἀρκοῦσι πρὸς ἐκφρασιν τῶν αἰσθημάτων· φωναὶ ἀναρῆροι ἀναπληροῦσι τὰ λόγια, σφοδρὰ δὲ τις χειρονομία καὶ ὀρμητικόν τι σχῆμα διπλασιάζουσι τὴν δύναμιν.

Ἡ παθητικὴ αὕτη εὐφράδεια συνεκίνησε μέχρι παραφορᾶς τὴν Σειλήνην. Τεταραγμένη, ἐκπληκτος καὶ συγκεκινημένη ὡς ἦτο, μόλις καὶ μετὰ βίας ἀναγνωρίζει τὸν νέον, μόλις καὶ μετὰ βίας κατανοεῖ τὴν παράδοξον ταύτην μεταβολήν. Καὶ θέλει μὲν νὰ φανῇ ἀμφιβάλλουσα, φροσυμένη, διστάζουσα ἔτι· ἀλλὰ μάτην — ἡ καρδία αὐτῆς μαλάσσεται, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξάπτονται, ἡ φρόνησις ἐκλείπει, οὕτως ὥστε, μετὰ μικρὸν, ἔλεγε, καὶ ταύτην γεθεῖσαν τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ.

Διέδραμον οὕτω ἐν παραφορᾷς δυσανασχέτοις δύο μῆνας. Ὁ σύζυγος ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔπαυσε χαριεντιζόμενος τὸν Ἀλκυονίδην περὶ τῆς παρὰ τῇ Σειλίῃ ἐμφιλοχωρίας αὐτοῦ.

« Εὐαπάτητέ μου, ἔλεγεν αὐτῷ, δὲν ἠθέλησας νὰ με πιστεύσης! ἔπεσας εἰς τὴν παγίδα· χαίρω ἀπὸ ψυχῆς. Τήκου παρ' αὐτῆ, ὡς ὁ κηρὸς, καὶ οὕτω δαπανᾷς ἐπ' ἀγαθῷ τὸν καιρὸν!

Ὁ Ἀλκυονίδης, ἀπετρίβετο μὲν εἶπερ τις καὶ ἄλλος καλῶς τὴν ὑβριστικὴν ταύτην εἰρωνίαν, ἀλλ' ἦν ἀτύχης τὸν ἔρωτα, ὅτι ἡ Σειλίῃ δὲν ἀπέδιδεν αὐτῷ τὰ ἴσα ὡς πρῶτον· ὁ ταύτης ἔρωσ ἐμετρίασεν. Ἡ Σειλίῃ ἤρκει τῷ Ἀλκυονίδῃ, ἀλλ' οὐχ οὕτω καὶ ὁ Ἀλκυονίδης τῇ Σειλίῃ, ὅτι αὕτη ἐδεῖτο διαχύσεων, ψυχαγωγίας, ἐδεῖτο τοῦ κόσμου, ὃν εἶχε λησμονήσασα. Ὁ Ἀλκυονίδης συνέλαβεν ὑπόψιας, συνειδὼν μετὰ λύπης βαθείας ὅτι, ἐν ᾧ οὗτος περὶ

ταύτης καὶ μόνῃς κατεγίνετο, ἐκεῖνη ἀπ' ἐναντίας περιεσπᾶτο ὅπουδῆποτε διαχεομένη. Κατέστη σύνοφρος, μελαγχολικός, ζηλότυπος, ἀπέλαθε πᾶσαν ἡσυχίαν, οὕτως ὥστε ἡ Σειλήνη, βεβαρυμένη, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἀποπέμψῃ.

« Ἀληθῶς, εἶπεν αὐτῷ μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἀληθῶς σ' ἠγάπησα, ἀλλὰ τοῦτο διότι παρεφρόνησα· ἤδη δὲ συνελθοῦσα, προτρέπω σε νὰ μιμηθῆς τὸ παράδειγμά μου. Δὲν ὑπάρχει λόγος δι' ὃν χρεωστοῦμεν ν' ἀγαπώμεθα μέχρι ἐσχάτου γήρωσ. Τὸ πᾶν παρέρχεται καὶ ὁ ἔρωσ αὐτός· ὁ ἐμὸς τοῦλάχιστον ἠλαττώθη καὶ διὰ τοῦτο σὺ ἐπέπληξάς με· ἤδη ἀποσβέννυται παντάπασι καὶ σὲ ἀπελπίζει, εἴ! κάκιστον τοῦτο, Ἀλκυονίδης, καὶ τὸ πάντων χειρίστον διὰ σέ, ἀγνοῶ τί νὰ πράξω.

- Πῶς, ἄνομος! τί νὰ πράξῃς; ἀχάριστος! ἐπίορκος!
- Λέγε ὅσα θέλῃς. Ἐλεγγε καὶ ὕβριζε, ἂν ταῦτα ἀνακουφίζωσί σου τὴν λύπην.

- Ὡ θεοί! πῶς μὲ μεταχειρίζονται!
- Ὡ παιδίον, τὰ σφάλματα τοῦ ὁποίου συγχωροῦμεν.
- Καὶ οὗτοι ἦσαν, ἄπιστοι, οὗτοι οἱ ὄρκοι, τοὺς ὁποίους ἑκατοντάκις ἤκουσα ἀπὸ στόματός σου, οἱ ὄρκοι τῆς αἰωνίου ἀγάπης;

— Ὅρκοι κατεσπυσμένοι καὶ οὐδεμίαν ἐπάγοντες ὑποχρέωσιν· ὄρκοι εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πιστεύων εἶναι μᾶλλον ἀνόητος τοῦ δίδοντος. Δύνασαι ποτε νὰ πιστεύσῃς ἄνθρωπον, ἀπερχόμενον εἰς δεῖπνον, ἂν σοὶ ὀρκισθῇ τὸν Ὀλυμπον ὅλον ὅτι θέλει ἔχει διὰ παντός τὴν αὐτὴν ὄρεξιν;

— Τὴν αὐτὴν ὄρεξιν, ὦ σκύλλα; ποία παρομοίωσις! αὕτη εἶναι ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων, ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ ἐσεμνύετο ἡ καρδίᾳ σου;

— Ἄλλη αὕτη ἀνοησία· ἀποκηρύττομεν τὴν δύναμιν τῶν αἰσθήσεων ὅσα ἴσα ἐν ᾧ χρόνου διατελοῦμεν ὑπόδουλοι τούτων. Εἶμαι γυνή, φίλε, καὶ ἀγαπῶ ὡς γυνή, σὺ δὲ δὲν ἔπρεπε χάριν σοῦ καὶ μόνου ν' ἀπαιτῆς παρὰ τῆς φύσεωσ θαύματα.

Τῆς Σειλήνης ταῦτα εἰπούσης, ὁ Ἀλκυονίδης ἀπηλισμένος ὠρθόθη καὶ ἀνέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

« Ἐ! ἐπανελάθειν ἐκεῖνη λέγουσα, τί πράττεις; μὴ νομίζῃς ὅτι φαλακρὸν ἀγαπήσω σε πλείοτερον; Ἀλκυονίδης, ἀκουσέ μου τὰ λόγια, διότι τρέφω διὰ σὲ φίλιαν οἰκτίριμονα.

- Ἄ σκληρὰ, μήτι ἐγὼ ζητῶ σοὶ φίλιαν ἢ οἶκτον;
- Πρέπει ν' ἀρκεσθῆς εἰς τοῦτο, ὅταν ἄπαξ ἡ καρδίᾳ μου, διὰ σέ, οὐδὲν ἄλλο αἰσθάνεται. Πότεροσ ἡμῶν ἔχει ἄδικον, ὅστις ἔπαυσε ἀγαπῶν ἢ ὅστις ἔπαυσε ἀρέσκων; τὸ ζήτημα μένει ἄλυτον καὶ τίς οἶδεν ἂν λυθῇ ποτέ. Ἐν τούτοις ἀκουσόν μου τοὺς λόγους—γενναιότητα καὶ ἀπόφασιν,

— Ἀπόφασιν! ἤδη ἔχω τὴν τελείαν ἀπόφασιν, ἀχάριστε, εἶπε καὶ ἀπεχώρησε.

Περιττὸν τὸ εἰπεῖν ὅτι προσέδραμε, ζητῶν θεραπείαν, εἰς τὸ λευκὸν βαυκαλίον.

Ἐν ἀκαρεῖ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν ὁ νεανίας καὶ τὸ λογικὸν ἐπεκράτησε.

— Πραγματικῶσ, εἶπεν ἐπανερχόμενος ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνιουσ τοὺσ τρόπους, ἤμην ἀνόητος λυπηθείσ. Ἄλλοτε ἤμεθα ἔρασταί, νῦν δὲ φίλοι· ἡ ζωὴ ἔχει ἀνάγκην καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δέ. Ὁ ἔρωσ εἶναι πάθος ἐφήμερον καὶ οὐδὲν πλέον. Πλὴν τῆς ψυχαγωγίας ἢ τοῦ συμφέροντος, διὰ τί ἄλλο ἐφείλομεν νὰ συσχετιζώμεθα; καὶ τί ἄλλο φυσικώτερον ἢ τὸ συνδέειν νέασ σχέσεις, ἅμα ὡσ ἀδηθῶμεν τὰς παλαιὰς ἢ τὸ συμφέρον καλέσῃ; Μ' ἠγάπησας ὅσῃ ἠδυνήθης· ἂν δ' ἤθελεσ προσποιηθῇ σταθερότητα ἐπίπνον, ἤθελεσ ἦσαι εὐθήης. Ἀπόλαυε, ἀπόλαυε, κυρία, τοῦ δικαιώματος τὸ ὁποῖον περιποιοῦνταί σοι τὰ δῶρα, ὅσα ἔλαχεσ ἐκ φύσεωσ· πολυπλασίαζε τὰ θύματά σου, σὺν τοῖσ ὁποίοισ καγῶ καταλεγόμενος, λογίζομαι ἑμαυτὸν εὐτυχῆ. Ἐκαστοσ ἐν ᾧ ἐκλήθη, Σειλήνη· εὐχομαί σοι τὰ καταθύμια.

Τὰ ψυχρὰ ταῦτα λόγια ἀκούσασα, ἡ Σειλήνη ἐξεπλάγη οὐχ ἦττον ἢ παρωξύνθη· διότι ἐπεθύμει μὲν τὴν παραμυθίαν τοῦ νεανίου, ἀλλ' οὐχ οὕτω ἀκαριαῖαν, οὐδ' οὕτω εὐχερῆ. Ἀκατανόητος ἀπέβαινε ἢ μεταβολὴ αὕτη. Μετὰ βραχεῖαν σκέψιν, συνεπαίρανε ὅτι τὸ γαλήνιον ἦτοσ τοῦ Ἀλκυονίδου ἦτοσ προσποιητὸν καὶ δὲν ἐβράδυνε λέγουσα ταῖσ φίλαισ ὅτι ὁ νέοσ, ἀπελπισθείσ, ἐνεποίησεν αὕτη τρόπον καὶ ὅτι μεγάλη ἐμύχθησεν ἀχριστοῦ, κατορθώσασα, μεταπίση αὐτόν, τὰ κάκιστα διαβουλεύομενον.

Τῇ ὑστεραία, ὁ Ἀλκυονίδης συνεθεῖπνε μετὰ τῶν καλλιτέρων καὶ νεωτέρων Ἀθηίδων, παρὰ τῇ φιληδόνῃ Ἀλκίππῃ.

» Ἀδιάφορον, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, τὸ ἐρυθρὸν βαυκαλίον ἐκενώθη, μάτην δ' ὁ δαίμων ἤθελε κοπιάση πληρῶν αὐτὸ ἐκ νέου, ὅτι προτιμῶ τὸν θάνατον μᾶλλον ἢ νὰ γευθῶ αὐτοῦ.

Ἄμα δ' ὡσ εἶδε περὶ ἑαυτὸν τοσαῦτα κάλλη :

— Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν, ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ τῆς φαντασίας ἔρωτοσ. Ἄγε δῆ.

Καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ ροδόχρου βαυκαλίου—καὶ ἰδοὺ εὐθύσ τὰ ὄμματα αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι περιτρέχουσιν ἀπεριόριστοι.

Κατὰ τύχην ἐκάθητο παρ' αὐτῷ ξανθὴ τις νεάνις, κοσμία μὲν καὶ δειλῆ, ἐρωτοποῖοσ δὲ τὸ βλέμμα, ἥτις ἐθελεξεν αὐτόν· ἀπέναντι δὲ σιτόχρουσ τις, ἐξαισία τὴν παιδρότητα καὶ ζωηροτάτη. Ἐπεθύμει μὲν ταύτην, ἤρεσε δὲ μᾶλλον τὴν πρώτην, καὶ βεβαίωσ, ἂν μὴ ὑπῆρχεν ἄδηλόν τι, δι' ὃ ἐκλίνε πρὸσ τὴν σιτόχρουν, προτίμα ἴσωσ τὴν ξανθὴν. Τὸ ἄδηλον τοῦτο ἐκλίνε τὴν πλάστιγγα. Καὶ λοιπὸν προσηνέθη λίαν θεραπευτικῶσ καὶ λίαν κολακευτικῶσ

πρὸς τὴν σιτόχρου, ἥτις ἀπεξίωσε προσοχῆς τοὺς τρόπους τοῦ Ἀλκυονίδου, θεωροῦσα τὰ πάντα ὡς φῶρον ὀφειλόμενον ἐαυτῇ.

Ὁ φαντασιόπληκτος, ὡς ὁ ἐρωτόληπτος, ἐρεθίζεται προσκρούων.

Ὁ Ἀλκυονίδης, παροξυνθεὶς, μετέβαλεν ὕφος καὶ εὐθὺς ἀπετάθη ἀλαχοῦ, ἵνα φανῇ ἀρεστὸς προσπαθῶν.

Τότε ἡ Κορίνη—οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ σιτόχρου—ἔγνω τὴν τούτου ἀξίαν· αἱ συνδαίτιδες πᾶσαι ἐπωρθηλαμίων τὸν Ἀλκυονίδην· πρὸς ἀντιπερισπασμὸν, ἐξετόξευσε κατὰ τοῦ νεανίου ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ εὐαρεστικὸν βλέμμα, καὶ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο διήγειρεν ἐλπίδας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νέου ἐραστοῦ.

Ἐσήμηνεν ἡ ὥρα τῆς ἀποχωρήσεως. Ὁ Ἀλκυονίδης ἠγέρθη, ἐπόμενος τῇ Κορίνῃ.

» Τί; ἔρχεσαι μετ' ἐμοῦ, εἶπεν αὐτῇ, ἐκτείνουσα κομψῶς τὴν δεξιάν· ὦ! ὅση θυσία αὐτῇ δι' ἐμέ.

— Θυσία! οὐδεμία, μὰ τὸν ἔρωτα!

— Σύγγνωθι, κύριέ μου· ἀποχωρίζω σε τῶν ὠραιότερων γυναικῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦτο λέγεις θυσία δὲν εἶναι; εἶναι ὁ λαμπρότερος θρίαμβος αὐτός, Ἀλκυονίδης, διὰ τὴν Κορίνην.

— Μικρὸν προσέσχον αὐταῖς, ἀλλ' ἀφ' ὅσον εἶδον, δὲν μ' ἐφάνησαν σπανίας ὠραιότητος!

— Δὲν σ' ἐφάνησαν σπανίας ὠραιότητος! εἶσαι φειδωλὸς, βλέπω, ὡς πρὸς τοὺς ἐπαίνουσ. Ἡ Κλεονίκη, λέγεις, δὲν εἶναι σπανίας ὠραιότητος; Ἡ Κλεονίκη, τῆς ὁποίας οἱ ὠραῖοι, ὀφθαλμοὶ τὸ κανονικὸν σχῆμα, τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο ἀνάστημα... ἐνθυμίζουσι τὰς Θεάς!

— Ἀληθῶς, τὴν ποτνίαν Ἦραν.

— ὦ! ἀβέλτερος! Καὶ ἡ Ἀμαλθεία! τί λέγεις περὶ τῆς Ἀμαλθείας; τὸ φιλιόδοτον ἐκεῖνο ἦθος, ἡ θελκτικὴ ἐκείνη νοχέλεια, ἥτις φαίνεται καλοῦσα ἠδονήν;

— Ναὶ, τὸ κατ' ἐμέ, ἂν ἦμην ζωγράφος, οὕτω πως ἤθελον εἰκονίσῃ τὴν ἀτημέλητον ἔφεσιν.

— Τὴν ἀτημέλητον ἔφεσιν! δεινὸν τὸ λόγιον καὶ δέον νὰ φυλαχθῇ μυστικὸν ἵνα μὴ καταντήσῃ παροιμιῶδες. Ἀλλ' ἐλπίζω, θέλεις φεισθῆ, τοῦλάχιστον, τῆς δειλῆς καὶ ἀνεπιτηδεύτου Κηφισίδος. Τὸ ἀνηθρὸν ἐκεῖνο, τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο βλέμμα, τὸ στόμα ἐκεῖνο τὸ μὴ τολμοῦν νὰ μειδιάσῃ καὶ ὅπερ γίνεται ὠραιότερον ἅμα ὡς μειδιάσῃ, τί λέγεις, Ἀλκυονίδης;

— Ἄριστα ταῦτα πάντα, ἀλλ' ἀμοιροῦσι ψυχῆς.

— Καὶ ἐπιθυμεῖς βεβαίως νὰ δώσῃς τὴν ὑμετέραν.

— Ἄν μὴ ὑπῆρχεν ἡ Κορίνη, ἐξομολογοῦμαί σοι, ἐλάμβανε τὸ μῆλον.

— Φεῦ! καὶ εἰς τί ἤθελε φανῇ αὐτῇ χρήσιμος; ὦ φίλε, οὐδὲν ψυχρότερον, οὐδὲν ἀπαθέστερον, οὐδὲν μᾶλλον ἀγκίσθητον τῆς Κηφισίδος.

— Καὶ διὰ τοῦτο ἑνὸς καὶ μόνου, τοῦ πρώτου, ἠξιώθη βλέμματός μου.

— Καὶ ὅμως καὶ περὶ τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ δειπνοῦ κατέλαβόν σε ἀπειλίζοντα εἰς αὐτὴν ἀσκαρδαμυκτί.

— Ἀληθῶς, ἐθαύμαζα τὴν νέαν, ὡς θαυμάζομεν τὰ ὠραῖα κήρινα προπλάσματα.

— Ναὶ, ὠραῖα προπλάσματα, ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ ὁ κόσμος λέγει ὅτι τὸ πρόπλασμα τοῦτο ἔχει ἀνάγκην καλύμματος.

Καὶ μεταξὺ λόγων ἔφθασαν εἰς τὸν οἶκον τῆς Κορίνης.

— Εἰσελθε, λέγει τῷ Ἀλκυονίδῃ, εἰσελθε ἐπ' ὀλίγον· ἔχομεν ἔτι καιρὸν δι' ὀμιλίας.

Ὁ Ἀλκυονίδης ὑπερήσθη. Ὁ προστάτης δαίμων, ἀκονῶν τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἐγίνωσκε τί ἔπραττεν. Ὁ θερμότερος καὶ κολακευτικώτερος ἐπαῖνος δι' ὠραῖαν γυναῖκα εἶναι τὸ κακολογεῖν τὰς ταύτης ἀντιζήλους. Ἡ Κορίνη δὲν ἐζήρηθη τοῦ γενικοῦ κανόνος.

— Ἀνυπομόνωσ ἔχω, εἶπεν, ἀχρικοῦ ἀκούτω τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ ὅσα εὐρίσκεις ἐν ἐμοί.

— Τὰ κακὰ! ὦ! καὶ μὴ ἀφῆκός μου τὴν ἀπαιτουμένην ἐλευθερίαν ἢ ἔδωκός μοι τὸν δέοντα καιρὸν ν' ἀνακαλύψω, ἂν ἔχῃς τι κακόν. Ἡ ἀπάτη περιβάλλει σε πανταχόθεν· ἡ λαμπρότης ἐκείνη, ἡ ἐξαισία ἐκείνη φαιδρότης, αἵτινες διακομοῦσί σε ἦσαν ἱκαναὶ ν' ἀποκρύψωσι καὶ τὴν δυσμορφίαν σου αὐτὴν, ἂν δυσμορφία ὑπῆρχε· τὸ κατ' ἐμέ τοῦλάχιστον, ἤθελον ἐκλαβῆ ταύτην ὡς καλλονήν. Ἡ ἱστορία ἡ ἐμῆ, κυρία, συγκεφαλαιοῦται εἰς τέσσαρας μόνους λέξεις—εἶδόν σε, ἐξεπλάγην, ἐμέθυσα, παρηνέχθην. Εἴτε γοητεῖαν, εἴτε παραφροσύνην, ὅπως θέλῃς θεωρήσον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ, δι' ἐμέ, οὐδὲν τούτου σπουδαιότερον, καὶ ἂν θέλῃς εἰς καὶ μόνος λόγος σου δύναται νὰ μὲ σώσῃ ἢ καταστρέψῃ.

— Πραγματικῶς, εἶπεν ἡ Κορίνη, βλέπουσα γονυπετῇ τὸν Ἀλκυονίδην, πραγματικῶς παραφρονεῖς· βλέπεις με κατὰ πάροdon, πλῆττεσαι ὑπὸ ἔρωτος, ἂν πιστεύσω τοὺς λόγους σου, καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἔρχεσαι ἐξομολογούμενος! Καὶ γινώσκεις με ἀξίαν τῆς καρδίας σου; Γινώσκεις ἂν δύναμαι ν' ἀνταμείψω τὸν ἔρωτά σου;

— Ὅχι, ἀγνοῶ τὰ πάντα, καὶ τίς οἶδεν ἂν μὴ εἶται ἡ σκληροτέρα τῶν γυναικῶν, ἡ μᾶλλον εὐμετάβλητος, ἡ μᾶλλον ἄπιστος, τίς οἶδεν ἂν μὴ ὑποκρύπτηται ὑπὸ τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο πρόσωπον, ὑπὸ τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους χαρρακτῆρας ἀναίσθητος ψυχῆ· ἂν μ' ἐρωτᾷς, ἀμφιβάλλω, ἀλλ' οὐχ ἤττον ριψοκινδυνεύω, καὶ ὅστιςδήποτε κἂν ἦτον ὁ κίνδυνος, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ ἢ ἀποφυγῇ.

— Ἄ! ἐκ τῶν λόγων σου συμπεραίνω δίκαιον ἔχοντας τοὺς παραστή-

σπιντάς μου τὸν Ἀλκυονίδην· εἶσε, ναι, εἶσε, ὁ μᾶλλον ἐπίφοβος τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον, ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἤθελον φοβηθῆναι ἢ ἀγαπήσω.

— Τίνας ἔνεκα καὶ τί σὲ εἶπον περὶ ἐμοῦ;

— Ἄγνοεῖς πάντα ἄλλον ἔρωτα, πλὴν τοῦ περιπαθοῦς, καὶ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶναι ἀφόρητος. Παραδίδεσαι ἐκθύμως, λατρεύεις δίκην παράφρονος καὶ ἐπιθυμεῖς ν' ἀνταγαπᾶσαι ἐπίσης θερμῶς καὶ ἐπίσης περιπαθῶς· ἂν δὲ τυχὸν ἀγαπήσωσί σε μετριώτερον, τότε ἄρχεσαι μεμψιμοιρῶν, ἐπιπλήττεις, μελαγχολεῖς, ἀνησυχεῖς, ὑποπτεύεις μυρία ὄσα, ὥστε ἀγνοεῖ τις τίνι τρόπῳ ν' ἀπαλλαγθῆ ἀπὸ σοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καλὸν νὰ προληφθῆ τὸ κακόν.

— Ἀληθῶς, Κορίννη, παρελογιζόμην ἄλλοτε, ἀλλ' ἰδοὺ σήμερον ἦλθον εἰς τὰς φρένας μου καὶ δύναμαι ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ νὰ καταστῶ ὑποχείριος, διότι δύναμαι ἐκ προοιμίου καὶ νὰ προσδιορίσω τὸν χρόνον τῆς ἀφέσεώς μου.

— Μὴ νόμιζε τὴν ἀστείότητα ἐγγυροῦσαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, κύριε· ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ εὐλικρίνεια συγκροτοῦσι τὸ τοῦ ἔρωτος φίλτρον· ἀνευ τούτων, ὁ ἔραστής ἐξισοῦται συζύγῳ, καὶ μὰ τὴν ἀληθείαν, τὴν χρείαν ἔτι δὲν ἐπεθύμησα.

— Καλὰ λέγεις, καλὴ μου Κορίννη, καὶ ἔχει πίστιν εἰς ἐμέ.

— Ἄν ποτε λοιπὸν γυνὴ τις παρεξέτρεπετο χάριν σοῦ, ὠρκίζεσο ὡς τίμιος ἄνθρωπος ν' ἀποσπασθῆς ἀπ' αὐτῆς ἡσύχως καὶ ἀθουρόθως, εὐθύς ἅμα αὐτῇ ὡς φίλῃ ἔλεγέ σοι : Ἥγάπων σε ποτὲ, ἤδη δὲ δὲν ἀγαπῶ σε ;

— Βεβαίως· ἔμαθον ποῦ καίται τὸ καλῶς ζῆν, καὶ, ἂν θέλῃς, δοκίμασον.

— Εἴθ' ἔχη οὕτως τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐνθυμοῦ, ὑπόσχομαί σοι ἀγάπην ἐφ' ὅσῳ μ' ἀρέσκεις.

— ὦ! ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἀλκυονίδης, κρίνω συντελεστικώτατον τὸ λευκὸν βαυκάλιον.

Ἄλλ' ἠπατᾶτο—δὲν ἔχρηζε τοῦ δαιμονίου φαρμάκου, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ βροδόχρου ποτοῦ ἔπαυσεν ἤδη ἐνεργοῦσα. Ὁ Ἀλκυονίδης ἦν ἔτι παρὰ τῇ Κορίννῃ, ὅταν, δίκην πανοράματος, ἤρχισεν ἐκτυλισσομένη αὐτῷ κατὰ φαντασίαν ἡ εἰκὼν τῶν καλλονῶν, ὅσας εἶδε παρὰ τῇ Ἀλκίππῃ.

» Αὕτη μὲν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, εἶναι ζιωηρά, ἀλλὰ τί καλὸν ἐκ τούτου, ὅταν οὔτε αἰσθάνηται, οὔτε φιλοτιμίαν ἔχη ; ἀλλάσσει ἔραστὰς, ὡς ἀλλάσσει στόλισμα· αὐριον ἀποβάλλει με, ἂν αὐριον ἄλλος τις φανῇ αὐτῇ ἀρεστός. Ἐπ' ἀληθείας, εἶμαι λίαν εὐήθης, καταναλισκόμενος ἐν στεναγμοῖς διὰ τὴν αὐτὴν γυναῖκα ! κάλλιον ἂν ἀπετεινόμην πρὸς τὴν σεμνὴν ἐκείνην Ξανθὴν, τῆς ὁποίας τὸ ὄμμα ἠτένιζέ με οὕτω τρυφερόν. Ἡ Κορίννη ἐκακολόγησέ μου

τὴν Κηφισίδα — ἄρα ἡ Κηφισίς εἶναι ἀξία λόγου· δὲν παθαίνεται μὲν, ἀλλ' ὅση ἠδονὴ τὸ ἐμποιεῖσαι αὐτῇ πάθος ! καὶ μάλιστα πάθος διαρκές καὶ εὐλικρινές, οἷον θέλει εἶσθε τοῦτο, καθὸ πρῶτον. Δεῦτε ἴδωμεν αὐτὴν· ἄλλως τε καὶ ἡ φιλοτιμία ἀπαιτεῖ οὕτω· δὲν θέλω ν' ἀποβληθῶ, ἀπ' ἐναντίας, πρέπει νὰ μάθῃ ἡ Κορίννη ὅτι ὁ Ἀλκυονίδης δὲν εἶναι σκύβαλον, καταπατούμενον ὅταν καὶ ὡς, καὶ ὅτι δύναμαι ν' ἀποχωρήσω κάλλιστα, ὡς αὕτη εὐκρεστεῖται ἀποβαλλοῦσα.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Εἰς τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τοῦ αἰοδίου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, τῇ Κυριακῇ τοῦ ἀντιπάσχα, τῇ ἰδ' Ἀπριλίου ὑπὸ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Καλλινίκου Θεωμάδου.

« Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν
« τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν, ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς
« ἀναστροφῆς, μιμνήσθε τὴν πίστιν. » (πρὸς Ἑβρ. ΙΓ' 7.).

ὦ πίστις ! ὦ χάρις ! τεσσαράκοντα παρῆλθον ἡμέραι, ἀφ' ὅτου ἐν τῇ περικλεισῇ τῆς Ἑλλάδος μητροπόλει ἠκούσθη γοερά οἰμωγὴ, καὶ κοπετὸς ἐξερράγη μέγας, καὶ θρηνηδία πάνδημος διέσεισε τὴν πόλιν, καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὑπερτάτων τάξεων, μέχρι καὶ τῶν κατωτάτων· ὁ γηραιὸς καὶ πολυσέβαστος τῆς Ὀρθοδοξίας διδάσκαλος, καὶ πολυχρόμιος καὶ μεγαλοφωνότατος κῆρυξ τοῦ θεοῦ λόγου, ὁ πρεσβύτερος καὶ Οἰκονόμος Κωνσταντίνος ὁ ἐξ Οἰκονόμων προέκειτο ἄπνους καὶ ἀλαλός, ὑποκύψας τῷ κοινῷ νόμῳ τῆς ἀνθρωπότητος. Παρῆλθον ἔκτοτε καὶ αἱ σκυθρωποὶ ἡμέραι τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, καὶ αἱ κοσμοχαρμόσυνοι τῆς τριημέρου αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἤδη δὲ καὶ τὸ γλυκερὸν τῆς πίστεως ἔαρ μυρίζει, καὶ ἡ καινὴ κτίσις χορεύει, ἡ κτίσις τῆς χάριτος· ἀλλ' ἡ τρικυμία τοῦ πένθους ἐκεῖνου, διαδιδόμενη ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, μέχρι τῶν τερμῶν τῆς ὀρθοδοξούσης οἰκουμένης, καταχειμάζει ἔτι τὴν καρδίαν παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ὡς καρδίαν ἐνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου προσφάτως ὀφρανισθέντος· καὶ δῆμοι ὅλοι τοὺς ἐκασταχοῦ ναοὺς τοῦ ὑψίστου

ΦΥΛ. ΚΑ'.

πυκάζοντες, αναπέμπουσι πρὸς Θεὸν ἐν ἱεραῖς τελεταῖς καὶ χειμάρροις δακρύων ἱλαστηρίους δεήσεις ὑπὲρ τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως τοῦ μακαρίου πατρός.

§ 6'. Ἄλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις αὐτὴ ἡ πάνσεπτος μήτηρ, ἡ ἅγια τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, τὸ πάνδημον πένθος οικουμένη, ἀναλαμβάνει σήμερον τὴν χριστιανικὴν ὀφειλὴν τῆς φιλοστοργίας, ἵνα ἐκτελέσῃ αὐτὴ τὰ τεσσαρακοστά τοῦ πιστοῦ καὶ προσφιλοῦς αὐτῆς υἱοῦ, μετὰ πάσης τῆς πατριαρχικῆς μεγαλοπρεπείας τε καὶ λαμπρότητας· καὶ ἰδοὺ πάλιν « ἁρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολλὸς (Ματθ. Β'. 18) καὶ πάλιν ἡ νοητὴ Ῥαχὴλ κλαίουσα καὶ μὴ θέλουσα παρακληθῆναι, καὶ σὺν αὐτῇ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὀδυνόμενοι· ἀλλ' ἅπασαι αὐταὶ αἱ πολυειδεῖς ἐκφράσεις τῆς παγκοίνου ὀδύνης δὲν εἶναι ἄρα γε, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, αἱ αὐταί, καὶ ἡ προπυροδέστερα παρομυθία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πάσης εὐσεβοῦς καὶ φιλοθέου ψυχῆς; πόθεν ἄρα γε τσακὴ διακαῆς συγκίνησις, ἀρχόντων τε ὁμοίως καὶ ἀρχομένων, ποιμαινόντων τε καὶ ποιμαινομένων ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ ἐνὸς ἱερέως πρεσβύτου; πόθεν ἄλλοθεν, εἰμὴ ἐκ τῆς κοινῆς ἀπάντων συνειδήσεως, ὅτι ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστάς ὑπῆρχεν οὐ μόνον πλήρης πίστεως καὶ σοφίας καὶ δυνάμεως ἐν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἕξοχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπερκαπιστῆς καὶ ὑπέρμαχος. Τοῦτο δὲ τί ἄλλο ἐμφαίνει, εἰμὴ ὅτι διατηρεῖται, χάριτι Χριστοῦ, ἔτι ζῶσα καὶ θερμὴ καὶ ἀκμαία ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ, ἡ πίστις τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν, καὶ ὁ ζήλος τῆς εὐσεβείας, ἀπ' ἐναντίας τῶν πολλῶν κατ' αὐτῆς καὶ ποικίλων μηχανημάτων τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου; καὶ τί λοιπὸν τῆς ἰδέας ταύτης παραμυθητικώτερόν τε καὶ θυμηδέστερον; ὦ πίστις, ὦ χάρις!

§ 7'. Παναγιώτατε Δέσποτα! οὐχ οὕτω κατενόησας καὶ αὐτὸς τὴν θεῖαν ἔμπνευσιν, ὑφ' ἧς ὀρμηθεὶς ἐβουλεύσω μετὰ τῆς περὶ σὲ ἱερᾶς καὶ ἁγίας Συνόδου, τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου μνημοσύνου; τιμῶν δὲ οὕτω περιφανῶς τὸν μέγαν Οἰκονόμον τῆς μεγάλης σου Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ Οἰκουμένου σου Θρόνου τὸν καθολικὸν ἱεροκέρυκα, οὐχὶ προέθου ἄρα γε ἵνα βραβεύσῃς ἐπισήμως τοὺς ὑπὲρ πίστεως πολυχρονίους κόπους τοῦ ἀκαμάτου τῆς εὐσεβείας προμάχου, ἵνα καταστήσῃς οὕτω ζηλωτὴν τοῖς πολλοῖς τὴν εὐσέβειαν; ὦ πιστοὶ τῆς εὐσεβείας υἱοί, χριστιανοὶ ἀδελφοί, διὰ τί δὲ ἄλλο ἐπλημμυρήσατε καὶ ὑμεῖς σήμερον τὸν εὐαγγῆ τοῦτον πατριαρχικὸν ναῦν, συρρέυσαντες πανταχόθεν τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων, εἰμὴ ἵνα σταλάξῃτε δάκρυον οὐχ ἥττον κατανύξεως χριστιανικῆς ἢ λύπης ἀπαρμυθίου, εἰδότες ἐκεῖνον διδάσκαλον οὐ μόνον τῆς πατρῴας σοφίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πατροπαραδότου ἡμῶν πίστεως, καὶ ποθοῦντες τὴν μεγάλην ἐκείνην

φωνήν, τὴν πολλάκις καὶ πολλαχοῦ λαλήσασαν ἡμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; ναί, τοῦτο τῆς παρουσίας συντάξεως ἢ ὑπόθεσις· οὕτως ἡ πολυθάκρυτος συμφορὰ ἀποβαίνει ἐπίσκεψις ὄντως Θεοῦ, ἐκεῖνον μὲν δοξάζουσα, ἡμᾶς δὲ παιδεύουσα· ἡ δὲ περιωδυνία τῆς τεθλιμμένης ταύτης ὀμπγύρεως καθίσταται θρίαμβος περιφανῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ δόξα τῆς ἐκκλησίας· οὕτως ἐκτελοῦμεν ἅπαντες τὴν δικαίαν ἀποστολικὴν νοουθεσίαν « Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ».

§ 8'. Ἄλλ' εἰς ἀπαρτισμὸν τοιοῦτου μεγαλοπρεποῦς μνημοσύνου, ἴσως τις ὑμῶν ἀπήτει καὶ λόγον ἐπάξιον τῆς τε ἀρετῆς τοῦ θρηνομένου, καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πόθου τῶν θρηνοῦντων. ὦ! μὴ πρὸς τῆς ὀσίας μνήμης τοῦ διαπαντός σιωπήσαντος ῥήτορος, μὴ παρὰ τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος ἀπαιτήσῃτε τὸν ὑπὲρ δύναμιν τοῦτον ἀγῶνα. Οἰκτεῖρατε δὲ μᾶλλον ταπεινὸν τοῦ Εὐαγγελίου διάκονον, τρέμοντα, ὡς εἰκὸς, ἐπὶ τῇ συναισθήσει ὅτι μέλλει ἐκφωνήσῃν λόγον εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ Οἰκονόμου, ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὅθεν ἐκῆρυξεν ὁ Οἰκονόμος· ἀλλ' ἐπειδὴ σιγῶσι μὲν δι' ἀσθένειαν αἱ τρανόφθογγοὶ γλώσσαι τῶν ἡγουμένων τοῦ λόγου, κελεύομαι δὲ αὐτὸς εἰς τὴν δυσχερῆ ταύτην διακονίαν, ἀνάσχεσθέ μου τῆς γλώσσης, παρακαλῶ, ἀδελφοί, καὶ δεῦτε συμπληρώσωμεν τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν, ἀναθεωροῦντες διὰ βραχείων τὴν ἐν τῷ ἐπικλήρῳ τούτῳ κόσμῳ ἀναστροφὴν τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου, καὶ τὴν ἀρίστην καὶ ἀξιωμακάριστον αὐτῆς ἔκβασιν, ἵνα λάβωμεν παραδείγματα καὶ μαθήματα πίστεως, καὶ διεγερθῶμεν εἰς τὴν τούτων μίμησιν εἰς δόξαν Θεοῦ.

§ 9'. Ἡ ὀρθὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς ἐπιγείου ἀναστροφῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἐν παντὶ ἔθνει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀνακαλύπτει ἀσφαλῶς εἰς τὸ ὄμμα τῆς πίστεως τὰς περὶ τοῦ ἔθνους ἐκεῖνου ἀνεξιχνιάστους ἄλλως βουλάς τῆς θείας προνοίας· τυφλώττουσι μὲν περὶ τὰς ὑψηλὰς ταύτας θεωρίας οἱ ἄνθρωποι τῆς ὕλης καὶ τῶν αἰσθήσεων, οἱ τὰ γήινα φρονούντες καὶ πορευόμενοι ἐπίσω τῆς ματαιότητος· ἀλλ' ὁ Χριστιανικὸς νοῦς καθορᾷ ἀριδῆλως ἐν τοῖς μεγάλοις ἀνδράσι τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν ὀφείλει ἐπιστῆσαι τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὁ μύστης τῆς ἱστορικῆς θεοπτείας· αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ ἄνδρες τοσοῦτον μείζονες ἀποβαίνουσι, ὅσα μᾶλλον κατανοήσαντες τὴν κλῆσιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἄνωθεν εἰς τὸν κόσμον ἀποστολήν, βραίνουσι πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τὴν θεοθεν χαραχθεῖσαν αὐτοῖς ὁδὸν, ἀναστρεφόμενοι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς, ὡς οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ Θεοῦ ὀδηγοῦμενοι, καὶ πρὸς Θεὸν ὀδηγοῦντες. Τοιαύτην ἔχων τὴν κλῆσιν, ἀγαπητοί, ὁ ἱερός τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος, προωρισμένος θεοθεν ἵνα ἐν κειροῖς χαλεποῖς σταρίξῃ ἐρρωμένως τοὺς ἀσθενοῦντας τῇ πίστει ἐν τῷ γένει τῶν ὀρθοδόξων διὰ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ καλῆμου, πιστῶς ἀλλὰ

καὶ λαμπρῶς διήνυσε τὸ στάδιον τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς· καὶ ἀνεφάνη ἄρα αὐτόχρονα πιστὸς καὶ φρόνιμος Οἰκονόμος τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, περὶ οὗ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίῳ. « Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς Οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει Κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ δίδοναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον » (Λουκ. 1Β' 42). Καὶ γεννᾶται μὲν ὑπὸ τῆς εὐτῆς προνοίας ἐκ πατρὸς Οἰκονόμου, καὶ τούτου ἐξ Οἰκονόμων, γενεᾶς εὐσεβοῦς καὶ Πατριαρχικῆς « γενεᾶς ζητούντων τὸν Κύριον, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ » (ψαλμ. ΚΓ'. 9)· ἀνατρέφεται δὲ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ « ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου » παιδευόμενος ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων « τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ μόνα δυνάμενα σοφίσει εἰς σωτηρίαν » (Β'. Τιμοθ. 2' 15)· καὶ πληρούμενος σοφίας τῆς τε θύραθεν, τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ τῆς ἔσωθεν τῆς τοῦ πνεύματος. Φαντάσθητε, ἀγαπητοί, τὸν μεγαλοφυῆ ἱεροπαῖδα φωστῆρα φαινὸν ἐν τῇ ἀνατολῇ αὐτοῦ ἀπαστρέπτοντα ἐν ἑαυτῷ τὰς ψυχασσώους λαμπηδόνας τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων, προγυμναζόμενον ὑπὸ τῷ πατρὶ τὴν διακονίαν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ὀργῶντα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὲρ τοῦ γένους ἡμῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας μεγάλων βουλῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ προμηνύοντα ἡμέραν δόξης καὶ ἡμέραν σωτηρίας « Ἀγαλλιᾶσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὄδον αὐτοῦ » (ψαλμ. ιη'. 6).

§. 5'. Τίς οὐκ ἔβλεπε τότε ἐν τῇ παιδικῇ ἀνατροφῇ, ἐν τῇ φιλοπονίᾳ, ἐν τοῖς διανοητικῷ προγυμνάσμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ζωηρᾷ φυσιογνωμίᾳ καὶ τῇ διατόνῳ φωνῇ τοῦ παιδὸς Κωνσταντίνου, τὸ παιδάριον Σαμουὴλ, τὸν θεράποντα Κυρίου, τὸν μέγαρα φωνήσαντα, καὶ μέγαρα κατορθώσαντα διδάσκαλον καὶ Οἰκονόμον τῆς πίστεως, ταμειεύοντα ἐν ἑαυτῷ μετὰ τῶν χρηστοτάτων ἐλπίδων τὰς λαμπροτέρας εὐλογίας τῶν ἐπερχομένων γενεῶν; ὄντως ἀγαπητοί, « Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται » (ψαλμ. ριά. 2). Φθάσας δὲ καὶ σωματικῶς, καὶ πολλῷ μᾶλλον πνευματικῶς εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, κατόπιν νομίμου καὶ ἐντίμου συζεύξεως, καλεῖται ἀξίως εἰς τὴν ἱερωσύνην καὶ μετ' οὗ πολὺ προχειρίζεται Οἰκονόμος τῆς πατρίου ἐκκλησίας, διαδεξάμενος τὸν Πατέρα πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντα· καὶ λαμβάνει λοιπὸν καὶ ἐκκλησιαστικῶς τὸ ὄνομα τοῦ ἀξιώματος, ὅπερ προλαβοῦσα ἐπέγραψεν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἡ ἀποστείλασα αὐτὸν πρόνοια τοῦ Θεοῦ· καὶ ἰδοὺ ὁ τοῦ Θεοῦ Οἰκονόμος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, διανέμων πλουσίως τὸ σιτομέτριον, καὶ παύσαν τῷ ἐπ' αὐτῷ « οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ λιμὸν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου » (Ἀμώς Η'. 14)· καὶ ἡ Οἰκονομία αὕτη καθίσταται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν καιρῷ καὶ καιρῷ εὐθέτω ἐπιζητοῦντι τὸν χρήσιμον. « ἐξουσία γῆς ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ τὸν χρήσιμον ἐγερῆ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς » (Σοφ. Σειρ.

1. 4). Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ἐσπεύδετο πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐκδημίαν Εὐγένιος ἐκεῖνος ὁ Βούλγαρις, κληρονόμος πλούσιος καὶ ἀρχέπλουτος τοῦ διανοητικοῦ καὶ πνευματικοῦ πλοῦτου τῶν μεγάλων προγόνων, καὶ τῶν μεγάλων Πατέρων ἡμῶν, καὶ, μετὰ Μηνιάτην καὶ Θεοτόκην, τὸν μὲν πρὸ πολλοῦ, τὸν δὲ ἀρτίως ἐκδημήσαντα, ἐναπολειφθεὶς προφήτης μονώτατος, περιεσκοπεῖτο ἐκ τῆς ὑπερβορείου αὐτοῦ ἐσχατίας τίνα τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν καταλείψει ἀνθ' ἑαυτοῦ εἰς προστασίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τότε φωνῇ λιγυρᾷ καὶ τηλεφανῆς ἐκ μικρᾶς τινας κόμης τῆς Θεσσαλίας, ἡ φωνῇ τοῦ καλλικελάδου πρεσβυτέρου τῆς Τσαριτσίνης ταυτοχρόνως ἠκούετο, ὡς ἀναβοῶσα « Πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἵππος αὐτοῦ (Δ'. Βασιλ. Β'. 12)· καὶ ὁ μὲν ἀνελαμβάνετο, ὁ δὲ ἀνίστατο μέγαρα καὶ ἀντεισῆγετο εἰς τὸ σωτήριον στάδιον, Ἐλισσαῖος ἐκεῖνου, φέρων τὴν τερατουργὴν μηλωτὴν καὶ τὸ « πνεῦμα ἐκεῖνου δισσῶς » καὶ τὴν χάριν διπλῆν. Ἄγιε τοίνυν, ἱερῷ τοῦ Θεοῦ καὶ θεόχριστε Οἰκονόμε, ἐπιλαβοῦ εὐθαρσῶς τῆς θεραπείας τοῦ οἴκου Κυρίου, καὶ κίνει καὶ γλῶσσαν, καὶ χεῖρας, καὶ πόδας, πρὸς πάντων τὰς ἀκινήτους χορδὰς τῶν πεπνυμένων φρενῶν, εὐαγγελιζόμενος πανταχοῦ τὸν λόγον τῆς ζωῆς, καὶ πολλαπλασιάζων τὰ δοθέντα σοι τάλαντα. Ποικίλη τίς ἐστίν, ἀδελφοί, καὶ πολυειδὴς ἡ χάρις ἢ ἐμπειστευμένη τοῖς οἰκονόμοις τῆς χάριτος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀποστόλου « ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα εἰς ἑαυτοῦς διακινουντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ » (Α'. Πέτρου Δ'. 10). Τὴν ποικίλιαν ταύτην θεύσαθε ἐν τῇ ἀναστροφῇ τοῦ ἡμετέρου Οἰκονόμου· διέλθετε μετ' αὐτοῦ καὶ πόλεις, καὶ χώρας, καὶ βασιλεία, παρακολουθοῦντες τὴν εὐρεΐαν καὶ μέγαν τροχίαν τοῦ περιφανοῦς τούτου φωστῆρος· Θεσσαλία καὶ Μακεδονία, καὶ Ἰωνία, καὶ Θράκη, καὶ πόλεις αὐτόθι ἀκμάζουσαι καὶ εὐδαίμονες, Θεσσαλονίκη καὶ Σμύρνη, καὶ Κυθωνίαι, καὶ ἡ πρεσβυγενὴς τῆς Ὀρθοδόξιας μητρόπολις, ἡ πόλις αὕτη τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἡ μεγάλη Ῥωσικὴ χώρα ἀπὸ Ὀδησσοῦ μέχρι Πετροπόλεως, καὶ τῆς ἑσπερίας λήξεως τὰ πολλὰ, καὶ ἰδίως τὰ πολυαπερῆ φύλα τῶν Γερμανῶν, καὶ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀστέων Βερολίνον καὶ Βιέννα, καὶ Μόναχον, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς λογιώτατον, καὶ ἡ γερὰ Ἰταλία, καὶ αἱ ἐπ' αὐτῆς ἐπικράτειαί καὶ πόλεις, ἡ Ῥώμη αὕτη, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῶν ἡγεμόνων τὸ ἅγιον, τελευταῖον τὸ νεοπαγὲς καὶ ὀρθόδοξον τῆς Ἑλλάδος βασιλείον, καὶ ἡ πάλαι καὶ νῦν περιδοξὸς πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ὑπάρχουσαι ἐκθαμβοὶ μάρτυρες καὶ τοῦ μεγάλου πλοῦτου τῶν χαρισμάτων τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου, ὧν ὑπέσχεθ' ἠθσαυρὸς ἀνεξάντλητος, καὶ τῆς σοφῆς διαχειρήσεως, μεθ' ἧς αὐτὰ ὠκονόμησεν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ πλησίον. « Τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσονται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία » (Σειρ. ΛΘ'. 13).

§. ζ'. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων, ἧς πολλὰς καὶ καλὰς σελίδας μέλλουσι καλλύνειν αἱ περὶ Οἰκονόμου διατριβαί, ἀπόκειται τὸ καταριθμησαί, ἀναλῦσαι, ἐπικρίναι καὶ ἐκτιμῆσαι τὰ πολυειδῆ καὶ πολυάριθμα τῆς Οἰκονομείου φρενὸς καὶ χειρὸς ἀριστουργήματα· καὶ εἰς τοὺς σοφοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν αἰῶνων τὸ θαυμάσαι ἀποχρώντως τὸν ἔξοχον ἑλληνιστὴν, τὸν εὐγλωττον ῥήτορα, τὸν ἠθικὸν φιλόσοφον, τὸν βαθύνουν κριτικόν, τὸν πολυμαθῆ φιλολόγον, τὸν ἀγγιχούστατον καὶ πολυειδῆ ποιητὴν, τὸν πολὺ-γλωττον γλωσσολόγον, τὸν ἄριστον καὶ ἔξοχον συγγραφεά, τὸν εὐφυῆ καὶ χαριστάτον ἐπιστολογράφον, τὸν δι' ἀπάσης ἰδέας λόγων διεθόντα, καὶ θαυμασίως ἐν πᾶσιν εὐδοκίμησαντα, καὶ τὰ καλλιστεῖα πάντων ἀπενεγκάμενον «τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγῆσονται ἔθνη».

§. η'. Εἰς δὲ τὰς ἀδαμαντίνους καὶ εἰς αἰῶνας ἀκαταλύτους στήλας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπόκειται ἡ ἐκτίμησις τῆς αἰωνίου ἀξίας καὶ ὑπεροχῆς τοῦ μεγάλου λειτουργοῦ τοῦ 'Υψίστου' ἐκείνη μόνῃ ἀξίως καταγράψαι δυνήσεται τὸν προσήκοντα τῷ ἀνδρὶ ἔπαινον, ἀντιγράφουσα αὐτὸν ἐκ τῆς παγκοίνου συνειδήσεως τοῦ ὅλου ὀρθοδόξου πληρώματος, συνειδήσεως, ἧτις τό γε νῦν ἔχον διὰ μόνων δακρύων καὶ στεναγμάτων ἐκφράζεται. «Καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἀναγγελλεῖ ἡ Ἐκκλησία.» «Καὶ τὸ μνημόσυνον εἰς γενεὰν καὶ γενεάν» (Ψαλμ. ρά. 13). Πολλοὺς αἰῶνας ἔτι οἱ ἄμβωνες τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπ' ὧν πολλὰς ἐτῶν περιόδους ἤστραπτε καὶ ἐβρόντα νευρώδης καὶ χρυσοστομικῆ εὐγλωττία, ἀντηγήσουσι τὰς θείας φωνὰς καὶ τὰ ἅγια ῥήματα τοῦ πανευκλεοῦς καὶ πολυκρότου τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκέρυκος, καὶ τὰ εὐσεβῆ ἀκροατήρια ἐπ' ἐκάστου κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου μέλλουσι ἰνδάλλασθαι ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς θείας διδασκαλίας τὸ σεβάσιμον σχῆμα, καὶ τὴν εὐρήμονα λαλίαν τοῦ Οἰκονόμου μετὰ τῆς τῶν ἄλλων ἱερῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας· πολλοὺς αἰῶνας μέλλουσι μελετᾶν καὶ θαυμάζειν οἱ θεολόγοι τὸν θεσηγόρον, οἱ ἱεροὶ ἐρμηνευταὶ τὸν ἐρμηνευτὴν, οἱ πατρολόγοι τὸν τῶν θείων πατέρων καὶ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν κύριον τὸν ἐκδικὸν ἀκριβαστὴν, οἱ κατηχηταὶ τὴν στάθμην τῆς ἀκριβείας, οἱ τὰς θρησκευτικὰς ἀντιβρόσεις συγγράφοντες τὸν ἀντιβρόητικὸν θεολόγον, οἱ περὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἐσχολακότες τὸν ἐπιστημονάρχην τοῦ θεοῦ δικαίου, καὶ διὰ παντὸς ἐπιποθήσουσιν οἱ λαοὶ τὸν διδάσκαλον τῆς πίστεως, οἱ πάσης ἐπιστασίας προεστάμενοι τὸν ἀγαθὸν σύμβουλον, οἱ ἐν παντοίαις περιστάσεσι τὸν σοφὸν καὶ φρόνιμον Οἰκονόμον· καὶ τί ἔτι λέγω; ἡ ἱερὰ φιλολογία τὸν ἔξοχον καὶ μελίβρυτον συγγραφεά, ἡ τοῦ γένους ὀλκὰς τὸ πηδάλιον, ὁ κύκλος τῶν λογίων τὸ κέντρον, αἱ ἐκκλησιαὶ τὸν συνοχέα τοῦ συνδέσμου τῆς ἀδελφικῆς ἐνότητος.

§. θ'. Ἄλλ' ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, εἰς τί ἔχει ὀφείλειν τοὺς ἀριζήλους τούτους τίτλους ὁ ἀξιωμακκάριστος ἱερεὺς; εἰς τί δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν μεγάλ-

λὴν παρ' αὐτοῦ ὄνησιν; ἀναντιβρότως εἰς τὴν πίσιν. Ἡ πίστις, ἧς τὸν οὐράνιον σπόρον ἐγκαίρως ἐνεφύτευσεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀνατροφή σπουδαία καὶ χριστιανικῆ, αὐτῇ, διαμένουσα ἐν αὐτῷ ζῶσα καὶ ἐνεργὸς διὰ βίου, καὶ συνημμένη μετὰ τῆς ἀχωρίστου ἀγάπης καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἐνεύρου καὶ ἐξωγόνοι καὶ παρώτρυνε καὶ ἤλειπεν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἀγῶνας τὸν τῆς πίστεως ἀθλητὴν, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν μέχρι τέλους ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομήσαντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ τὸ μέγιστον ἔργον τῆς τοῦ διδασκάλου πίστεως, καὶ τῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως ὁ λόγος οὕτω ἐξέθετο. Πολλοὺς ἔλαβεν, ἀγαπητοί, καὶ ἔξοχους διδασκάλους καὶ συγγραφεῖς ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐφαμίλλους τῶν ἀρχαίων, ἐπίσης τὰ θεῖα σοφοὺς, ἐπίσης ζηλωτὰς τῶν πατρικῶν παραδόσεων· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εὐρέθη ἐν κρησιμότεροις καιροῖς, οὐδ' ἠγωνίσθη μετὰ πλείονος περινοίας καὶ δραστηκότητος, οὐδ' ἐξυπηρέτησε τῇ ἐκκλησίᾳ τηλικαύτας καὶ τοσαύτας ὑπηρεσίας· οὐδέποτε ἡ λαίλαψ τῶν νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν, αἱ καταγιγίδες τῆς οἰήσεως καὶ δοκίμοσοφίας καὶ ὁ θανατηφόρος λιψ τῆς θρησκευτικῆς ἀκηδίας καὶ ἀδιαφορίας ἠπέιλησε καταστρεπτικώτερον κλονισμὸν τῶν ψυχῶν, καὶ ἐρείπωσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἢ ὅσον ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς· ἡ τῆς φαυλότητος βίβρακαία ἐπροπετεύετο ἀμαυροῦν τὰ παρ' ἡμῖν καλὰ, καὶ ὁ ῥεμβασμὸς τῆς ἐπιθυμίας ἐπειρᾶτο μεταλλεύειν τὸν ἄκακον νοῦν τῶν νηπίων τῆς πίστεως, ἐπάγων παράλυσιν ἠθῶν, βῆξιν τῆς ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος, καὶ κατατομὰς ἀξιοδακρύτους τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος· τί δὲ ὁ Οἰκονόμος; ἐρίσταται ἐν καιρῷ, φαίνεται ὑψηλὸς καὶ λαμπρὸς ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τῆς στρατευομένης ἐκκλησίας, βήγνυσιν ἀπὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ στήθους τὴν ἐξάκουστον τοῖς πᾶσι φωνὴν αὐτοῦ, καὶ, ὡς ὁ ἀρχιστράτηγος Μιχαὴλ «στῶμεν καλῶς» ἀνακράζει, στῶμεν, ἀδελφοί, μετὰ φόβου, ἐστηριγμένοι ἐπὶ τῆς πέτρας τῶν πατέρων ἡμῶν· οὐδόλωι δὲ ἀποναρκήσας, οὐδὲ νυστάξας, οὐδὲ τὴν ἀκάματον χεῖρα γράφουσαν ἀναπαύσας, οὐδὲ τὴν ἀσίγητον γλῶσσαν κατασιγάσας, ἀλλὰ κράζων, αἰεὶ μετὰ τοῦ Διβιδ «διὰ Σιών οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ οὐκ ἀνήσω» (ψαλ. ξβ'. 1). μετὰ καρτερικὴν καὶ ἀτρόμητον ἀλλὰ καὶ στρατηγικὴν ἀντίστασιν ἐπιβρώννυσιν μὲν εἰς τὸ πάτριον καὶ ἦθος καὶ φρόνημα πᾶν τὸ ὁμογενὲς καὶ ὁμόδοξον, ἐμφράττει δὲ διὰ τοῦ σῆθους αὐτοῦ τοὺς πλημμυροῦντας πανταχόθεν χειμάρρους τῆς ἀνομίας, καὶ καθιστᾶ σεβαστὴν εἰς πάντας τὴν οἰκουμενικὴν τῆς ὀρθοδοξίας ἀλήθειαν, τὸν δὲ ἀκατάπληκτον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἀξιάγαστον. Μεγάλα ἀληθῶς, μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα· ἀλλ' ὅταν καὶ μεγάλα μετ' αὐτῆς ἐπισυναφθῶσι παθήματα, ὅποια συνηθῶς περιμένουσι τοὺς στρατιώτας τοῦ ἐσφαγμένου ἀγίου, τότε ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης τοσοῦτον ὑπάρχει

ἀπαρτίμωλος, ὅσον βέβαιος καὶ ἀδιαφιλονεικῆτος. «Σὺ οὖν, λέγει ὁ Ἀποστολος, κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ (Β΄ Τιμοθ. Β΄. 3) διότι «ἐὰν καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανούεται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ» (Β΄ Τιμοθ. Γ΄. 5). Ἐπιλείψει με ὁ χρόνος διηγούμενον τὰς ἠθικὰς καταθλίψεις καὶ τοὺς πραγματικοὺς κινδύνους καὶ διωγμοὺς, ὅσους ἐν γῆ καὶ θαλάσῃ, ἐν οἰκείῃς καὶ ξένοις, καὶ ἐν ἔλκεινοῖς διὰ τὴν ἰταμότητα ψευδαδέλφοις ὑπέστη κατὰ καιροὺς ὁ μάρτυς οὗτος τῆ προαιρέσει, παθήματα ἅτινα ἀγογγύστως τε καὶ καρτεροψύχως ὑπήνεγκεν ἐν τῇ εὐρυχώρῳ καὶ ἀτρομήτῳ αὐτοῦ καρδίᾳ, καὶ ἐξ ὧν ἐρρύετο αὐτὸν ἐκάστοτε ἢ ἀσράτως διευθύνουσα αὐτὸν δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου. Τοιαύτη ὑπῆρξεν, ἀγαπητοί, ἡ ἐπίγειος ἀναστροφή τοῦ σήμερον θρηνουμένου διδασκάλου ἡμῶν, ἐξ ἀπόπτου θεωρουμένη, καὶ οἷον ἀμυδρῶς καὶ ἐπιπολαίως, καθ' ὅσον τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ καὶ ἡ ἀσθένεια τοῦ λέγοντος ἐπιτρέπει· ἀναθεωρήσωμεν δὲ καὶ τὴν μακαριστὴν αὐτῆς ἔκθεσιν πρὸς μείζονα τοῦ λόγου καρποφορίαν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολὴν «ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίσιν.»

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΟ ΡΑΣΟΦΟΡΕΜΕΝΟ ΚΟΡΑΣΙΟ,

ΥΠΟ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ.

Ἐκ τῶν Θρόνων τοῦ Ἀπλάστου
Οἱ Ἄγγελοι ἐκατεβῆκαν,
Καὶ μὲς τοῦ μωσχολίδανου
Τὸ σύγγεγον ἐμβῆκαν
Νὰ ἰδοῦν ποῦ τὸ κοράσιον
Κινάει στὴν Ἐκκλησίᾳ—

Χριστὸς ἀνέστη ἐψάλλων
Μὲ τὰ χρυσοῦς χεῖλη
Χριστὸς ἀνέστη ἐκάνανε,
Καὶ ἀστράφτανε ἅν Ἥλιοι,
Καὶ λόγια ἐτραγουδοῦσαν
Ἐγκάρδια καὶ θερμά—

Ἄλλος Ἄγγελος.

Χαῖρε, ἀδελφὴ—μ' ἀρέσουνε
Τῆς ὄψης σου ἡ χλωμάδαι·
Εἰς τὰ περίσσια ἀνάμεσα
Κερὶὰ κ' εἰς ταῖς λαμπάδαι·

Κάλλιο ἀπὸ ῥόδα πλάνουσε
Τῆς νόμφης τοῦ Χριστοῦ

Ἄλλος Ἄγγελος.

Ἐφοῦ τὸν θάνατο ἐκλαψες
Τῆς δόξης σου μητέρας
Καὶ τοῦ πατρὸς, σου ἀπόμεινε
Μόνος Αὐτὸς Πατέρας!

Ἄλλος Ἄγγελος.

Πάντα περνάει τὰ σπλάγγνα Του
Τὸ δάχρυ τοῦ Ὀρφανοῦ!—

Γλυκὸ εἶναι τῆς Παράδεισος
Νὰ μελετᾷς τὰ κάλλη! . . .

Ἄλλος.

Πικρὸ εἶναι ἡ φοβερώτατη
Τοῦ Κόσμου ἀνεμοζάλη!

Μον' ἐδῶ φθάνει ὁ ἀντίλαλος
Δὲν φθάνει ἡ τρικυμιά! . . .

Ἄλλος.

Ἐδῶ ὁ Χριστὸς σταῖ Ὀνειράτα
Σ' ἐσένα καταβαίνει! . . .

Ἄλλος.

Ἐκεῖ ταραζόνται ἄρματα
Καὶ Θρόνοι αἱματωμένοι! . . .

Ἄλλος.

Ἐδῶ εὐτυχία καὶ θρίαμβος
Ἐκεῖ ἔναι συμφορὰ! . . .

Ὁ Κόσμος ἐρωτεύθηκε
Στὰ μάτια, εἰς τὴν φωνή Σου·
Τὰ μελετάει συχνώτατα,
Κ' ἡ ἀγγελικὴ ψυχὴ Σου
Φωνὴ καὶ μάτια ἐγύρισε
Κατὰ τὸν Οὐρανό —

Ἄλλος.

Ὁ Πλάστης κατ' εἰκόνα Του
Τὸν ἄνθρωπο ἐποιούσε !

Ἄλλος.

Ἐμὲς τὰ κρυφία τῆς Γνώσης Του
Τὴν Κτίσι ἐμελετοῦσε,
Γιὰ νᾶναι τοῦ ὀλιγόζωου
Ἀνθρώπου ἡ κατοικιά;

Ἀπάνου ἀπάνου ἐχύθηκε
Στὴν Ἄβυσσο, ποῦ ἐσειότουν
Καὶ μὲ τρομάρα ἐμούγγριζε ! . . .
Καὶ αὐτὴ δὲν ἐσωζότουν·
Ὁ Πλάστης ὀλομόναχος
Ἀγρίκας μὲ χαρά ! . . .

Ἄλλος.

Ἔρωσ καὶ Χάρος πάντοτε
Δουλεύουνε ἐδῶ κάτω,
Ὡς ποῦ νὰ χάσῃ γέροντας
Ὁ Κόσμος τὰ φτερά του·
Φρικτ' εἶναι ἡ ὥρα ποῦ ὁ ἄνθρωπος
Βαρῆ ψυχομαχᾷ !

Ἄλλος.

Μὴ φοβηθῆς νᾶσαι ἔρημη
Τότε ἀπὸ κάθε ἴματι·
Ἴδου ὁ Χριστὸς Σοῦ γέρονται
Στοῦ πόνου τὸ κρεβάτι,
Σοῦ σιάζει τὸ προσκέφαλο
Καὶ Σὲ παρηγορεῖ.

Ἄλλος.

Εὐτυχισμένο λείψνο !
Θέλει Σοῦ δώσει πάλι
Τὸν ἀρραβῶνα ὁ ἴδιος,
Ὅπου Σοῦ ἐπῆρε ἀγάλη,
Τὴν ὥρα ὅπου ἀπόμεινεν
Τὰ στήθια Σου νεκρά !

Τὰ κόκκαλα ἐβαρέθησαν
Στὸ μνήμα ἀκαρτερῶντας,
Καὶ τρίζουνε ἀκατάπαυστα
Τὴν Κρίσι ἀναζητῶντας.

Ἄλλος.

Ἐύπνα, ἀδελφὴ — τὴν Σάλπειγγα
Τὴν ὕστερη ἀγρικᾶς !

Τὰ μάτια της ἀστράψανε
Τοῦ Τάφου ἀπὸ τὴν κλίνη·
Κυττάει, πετρίεται ὀλόχαρη
Καὶ μὲς τὸ λάκο ἀφίνει

Τσοῦ μύσχους τοῦ Μαΐαπριλου,
Ποῦ δὲν ὑπάρχουν πλεῖο.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

Ο ΑΠΡΙΛΙΟΣ ΜΗΝ, ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΥΓΓΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ. —

Κατὰ τοὺς ἔτυμολόγους, τὸ ὄνομα τοῦ Ἀπριλίου μηνός, παράγεται ἐκ τοῦ Λατινικοῦ *aperire* = ἀνοίγειν, καθότι τότε, λέγουσιν, ἡ γῆ ἀνοίγει τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ κοσμεῖται, περιβαλλομένη τὰ διάδημα τῶν ἀνθέων. Ὁ μὴν οὗτος συμπίπτει πάντοτε τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔαρος· οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον αὐτὸν καθιερωμένον τῇ Ἀφροδίτῃ, εἰκονίζοντες ἐν εἰδῇ ἀνδρὸς ὄρχουμένου ἐν ἡχῶ ὄργάνου. Ὁ Ἀπρίλιος ἦν ὁ δεύτερος μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ Ῥωμύλου, ἀρχομένου κατὰ Μάρτιον καὶ ἦγεν ἡμέρας τριάκοντα· ὁ μὲν Νουμᾶς ἐσμύκρυνεν αὐτὸν, ἐλαττώσας κατὰ μίαν ἡμέραν, εἶτα δ' ὁ Καῖσαρ ἐπανήγαγεν εἰς τὴν τριακάδα. Ἀντίστοιχος μὴν τῶν Ἑλλήνων ἦν, κατὰ μὲν τοὺς Ἀθηναίους ὁ *Θαργηλιών*, κατ' ἄν εἴραζον εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τὰ *Θαργήλια*, κατὰ δὲ τοὺς Μακεδόνας ὁ *Δαίσιος*, κατὰ δὲ τοὺς Παφίους ὁ *Δημιεξαρχικός*, κατὰ δὲ τοὺς Βιθυνοὺς ὁ *Στρατήγιος*.

Ἡ παιδιὰ, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν ἐν χρήσει· οἱ Χριστιανοὶ τῇ πρώτῃ Ἀπριλίου, αἰνίττεται, ὡς δι' ἰσχυρίζονται τινες τῶν συγγραφέων, τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος, ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἀπὸ δικαστηρίου παρεπέμπετο εἰς δικαστήριον ἵνα ὑποστῇ πλείονας ὕβρεις καὶ ἐμπαιγμοὺς.

Ἡ λέξις *Πάσχα* εἶναι ἑβραϊκὴ καὶ ἐστὶ μεθερμηνευομένη *δίοδος*. Ὁ Μωσῆς καθιέρωσε τὴν ἐορτὴν ταύτην πρὸς ἀνάμνησιν τῆς παρελεύσεως τοῦ κυρίου πατάξαντος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ.

Οἱ Ἑβραῖοι ἐώρτασαν τὴν ἐορτὴν ταύτην οὕτω πως τὸ πρῶτον. Τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου ἐαρινοῦ μηνός, καλουμένη *Νιζάν* παρ' Ἑβραίοις, ἐκῆστη οἰκογένεια, ἐκλέξατο πρόβατον ἄρρην, παρεφύλαξεν ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνός ἐκείνου· τῇ δὲ ἐσπέρᾳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, σφάζαντες τὸ πρόβατον μετὰ τὴν ἡλίου δύσιν, ἠτοίμασαν αὐτὸ καὶ ἔφαγον τῇ ἐπαύριον μετὰ ἀζύμων.

Οἱ Χριστιανοὶ ἐορτάζομεν τὸ Πάσχα εἰς μνήμην τῆς τοῦ Σωτῆρος ἀναστάσεως. Πλείστα ὅσα μνημεῖα μαρτυροῦσι τὴν ἐορτὴν ταύτην ἀνατρέχουσιν εἰς αὐτὴν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἀρχὴν, τινὰ δὲ μάλιστα θέλουσι καὶ καθιερωθεῖσαν ἐν καρπῷ τῶν Ἀποστόλων. Ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων ἐθεωρήθη ὡς ἡ μεγαλύτερα καὶ ἐπισημοτέρα ἐορτὴ τῆς θρησκείας ταύτης· ἐδίδετο ἐπισήμως τὸ βᾶπτισμα τοῖς καταχουμένοις, οἱ πιστοὶ προσήρχοντο εἰς τὰ μυ-

στήρια μετὰ πλείονος ζήλου, ἤνοιγον ἀφθόνως τὸ βαλάντιόν των εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πολλοὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἀπέλυον τῶν φυλακῶν, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, τοὺς ὅσοι ἐκρατοῦντο διὰ χρέη ἢ διὰ πταίσματα μὴ προσκρούοντα τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ τάξιν, τοῦθ' ὕπερ βλέπομεν ἐνεργοῦμενον ἔτι ἐν τῷ Ὄθωμανικῷ.

Τῷ δευτέρῳ ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνι, ἀνεφύησαν δυσχέρεια μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν δεόν νὰ ἐορτάζηται τὸ Πάσχα, τῆς μὲν παραδεχομένης τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν τῆς σελήνης τοῦ Μαρτίου, ὡς οἱ Ἑβραῖοι δηλαδὴ, τῆς δὲ ἀναβαλλούσης μέχρι τῆς ἀμέσως μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπομένης κυριακῆς καὶ ἄλλης ἄλλως. Μετὰ διαφόρους συζητήσεις, ἡ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (325) διέλυσε τὸ ζήτημα, ὀρίσασα τὸ Πάσχα τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας καὶ ἀπαγορεύσασα τὸ μετὰ τῶν Ἑβραίων συνεορτάζειν.

Τὴν χερσὶν τῶν αὐτῶν κατὰ τὸ Πάσχα ὀφείλομεν πιστεύω, τοῖς Φοίνιξιν, οἵτινες ἐλάτρευον τὸν Δημιουργὸν ὑπὸ τὸ σχῆμα ὠοῦ. Κατὰ τὰ τούτων δόγματα, ἡ νύξ, ἀρχὴ τοῦ παντός, ἔτεκεν ἐν ὠν, ἐξ οὗ ἦλθον εἰς φῶς ὁ ἔρως καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Περὶ τὸ Πάσχα, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸν Ἰσημερινόν, καὶ ἡ γῆ ἀποχαιρετᾷ τὰς ἀτελευτήτους νύκτας τοῦ χειμῶνος· διαρρήγνυται τότε τὸ ἀρχικὸν ὠν καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀναγεννᾶται.

ΕΦΕΤΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.—Ὁ *Καλαμῆτης* ἦτο γνωστὸς εἰς τοὺς ἀρχαίους. Κατὰ τὸν Νικάνδρον, οὕτως ὠνομάζετο ποιμήν τις, ὅστις διευθύνων τὸ ποίμνιόν του πρὸς τὸ ὄρος Ἴδα, αἴρνης ἐκρατήθη εἰς τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοῦ σιδήρου τῆς ράβδου αὐτοῦ καὶ τῶν καρφιδίων τῶν ὑποδημάτων του. Ὁ *Καλαμῆτης* εἶναι μεταλλικὴ ὕλη, ἣτις εὐρίσκεται ἐν τῇ Σουκίᾳ, ἐν τῇ νήσῳ Ἐλβα, ἐν Σιάμη, Κίνα καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ περὶ τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ σπουδῆ ἀποτελεῖ μέρος τῆς φυσικῆς, ἥτοι τὸ περὶ μαγνητισμοῦ. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς πρὸς τὸν πόλον τάσεως τοῦ καλαμῆτου χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 12 αἰῶνος μ. χ.

Τῆς *Ἀλγεβρίας* ἡ ἀνακάλυψις ἀποδίδεται εἰς τὸν γεωμέτρην Διοφάντην τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, ὅστις ἔζη κατὰ τὸν 4 αἰῶνα μ. χ. Ἡ ἀλγεβρικὴ ἐπιστήμη ἐκαλλιεργήθη καὶ ἐξετάθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες καὶ τὴν ὠνόμασαν ὅπως καλεῖται σήμερον. Ὁ ἐκ Πίσης Λεονάρδος διέδωκεν αὐτὴν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν 14 αἰῶνα. Μετέπειτα δὲ ἡ διάδοσις τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἔκαμε προόδους σημαντικὰς ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Κατὰ τὸν 16 αἰῶνα ὁ Γάλλος *Viète* εἰσήγαγε εἰς τὴν Ἀλγεβρὰν τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀλφαβητικῶν στοιχείων, βραδύτερον δὲ ὁ Ἄγγλος *Harriot*, ὁ *Albert Firard*, καὶ πρὸ πάντων ὁ *Descartes* ἀνέπτυξαν αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς.

Ἡ *Στενογραφικὴ τέχνη*, ἢ στενογραφία, ἢ γραφὴ συντετμημένη, ὑπῆρξε γνωστὴ τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Ξενοφῶν τὴν μεταχειρίζετο διὰ νὰ συλλέξῃ τοῦ Σωκράτους τοὺς λόγους. Τοῦ Κικέρωνος οἱ λόγοι ἐγράφοντο ὑπὸ τοῦ Τίρονος τοῦ ἀπελευθέρου αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐκεῖνος τοὺς ἀπήγγελλεν. Ἄλλ' ἡ τέχνη αὕτη φαίνεται ὅτι ἀπωλέσθη, καὶ μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ 16 αἰῶνος ἐπενοήθη ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Bright. Μετὰ ταῦτα δὲ πολλοὶ διάσημοι λόγιοι, οἷον οἱ Taylor, Colomb de Thévenot, M. Montigny, Préréau καὶ Prevost, ἐνασχοληθέντες περὶ αὐτὴν, ἀπλοποίησαν τὴν στενογραφίαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν εὐχρηστοτάτην.

Τῶν *Φάρων* ἡ ἰδέα πιθανῶς ἐγεννήθη ἐκ τῶν πυρῶν, αἵτινες ἐν κριτῶν νουκτὸς ἀνάπτονται εἰς τὰ παράλια ὑψώματα πρὸς ὀδηγίαν τῶν πλεόντων. Τὸ πρῶτον τοιαύτης φύσεως μνημεῖον περὶ οὗ ἀναφέρει ἡ ἱστορία εἶναι τὸ ἐπὶ τοῦ Σιγαίου ἀκρωτηρίου ἐν Τρωάδι. Μετὰ τοῦτο ἅπαντες σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος οἱ λιμένες ἐφοδιάσθησαν μὲ τοιοῦτους φάρους. Ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐθεωρεῖτο ἐπὶ ἀμνημόνευτον χρόνον ὡς ἐν τῶν θαυμασιωτέρων ἔργων τοῦ κόσμου ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλκαδέλφου κατὰ τὴν γ'. ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Ἐν ἔτει δὲ 1644 ἐσώζετο ἀκόμη εἰς Βουλόνην ὁ φάρος, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀνεγείρει ἵνα φωτίζηται ἡ διάβασις τῶν Γάλλων ἐν Βρετανίᾳ.

Ἡ *φενάκη* ὑπῆρχε γνωστὴ τοῖς ἀρχαίοις. Ὁ Ξενοφῶν ἀναφέρει ὅτι ὁ Μῆδος Ἀστυάγης ἔφερε πλαστὰς τρίχας, ἢ χεῖσις τῶν ὀπῶν ἦτο σχεδὸν κοινὴ ἐν τῇ Περσίᾳ καὶ τῇ Λυδίᾳ, ὅπερ καθιστᾷ τὴν φενάκην ἀρκετὰ σεβαστὴν ἕνεκα τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς. Περὶ ταύτης μνείαν ποιοῦσι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Κλέαρχος. Οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Καισάρων, ἔκαμνον χρῆσιν τῆς φενάκης, ὡς περ μαρτυροῦσι τὰ ἀγάλματα τοῦ αυτοκράτορος Ὁθωνος, καὶ ὁ Γιουβενάλης ἐν τοῖς περὶ Μεσαλλίνης ποιήμασιν αὐτοῦ. Ὁ Κόμοδος ἔβαπτε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του καὶ τὰς περιεκάλυπτε μὲ χρυσῆν κόκκιν. Ἐν τούτοις ὅμως ὅλαι αὗται αἱ πλαστὰί κόμαι πιθανότατον ἦσαν ἐσχηματισμέναι ἐκ τριχῶν κολλημένων. Ἡ τέχνη τοῦ φενακοποιῦ δὲν φαίνεται ν' ἀνατιβάσκειται πέραν τοῦ βασιλείου τοῦ Λουδοβίκου ΙΑ'. Μετὰ ταῦτα εἰσῆχθησαν ἐν Γαλλίᾳ καλύμματα τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τρίχας περὶ τὰς ἄκρας. Ὁ συρμὸς ὅμως οὗτος ἔπαυσε ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ φενάκη ἔσχε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν κοσμημάτων, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἔσχε ὑπερβολικὸν μέγεθος, ὅπερ ἄλλως τε ἡλαττώθη ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας καὶ ἐπὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'. Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας μας ἡ φενάκη πρὸς ἄλλον σκοπὸν δὲν γίνεται ἢ τοῦ νὰ καταλύπτεται ἡ φαλακρότης.

(Ἐνωσις.)

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Κ'. ΦΥΛ. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Πολλὰ καὶ παντοῖα ἐστάλησαν ἡμῖν λύσεις τοῦ ἐν τῷ Κ'. φυλλαδίου ἡμῶν αἰνίγματος, περὶ ὃν δημοσίᾳ δέον νὰ δώσωμεν λόγον ἵνα καὶ δημοσίᾳ προσκαλέσωμεν νὰ λάβῃ τὸ προταθὲν βραβεῖον ὁ τούτου ἄξιος.

Εἰς τρεῖς κατηγορίας ὑπάγονται αἱ λύσεις αὗται—α) ἡμιτελεῖς, β) ἐπιτυχεῖς, γ) ἐπιτυχεστάται.

Καὶ ἡμιτελεῖς μὲν εἰσὶν αἱ λύσεις ὅσαι ἐξηγοῦσι πῶς δύνανται πέντε ἄτομα νὰ ἦναι συγχρόνως καὶ σύζυγοι, καὶ γονεῖς, καὶ υἱοί, καὶ θυγατέρες, καὶ μᾶμμη, καὶ πατὴρ, καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφοί, καὶ ἐγγονοί, τὸ ὅλον 16 ἐπιτυχεῖς δ' αἱ ὀρίζουσαι καὶ τὰ πρόσωπα τοῦ οἴκου, ὅστις φέρεται παρὰ τῇ ἱστορίᾳ ἔχων τὰς προτεινομένας συγγενείας ἐπιτυχεστάται δ' αἱ ποιούμεναι λόγον καὶ περὶ ἐτέρου τινος προσώπου τοῦ ἐν λόγῳ οἴκου, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς, καθὸ μὴ λίαν γνωστὸν, παρελείψαμεν ἵνα μὴ παρεβάλωμεν μίζονα δυσκολίαν εἰς τὴν λύσιν. Καὶ τῆς μὲν πρώτης κατηγορίας αἱ λύσεις ἦσαν πέντε (α), τῆς δὲ δευτέρας τρεῖς, τῆς δὲ τρίτης δύο.

Μετὰ δικαστικῆς ἀκριβείας κρίνοντες καὶ συμμορφούμενοι κατὰ πάντα τῷ γράμματι τοῦ προταθέντος αἰνίγματος ἔδει νὰ βραβεύσωμεν τὸν πρῶτον δόντα τὴν ἐπιτυχῆ λύσιν· οὗτος δ' ἦν ὁ Κ. Ζάνος, σύμβουλος τῆς παρὰ τῇ Ἱψηλῇ Πύλῃ Β. Πρεσβείας τῆς Ἑλλάδος, τῇ ὑστεραίᾳ, μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἡμετέρου φυλλαδίου, ταύτην ἐπιστείλας ἐν ὀλίγαις λέξεσιν:

Οιδίπους, ὁ υἱὸς τοῦ Λαῖου, ἐν ἀγνοίᾳ τυμφευθεὶς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰοκάστην, ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς τρία τέκνα, Ἐτεοκλήν, Πολυεΐκην καὶ Ἀρτυρόκην.

Ἄλλ' ἐπειδὴ εὐθὺς ἔπειτα, μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ὥρων, ἐπεδόθη ἡμῖν πτυχίον, γεγραμμένον ὡς ἐξῆς:

(α) Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγεται ἀφελῆς τις λύσις, ἐπισταλέσα ἡμῖν ὑπὸ τινος Δημητρίου Α. Ραῖσου, σανδαλοποιῦ, τὴν ὁποίαν καὶ διὰ τὴν ἀφελειάν της, καὶ διότι ἐπισήμως μαρτυρεῖ μέχρι ποσοῦ φθάνει ἡ Ἑλληνικὴ εὐφυΐα δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν δημοσιεύσασθαι αὐτὴν, φυλάττοντες πιστὰ καὶ τὴν σύνταξιν, καὶ τὴν ὀρθογραφίαν, καὶ τὴν φράσιν.

» Ἐνα ἀνδρόγονος ἔχε ἕνα υἱὸν ἀποθανόν ὁ ἀνδρὸς της ἐπῆρε τὸν υἱὸν της καὶ ἔκαμεν μὲ αὐτὸν 5 παιδιὰ 2 ἀρσενικὰ καὶ ἕνα θυληκὸ.

» Λοιπὸν ὁ υἱὸς με τὴν μητέρα ἀφοῦ ἔκαμε παιδιὰ μαζήθησαν 2 σύζυγοι. ἐγκόνη 5 ὀνομάσθησαν ἐπὶ τὸν υἱὸν της μᾶμμη τῶν τριῶν τέκνων της καὶ τέκνα τοῦ υἱοῦ της, 4 ἀδελφὰ ἐπειδὴ ὁ πατὴρ τῶν τριῶν τέκνων ἦτον καὶ ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν μητέρα των.

» Λύσις τοῦ αἰνίγματος κατὰ τὴν ἰδέαν μου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΡΑΙΣΗΣ σανδαλοποιός.

» Λύσις τοῦ ἐν τῷ Κ'. φυλλαδῷ αἰνίγματος

» ? Διατί παρελήφθη ἡ ἑτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ Οἰδίποδος ; (6)

Ἡ Βιβλιοθήκη Τραπεζοῦντος.

ἐπιδοθείσης, λέγομεν, ἡμῖν τῆς ἐπιτυχεστάτης ταύτης λύσεως, περιήλομεν εἰς θέσιν δυσχερῆ, ἀγνοοῦντες τίνι δοτέον τὸ προταθὲν βραβεῖον.

Ὁ φιλόκαλος Κ. Ζάνος ἐξήγαγεν ἡμᾶς τοῦ διαταγμοῦ. Ἀναγνωρίσας καὶ οὗτος τὴν ἀξίαν τῆς ἐν λόγῳ λύσεως καὶ προκειμένου περὶ βιβλιοθήκης ἐθνικῆς, εὐχαρίστως ἀπεξενώθη τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, παραχωρῶν τὸ βραβεῖον εἰς τὸν ἀριστεύσαντα. Ἐπαινοῦντες λοιπὸν, ἔνθεν μὲν τὸν φιλόκαλον τούτου ζῆλον, ἔνθεν δὲ τὴν μετριοφροσύνην καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀριστεύσαντος, ἀκωνόμως διαγωνισαμένου ὑπὲρ τῆς βιβλιοθήκης τῆς πατρίδος αὐτοῦ, προσκαλοῦμεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ δαρκτοῦ τὴν βιβλιοθήκην ταύτην γὰ φροντίσῃ περὶ τῆς παραλαβῆς τοῦ Α. τόμου τῆς ΘΕΛΕΙΝΟΗΣ.

ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΩΝ ΖΗΤΟΥΜΕΝΩΝ

(6) Ὁ ἐρωτῶν ἐννοεῖ τὴν Ἰσμήνην ὥστε, ἀν αὕτη δὲν παρελείπετο δι' οὗς λόγους προείπομεν, τὸ αἰνίγμα εἶδει νὰ τεθῆ οὕτω ἐντὸς τίνος οἴκου ὑπάρχον 2 σύζυγοι, 3 υἱοί, 2 θυγατέρες, 1 μᾶμμη, 1 πατήρ, 1 μήτηρ, 4 ἐγγόνια καὶ 5 ἀδελφοί· τὸ ὅλον 19. Καὶ ὅμως ἦσαν ὅλοι ἄτομα ἕξ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ.—Σικελικά, μελέται ἱστορικαὶ (συνέχεια)—Ἐπιστολιμαῖα διάλεξις περὶ Ἰωαννικίου Καρτάνου, Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου καὶ Παχωμίου Ῥουζάνου.—Περὶ τοῦ Εὐδαίμονος Βίου.—Τὰ κατὰ Ἀλκυονίδην τὸν Μεγαρέα, διήγημα Ἑλληνικόν (συνέχεια)—Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸ ἱερόν μνημόσυνον τοῦ αἰοδίου Οἰκονόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.—Ποίησις.—Σύμμικτα (ὁ Ἀπρίλιος μῆν, τὸ Πάσχα καὶ τὰ αὐτὰ τοῦ Πάσχα.—Ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις).—Λύσις τοῦ ἐν τῷ Κ'. φυλ. αἰνίγματος.